

JELENTÉS
A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2012. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Fertő-Hanság
Nemzeti Park

Jóváhagyta

.....
Dr. Illés Zoltán
államtitkár

:

Összeállították:

Reischl Gábor igazgató

Kassai Terézia gazdasági igazgatóhelyettes

Fersch Attila általános igazgatóhelyettes

Dr. Ambrus András szakreferens

Goda István osztályvezető

Kiss Miklós turisztikai szakreferens

Kozák Gábor osztályvezető

Pellinger Attila osztályvezető

Szalai Imre szakreferens

Takács Gábor szakreferens

Vácz Miklós őrszolgálat-vezető

Sarród, 2013. március 14.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	6
2. Személyi állomány.....	8
3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi.....	9
3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai.....	9
3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai.....	10
3.3 Saját vagyonkezelésű területek.....	11
3.4 Terület nélküli értékek.....	12
3.5 Megkülönböztetett védelemben részesülő területek.....	12
3.6 Magas Természeti Értékű Területek.....	13
4. Kutatás és monitorozás.....	17
4.1 Kutatás.....	17
4.2 Monitorozás.....	18
4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként.....	23
4.4 Jelentési kötelezettség.....	23
5. Kezelési tevékenység.....	26
5.1 Kezelési tervek.....	26
5.2 Élőhely fenntartás.....	27
5.3 Élőhely-rehabilitáció.....	31
5.4 Fajmegőrzési tevékenység.....	34
5.5 Saját állatállomány.....	43
5.6 Erdőterületek, erdőgazdálkodás.....	45
5.7 Vadászterületek, vadgazdálkodás.....	46
5.8 Halászati vízterek.....	47
6. Tájvédelem.....	49
7. Projektek.....	53
8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység.....	61
8.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma.....	61
8.2 Szabállysértés.....	62
8.3 Természetvédelmi bírság.....	62
8.4 Büntető ügyek.....	62
8.5 Polgári perek.....	63
9. Őrszolgálat.....	64
9.1 Alapadatok.....	64
9.2 Feladatellátás.....	64
10. Költségvetés és vagyon.....	66
10.1 Kiadások.....	66
10.2 Bevételek.....	67
10.3 Vagyon.....	68
10.4 Épületek.....	69
10.5 Eszközök.....	69
11. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok.....	70

11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra.....	70
11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	78
11.3 Tervezett fejlesztések.....	89
11.4 Együttműködési megállapodások.....	89
11.5 Fontosabb események.....	89
12. Közfoglalkoztatás.....	91
12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek.....	91
12.2 Elvégzett feladatok, eredmények.....	91
12.3 Tapasztalatok.....	91
12.4 Javaslatok.....	91
13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel	92
13.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:.....	92
13.2 Együttműködés civil szervezetekkel.....	93
14. Belföldi és külföldi együttműködés.....	95
15. Ellenőrzés.....	98
16. Éves munka legfontosabb eredményeinek összefoglalása.....	99
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (Munkaterv).....	102
17.1 Gazdasági téren.....	102
17.2 Társadalmi kapcsolatok terén:.....	102
17.3 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren.....	103
17.4 Hatósági tevékenység terén.....	103

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A személyi állomány nyelvismereti szintje.....	8
2. táblázat: A személyi állomány összetétele.....	8
3. táblázat: A működési területen található, egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területek összefoglaló adatai.....	9
4. táblázat: A működési területen található védelemre tervezett területek összefoglaló adatai.....	10
5. táblázat: A 2012-ben megvásárolt területek művelési ág szerinti megoszlása.....	10
6. táblázat: Terület nélkül értékek összefoglaló táblázata.....	12
7. táblázat: Erdőrezervátumok a működési területen.....	13
8. táblázat: Védett és védelemre tervezett területek az illetékességi területen.....	14
9. táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek.....	15
10. táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek hasznosítási módja.....	16
11. táblázat: Kutatási tevékenység.....	24
12. táblázat: Monitorozási tevékenység.....	24
13. táblázat: A kezelési tervek készültségi állapota az Igazgatóság működési területén.....	26
14. táblázat: Élőhely fenntartási tevékenység a saját vagyongazdálkodásban lévő területeken.....	30
15. táblázat: Élőhely-rehabilitációk az Igazgatóság működési területén.....	33
16. táblázat: Fajvédelmi tevékenység az Igazgatóság működési területén.....	41
17. táblázat: Saját állatállomány.....	44
18. táblázat: Vadászterületek.....	46
19. táblázat: Halászati vízterek.....	47
20. táblázat: Védett vízterek.....	48
21. táblázat: Védett halastavak.....	48
22. táblázat: Egyedi tájértékek településenként a működési területünkön.....	49
23. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek.....	57
24. táblázat: Ügyiratforgalom.....	61
25. táblázat: Jelentési feladatok különböző szervezetek felé.....	61
26. táblázat: Bíróságok.....	62
27. táblázat: Büntető ügyek.....	62
28. táblázat: Polgári perek.....	63
29. táblázat: Őrszolgálat főbb adatai.....	65
30. táblázat: Kiadások.....	66
31. táblázat: Az előirányzat módosítások főbb jogcímei.....	66
32. táblázat: Pénzeszköz átvételek.....	66
33. táblázat: Bevételek.....	67
34. táblázat: Vagyon.....	68
35. táblázat: 2012. évi vagyonnövekedés főbb jogcímei.....	68
36. táblázat: Épületek.....	69
37. táblázat: Eszközök és változásuk.....	69
38. táblázat: Turisztikai infrastruktúra.....	71
39. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás.....	72
40. táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága.....	72

41. táblázat: Kiállítások.....	73
42. táblázat: Tanösvények.....	74
43. táblázat: Az Igazgatósággal együttműködési megállapodást kötött oktatási intézmények.....	75
44. táblázat: Környezeti nevelési intézkedések összefoglaló táblázata.....	82
45. táblázat: Kiadványok.....	85
46. táblázat: Regisztrált látogatók a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban szervezett programokon.....	87
47. táblázat: A nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatószámai.....	87
48. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált és becsült látogatói (2012).....	88
49. táblázat: A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2012).....	88
50. táblázat: PR tevékenység összefoglalása.....	90
51. táblázat: Belföldi és külföldi együttműködéseink.....	97
52. táblázat: Ellenőrzések.....	98

1. Bevezetés

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság egy eredményes 2012-es esztendőt tudhat maga mögött. Ezeket az eredményeket nem tudtuk volna elérni munkatársaim mély szakmai elhivatottsága, természetszeretete, szorgalma nélkül.

Úgy vélem, hogy a tavalyi évben elért eredményeink magukért beszélnek: tucatnyi sikeres európai uniós projekt, növekvő biodiverzitás, az élőhelyek gyarapodása, védett állat és növényfajok egyedszámának emelkedése, elkötelezett, lelkes vezető és beosztott személyi állomány fémjelzi tavalyi sikereinket. Mindehhez komoly társadalmi megbecsülés és elismertség tartozik.

Az év legfontosabb eseménye a „Turisztikai fejlesztések a Fertő/Neusiedler See kultúrtáj, a Rábaköz és a Hanság területein” című projektünk záró rendezvénye volt, amelynek során Dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter úr adta át a megújult lászlómajori régi magyar háziállatfajtákat bemutató létesítményünket. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Dr. Illés Zoltán környezetügyért felelős államtitkár úr is. Ez úton is szeretnék köszönetet mondani miniszter úrnak és államtitkár úrnak a megtisztelő látogatásért. Nagy örömünkre szolgált, hogy munkatársaimmal együtt bemutathattuk a nemzeti parkunk munkáját, eddigi eredményeit.

Számos más projektünk megvalósítása során is szép eredményeket értünk el. Ezek közül szeretnék – a teljesség igénye nélkül – kiemelni néhányat:

- Ez évben adtuk át a látogató közönségnek Öntésmajorban a megújult Hanság Élővilága kiállítást.
- Munkatársaink részt vettek a Fertő Monográfia egyes fejezeteinek megírásában. A magyar és német nyelven megjelenő mű várhatóan 2013 elején kerül nyomdába.
- A Magyar Kormány a 1377/2012. (IX.17) Korm. határozata alapján 450 millió forintot különített el a Fertő-tó környéki kerékpárút-hálózat fejlesztésére. Ennek a megvalósítását Igazgatóságunk kapta feladatul.
- „A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója” című KEOP projekt második fordulójára ősszel benyújtott pályázatunk 994 M Ft támogatást kapott.
- Magyar-osztrák ETE pályázat keretében támogatást nyertünk „Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése a Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák ramsari területein” című pályázat megvalósítására, amelynek során megújul a dél-hansági Esterházy-madárvárta.
- 2012 év októberében lezárultak az Audi gyárbővítés kapcsán az Igazgatóságunk által elvégzett kármérséklő munkálatok is.

Természetvédelmi őrszolgálatunk a védett természeti területek és értékek védelme során eredményesen együttműködött a megye hatóságával. Kiemelt feladatként őriztük a tavaszi tőzike virágzását a csáfordjánosfai erdőben, hétvégi ügyeletet láttunk el a Fertő és a Hanság védett területein. Óreink biztosították az Igazgatóság rendezvényeit, mint például a sikeres VI. Dunántúli Szürke Szarvasmarha Tenyészbika Szemle és Vásárt.

Az ökoturisztika és a környezeti nevelés területén dolgozó munkatársaim számos szakmai rendezvényen vettek részt, gyarapították szakmai tudásukat: pl. Utazás 2012 kiállítás, Környezeti Nevelés Szakmai Napok, Nemzeti Parkok hete. Munkájuk eredményeként több sikeres rendezvénynek adtuk otthont, mint pl. a VI. Országos Bionapnak. Túrákat vezettek, csoportokat kalauzoltak, természetismereti táborokat szerveztek, szakmai gyakorlatra érkezőket fogadtak.

Eredményesen teljesítettük vagyongazdálkodási feladatainkat is. Az MVH-tól igényelhető állatállomány után járó, valamint a földalapú támogatásokból 448,3 MFt támogatást hívtunk le, aminek felhasználásával sikeresen eleget tudtunk tenni gazdálkodási kötelezettségeinknek. A zsebszerződések elleni küzdelem során a védett természeti területek védeltségi szintjének helyreállításáról rendelkező jogszabály hatálya alá tartozó területekből 87,6 ha-t tudtunk megvásárolni a Kormány által biztosított 100 MFt felhasználása során. Állatállományunk a 2012 év végi állapot szerint 1364 szürkemarhából, 262 bivalyból és 679 db rackajuhból állt. Ökológiai alapokon nyugvó gazdálkodásunkat a Biokontroll Hungária ellenőrizte. Igazgatóságunk 1170 ha-on végez erdőgazdálkodási tevékenységet, ellátja a Fertő-tó vadgazdálkodási és halgazdálkodási feladatait is.

Az év során elkészült és hatályba lépett az Igazgatóság új szervezeti és működési szabályzata is, amelyet a többi nemzeti park igazgatósággal együtt egységes elvek mentén dolgoztunk ki.

2012 év során részt vettünk nemzetközi természetvédelmi szervezetek, mint pl. az Europarc föderáció keretein belül működő, a határon átnyúló nemzeti parkokat összefogó TransParcNet munkájában. Az osztrák oldali partnerünkkel, a Nationalpark Neusiedler-See – Seewinkellel és a Fertői Biológiai Állomás munkatársaival szoros szakmai együttműködést folytatunk pl. a Fertő-tó stratégia kidolgozásában. Újraélesztettük a kapcsolatunkat a szlovákiai partnerünkkel a Dunamenti Erdők Tájvédelmi Körzettel.

Bevezetőm zárásaként szeretnék köszönetet mondani munkatársaimnak a védett természeti értékek megőrzése során kifejtett áldozatos munkájáért, valamint szeretnék köszönetet mondani a Vidékfejlesztési Minisztérium vezetésének azért a sokrétű támogatásáért, amellyel munkánkat segítette.

Sarród, 2013. március 13.

Reischl Gábor
igazgató

2. Személyi állomány

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő, jó képzettséggel rendelkező elhivatott szakemberekből áll. A leterheltség egyenletes. A személyzeti munkát jellemzi, hogy a szakembereket természetvédelmi, illetve tudományos múlttal rendelkező jelentkezők közül választjuk ki.

Tudományos fokozattal, (Phd., illetve kandidátusi) 1 fő rendelkezik, egyetemi szintű posztgraduális végzettséggel rendelkezik 11 fő (halászati, növényvédelmi, vadgazdálkodási, környezetvédelmi, ingatlan-kataszteri szakmérnök; mérnök-tanár, zoológus).

2012. évben a kormánytisztviselők jogállásával összefüggő kötelező alap, illetve szakvizsgára nem volt kötelezett dolgozónk. Egy fő dolgozónk régészeti kulturális örökségvédelmi és hasznosítási szaktanácsadói oklevelet szerzett négy féléves szakon. Négy fő növényvédelmi alaptanfolyamot végzett.

1. táblázat: A személyi állomány nyelvismereti szintje

Nyelv	Típus	Fő
német felső	“C” típus	1 fő
német közép	“B” típus	1 fő
német közép	“C” típus	6fő
német közép	“A” típus	1 fő
német alap	“C” típus	3 fő
angol felső	“C” típus	1 fő
angol közép	“C” típus	5 fő
angol közép	“A” típus	3 fő
angol alap	“C” típus	3 fő

2. táblázat: A személyi állomány összetétele

		Szakképzettség				
		Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	Nyelvismeret (fő/nyelvek száma)	Továbbképzések, 2012-ben szerzett oklevelek, diplomák
dolgozók (fő)	Kormánytisztviselő		8	24	32	1
	Ügykezelő		1		1	
	MT hatálya alá tartozó	29	5	2	36	
	Szerződéses					
Összesen		29	14	26	69	

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett területek

Az Igazgatóság területén 2012-ben 3 új természetvédelmi terület került kialakításra (Ebergőci láprét TT, Iváni szikesek TT, Várbalogi héricses TT), illetve bővítésre került a Fertő-Hanság Nemzeti Park és a Soproni Tájvédelmi Körzet. Az új védetté nyilvánításokkal az egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek kiterjedése 500,1683hektárral növekedett. A fokozottan védett természeti területek esetében nem történt változás.

3. táblázat: A működési területen található, egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területek összefoglaló adatai

Név	Törzskönyvi szám	Teljes terület (ha)	Fokozottan védett terület (ha)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	238/NP/91	23880,1643	7659,4587
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	253/TK/92	8271,5081	63,8697
Soproni Tájvédelmi Körzet	40/TK/77	5046,7336	734,2594
Szigetközi Tájvédelmi Körzet	187/TK/87	9681,6974	1426,5741
Soproni Botanikus Kert Természetvédelmi Terület	169/TT/78	17,2064	0
Liget-patak menti Természetvédelmi Terület	302/TT/06	27,3223	0
Ikva-patak menti Természetvédelmi Terület	304/TT/06	18,0385	0
Bécsi-domb Természetvédelmi Terület	303/TT/06	7,8512	0
Pannonhalmi Arborétum Természetvédelmi Terület	81/TT/63	25,6133	0
Ebergőci láprét Természetvédelmi Terület		48,8905	0
Iváni szikesek Természetvédelmi Terület		96,2737	0
Várbalogi héricses Természetvédelmi Terület		50,0080	0
Nagycenki hársfasor Természetvédelmi Terület	7/TT/42	11,0929	0
Összesen:		47182,4002	9884,1619

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg öt védetté nyilvánítási eljárás (országos jelentőségű) van folyamatban. Ezek mindegyike meglévő országos jelentőségű védett természeti terület bővítésére irányul. A bővítések közül a legnagyobb területtel a Szigetközi Tájvédelmi Körzet (5923 hektár) érintett, de jelentősnek nevezhető a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése (693 hektár) is.

3.1.2 „Ex lege védett”, természeti területek

A Vidékfejlesztési Értesítő 2012. január 13-i számában (LXII. évf. 1. szám) megjelent az ex lege védett lápterületek és szikes tavak helyrajzi számos listája. Az 1. és 3. számú melléklet az egyedi határozattal lehatárolt, a 2. és 4. számú melléklet a lehatárolásra váró ingatlanok listája. Mivel a területadatok a 2. (és 4.) számú melléklet ingatlanjai esetében majd csak a jogerőre emelkedések után tekinthetők ténylegesnek, ezért a lapok (ész szikes tavak) esetében az összterületnagyság csak tájékoztató jellegű.

Igazgatóságunkon 2012-ben elkezdtük a 2011-ben felülvizsgált lápkataszter új területeinek határozattal való kihirdetésének előkészítését.

3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek

Az „ex lege védett” természeti értékek számában 2012-ben nem történt változás. A KEOP-3.1.2./2F/09-2009-0002 pályázat keretében 3 forrás helyreállítása történt meg 2011-ben a pályázatot azonban csak 2012-ben zártuk le.

Az „ex lege védett” kunhalmok kihirdetésének előkészítése 2012-ben megkezdődött, a természetvédelmi hatóságok a határozatokat várhatóan a következő év elején tudják kiadni.

4. táblázat: A működési területen található védelemre tervezett területek összefoglaló adatai

Név	Terület (hektár)	Ebből átminősítés (hektár)	Védetté nyilvánítás helyzete
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	0	Előkészítés alatt
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése II.	8	0	Előkészítés alatt
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése	693	0	Tárcaegyeztetésen
Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése	5923	446	Előkészítés alatt
Védelemre tervezett összesen:	6682	446	

3.1.4 Natura 2000 területek

A Natura 2000 területek kiterjedése 2012-ben nem változott, a szokásos éves felülvizsgálat során frissítettük az egyes területek adatlapjait augusztus folyamán.

3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek

A nemzetközi jelentőségű területek esetében 2012-ben megtörtént a Fertő MAB terület új, a sevillai stratégiának megfelelő zonációjának kialakítása. Az újonnan bevezetett Transition Zone – korábban tett javaslatunknak megfelelően – a Fertő-táj Világörökség külső, nem védett területével növelte a Bioszféra Rezervátum kiterjedését, anélkül hogy ez a korábbi zónák kezelésében és védelmi szintjében lényeges változást okozott volna. Ezzel a Fertő BR zonáció bővítéssel egyúttal a – hasonló célú kijelölésnek megfelelő Fertő-táj Világörökség külső zónájának megerősítése is megtörtént.

3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai

Igazgatóságunk vagyonkezelésében 12.196,54 ha terület van a 2012. december 31-i állapot szerint. 2012 évben a 1233/2012 (VII.12.) kormányrendelet által biztosított keretből vásároltunk 87,62 ha területet a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban (Lébény, Györsövényház, Barbacs, Sopron, Hidegség, Fertőszéplak községhatárban)

5. táblázat: A 2012-ben megvásárolt területek művelési ág szerinti megoszlása

Művelési ág	Terület(ha)
szántó	66,7132
gyep	1,3303
nádas	0,4074
erdő	9,4680
kivett	9,7085
össz.:	87,6274

3.3 Saját vagyonkezelésű területek

a) Rét, legelő (6580 ha)

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket (6.580 ha) vásároltunk korábban a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról 1995. évi XCIII. törvény alapján. A területek nagyobb részét az Igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával kezeli. 167 ha-t szigorú, természetvédelmi előírásokkal, időnyre kötött haszonbérleti szerződésekkel hasznosítja. A maradék területet pedig kisebb beavatkozások kivételével érintetlenül hagyja.

b) Erdő (1.173 ha)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, a Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben 2011. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok: Folyamatos erdősitéseink területe 2012 év végére 70,49 hektár. Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemes nyárasokra korlátoztuk. Az őshonos fajokból álló állományokban csak egészségügyi termeléseket végeztünk. Véghasználat (TRV) 5,61 hektár volt 2011 évről áthúzódóan. Egészségügyi termelések közül területes termelés nem volt. (Mindössze az Ágfalvi átalakító tömbben végeztünk 30m³ nagyságrendben száradék termelést két erdőrészetben.) Erdőfelújítási munkáink során nehézséggént jelentkezett a szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül aszályos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befejezett területünk 1,65 hektár volt az év folyamán. Aszálykár 2,27 ha területen 1 erdőrészetet érintett, vízkár két erdőrészetet érintett 1,84 ha területtel. Ezen részetekre határidő módosítási kérelmet kellett előterjesztenünk, a sikeres első kivétel határidejére vonatkozóan. Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágásérett nemesnyárasok véghasználatából finanszírozzuk.

c) Nádas (2.496 ha)

A vagyonkezelésben lévő nádasok 77 %-a a Fertő-tó jogi partvonalán belül található a natúr-zónában. Ez összesen 1912 ha-t jelent. A területek aratását és egyéb használatát a KÖT-EVIFE hatósági határozatban engedélyezi, amelyhez szakvéleményt készít az Igazgatóság. Igazgatóságunk vagyonkezelőként van bejegyezve a tulajdoni lapra de a terület földhasználója

a földhasználati nyilvántartás alapján a Fertő-tavi Nádgazdasági Zrt. A parti fekvésű, saját kezelésű nádasok aratását idényre szóló haszonbérleti szerződések keretében végezteti el az Igazgatóság. Haszonbére 104 ha nádat adtunk ki.

d) Halastó (410 ha)

2010-ben az FVM Vadászai és Halászati Főosztálya, valamint Igazgatóságunk között 2003-ban aláírt 15 éves időtartamú haszonbérleti szerződés keretében folytattuk a halgazdálkodási tevékenységet a Fertőn. Az 1.744 ha kiterjedésű halászvízen négy halászati kerületet tartottunk fenn ez évben is, amelyek közül három halászatát biztosítottuk őstermelő halászok számára. A halászok éves díj ellenében területi engedélyt kaptak Igazgatóságunktól tevékenységük végzéséhez. A fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületben nem folytattunk halászati tevékenységet, megfelelően így a nemzetközi egyezmények előírásainak, valamint az osztrák oldali nemzeti parkkal és a halgazdálkodókkal kialakított egyezségnek.

A Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területen, ökológiai célú halgazdálkodást végzünk. Elkészült a Oslai-Hanyi vizes élőhely rekonstrukció 300 ha terület elárasztásával.

e) Szántó (247 ha)

A védett területek fenntartásában nélkülözhetetlen szereppel bíró régi magyar háziállataink takarmány szükségletét egészítik ki a 56 hektár területen termelt lucerna Fertőrákos, Fertőszéplak és Sarród község határában. A többi szántó művelési ágú ingatlan gyepesítése folyamatban van. 15 ha szántót haszonbérbe adtunk Fertőrákos község határában.

A szántó művelési ágú területeink nagy részén már vetett gyep, vagy természetes módon települt gyep található, ezeket kaszálóként hasznosítjuk.

3.4 Terület nélküli értékek

3.4.1 Védelemre tervezett mesterséges üregek

Az év során megkezdődött a védelemre tervezett mesterséges üregek felmérése, de működési területünkön védett területen kívül ilyen nem található.

6. táblázat: Terület nélküli értékek összefoglaló táblázata

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
Természeti emlék	0	0
Forrás	27	0
Barlang	16	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	33	0
Földvár	14	0
Egyedi tájérték	1716	0

3.4.2 Földtani alapszelvények

Az igazgatóságunk 2012.05.13-án iktatott levélben kapott utasítás szerint (melynek ügyintézője Vincze Péter), képviselőnk (Udvardy Ferenc természetvédelmi területőr) részt vett a 2012.06.12-én szervezett ásvány-, ösmaradvány-lelőhelyek és földtani alapszelvények védetté

nyilvánításáról szóló értekezleten. Melynek témái: a védelemre tervezett területek lehatárolásának alapelvei és módszere; a kezelési terv dokumentáció tartalmi követelményei; valamint munkaterv egyeztetés. Ezen értekezlet alapján megindult a lehetséges védendő természeti értékek számbavétele és felkeresése, bemérése. A 2012.11.21-22-én megtartott Barlang- és Földtani értekezletre első körben 10 földtani alapszelvény lett kijelölve. Az értekezleten elhangzottak szerint, a továbbiakban a védetté nyilvánítási alapidokumentációk és kezelési tervek elkészítését kell elvégezni, melyet igazgatóságunk folyamatosan készíti, illetve készítteti, valamint a terepi felvételezések is folyamatban vannak.

3.5 Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.5.1 Erdőrezervátumok

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található erdőrezervátumokat a 13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet hirdette ki. A működési területen 4 erdőrezervátum található, amelyek összes kiterjedése 695,71 ha, ebből 242,82 ha a magterület, amely fokozottan védettnek minősül.

7. táblázat: Erdőrezervátumok a működési területen

Név	Terület (ha)	Magterület területe (ha)	Kihirdetés éve	Kihirdető jogszabály
Bikafej	285,62	74,51	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Dombos-ház	287,59	83,21	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Erebe-szigetek	64,4	64,4	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Hidegvíz-völgy	58,1	20,7	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Összesen	695,71	242,82		

3.5.2 Nemzeti Ökológiai Hálózat

A Nemzeti Ökológiai Hálózat területében 2012-ben nem történt változás. Az év során elvégeztük az 5 évente szokásos felülvizsgálatok a Vidékfejlesztési Minisztérium Természetmegőrzési Főosztálya által adott szempontok alapján. A módosításokat tartalmazó új Országos Területrendezési Terv még nem lépett hatályba.

3.6 Magas Természeti Értékű Területek

Az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I.23) KöM-FVM együttes rendelet alapján Igazgatóságunk működési területén négy ÉTT került kijelölésre. Kiemelten fontos ÉTT a Hanság, fontos ÉTT a Mosoni-sík és a Rába-mente, tervezett ÉTT pedig a Szigetköz területe. Elsőként a Mosoni-sík ÉTT-n nyílt lehetőség 2003-ban zonális agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételére, majd 2009-től a Hanság területén is. 2009-ban a működő ÉTT-k területi felülvizsgálatával jöttek létre a Magas Természeti Értékű Területek. A 2009. szeptember 1-jével kezdődött és 2014. augusztus 31-ig tartó öt éves támogatási időszakban a Mosoni-sík MTÉT-en igénybe vehető Szántóföldi növénytermesztés tűzok élőhely-fejlesztési előírásokkal elnevezésű célprogramban 10 gazdálkodó nyert támogatást összesen 5141 ha földterülettel. Az újonnan induló Hanság MTÉT-en 8 gazdálkodó nyert támogatást a horizontális programokba (Gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal, Természetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram, Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal, Szántóföld-i növénytermesztés vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal) összesen 1524 ha-on. A Hanság MTÉT horizontális gyepgazdálkodási célprogramjába Igazgatóságunk is nyert támogatást mintegy 1100 ha-on.

8. táblázat: Védett és védelemre tervezett területek az illetékességi területen

Illetékességi terület (hektár)	409519					
	Védett		Ebből fokozot- tan védett (ha)	Változás a tárgy- évben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	23880	7659	149	1	58
Tájvédelmi Körzet	3	23000	2225	156	3	6624
Természetvédelmi Terület	9	302	0	195	0	0
Ex lege védett láp	21	642	0	0	7	210
Ex lege védett szikes tó	0	0	0	0		
Összesen	33	47182	9884	0	4	6682
Ramsari terület	2	8849		0	0	0
Bioszféra Rezervátum	1	12 627		0	1	43 854
Világörökség	2	23 052		0	0	0
Európa Diploma	0	0		0	0	0
NATURA 2000 Madárvédelmi terület*					4	52655
NATURA 2000 Természetmegőrzési terület*					14	74337

* A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

9. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek

Terület	szántó	gyep	gyüm.	nádas	halastó	erdő	kivett	összesen
Bécsi-domb TT		7,89						7,89
Ex lege		72,77		15,96		24,52	40,88	154,13
Fertő-Hanság NP	243,91	5 811,44	0,48	2 399,21	410,62	348,70	1 180,14	10 394,49
helyi védett		19,12					1,54	20,66
Ikva-patak menti TT		11,03					1,55	12,58
Iváni szikések TT		3,52						3,52
Liget-patak menti TT		22,54					0,68	23,22
Nem védett		2,88				1,74	12,61	17,22
Pannonhalmi TK	1,84	150,83		11,94		68,59	8,93	242,12
Pannonhalmi TK						4,40		4,40
Soproni TK		132,29	1,11	3,06		149,70	6,32	292,48
Szigetközi TK	0,90	331,07		66,24		551,77	35,21	985,19
Várbalogi héricses TT		14,89				23,86		38,75
Összesen:	246,64	6 580,27	1,60	2 496,41	410,62	1 173,27	1 287,85	12 196,67

10. táblázat: Saját vagyongekezelésű területek hasznosítási módja

Művelési ág	Tárgyévben átvett terület (ha)	Összes terület (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	68	247	232	93	15	7
Gyep	1	6580	6413	98	167	2
Kert	0	0	0	0	0	0
Szőlő	0	0	0	0	0	0
Gyümölcsös	0	1	1	100	0	0
Nádas*	0	2496	480	19	104	4
Halastó	0	410	410	100	0	0
Erdő	9	1161	1161	100	0	0
Kivett	10	1268	1268	100	0	0
Összesen	88	12108	11827	98	286	2

* A nádasok esetében 1912 ha nemzeti parki vagyongekezelésű területen a Fertő-tavi Nádgazdaság Rt.-nek van használati joga.

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

Az Igazgatóság működési területén többek között az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, Savaria Múzeum, a Pécsi Tudományegyetem, a Szegedi Tudományegyetem, az Eötvös Lóránt Tudományegyetem és a Magyar Természettudományi Múzeum végeznek természetvédelmi szempontból is jelentős kutatásokat. Kisebbségi kutatási programokat saját forrásból szerveztünk meg a természetvédelmi kezelési és fenntartási munkák, illetőleg egyes fajok és közösségek hatékonyabb védelme érdekében.

a) Kezelések hatása a hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) fajokra

A Fertő mentén, Ebergöc és Cirák térségében, valamint a Hanságban található vérfüves rétek hangyaboglárka (*Maculinea teleius*, *M. nausithous* és *M. alcon*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak részletes populáció vizsgálatát végeztük, ahol az lehetséges volt, az állományok igényeinek megfelelő beavatkozások, kezelések saját kivitelezésével párhuzamosan, illetve azt követően. A cél az érintett fajok számára optimális kezelési eljárások, kaszálási mintázat kialakítása (tér- és időbeli megosztás, fenntartandó, kaszátlan területek kijelölése) és alkalmazása a fenológiai viszonyoknak megfelelően, továbbá a megfelelő hidrológiai viszonyok fenntartása, valamint a nádasodás megállítása és az elnásodott területek eredeti állapotának visszaállítása. A Vipera Life+ területén végzett felmérések a terület optimális kezeléséhez adnak további adalékokat. A *Maculinea*-fajok térfoglalása, a frissen kikelő példányok alapján ismét némi átstrukturálódást mutat, az újra benépesített foltok mellett elnéptelenedő fragmentumokat és stabilan maradt foltokat is meg lehetett figyelni. Ez mindenképp alátámasztja a korábban megkezdett (és ebben az évben is folytatott) átjáró kialakítási törekvések indokoltságát, valamint a nádas visszaszorításáért folytatott erőfeszítések indokoltságát. A területen található nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány stabil, de elég alacsony abundanciát mutatott. Az állományok populáció méretének becslésére és a mozgási mintázatok elemzésére, illetőleg a 2, illetve 3 *Maculinea* faj együttes előfordulása esetén megfigyelhető niche-szegregáció vizsgálatára jelölés-visszafogásos módszerrel történtek felmérések. A vizsgálatokba külföldi és hazai szakemberek és önkéntesek az elmúlt évben is bekapcsolódtak.

b) A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományok felmérésével kapcsolatos ökológiai vizsgálatok

A nemzeti park igazgatóság illetőségi területén az országosan zajló sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állomány felméréshez csatlakozva, az előző év tapasztalataira támaszkodva (Sáfián Szabolccsal megkezdett munkák eredményei nyomán, azokat tovább fejlesztve) folytatódott a faj népségének felmérése és bizonyos területeken ismételt állapotfelvételt is sor került. A monitorozáshoz elengedhetetlenül szükséges paraméterek felvétele mellett számos további, a faj ökológiai igényeinek, fenológiai és rajzási tulajdonságainak ismeretét bővítő adattal szolgáltak a felmérések. Néhány, kiemelkedően magas denzitású területen kvantitatív felméréseket is végeztünk, mintaterületeken. Az alap adatok kiértékelése után egyértelművé vált, hogy régióinkban számos, országosan is kiemelkedő kolónia található, főként felhagyott, vagy alacsony intenzitással használt legelőkön. Szórvány populációk bizonyos területeken, főként zavart (vadrágott) cserjesorokhoz, sövényekhez kapcsolódnak, de a sűrű, egybefüggő szegélyekből és cserjés foltokból kiszorult a faj. Az extenzív legelőkhöz kötődő élőhely veszélyeztettségi foka igen magas, az elmúlt, vizsgált időszakban néhány terület – vagy egyes terület foltok – ismét művelésbe lettek vonva, illetve a legeltetés számára „alkalmassá” téve. Ez a tevékenység sok esetben jelentős mértékű cserjeirtással járt, melynek befolyásolására, szabályozására (nem Natura 2000 területek esetében) nincs is módunk. Ugyanakkor az adott szukcesz-

szíós stádium fenntartásához (illetve a cserjés bezáródásának megakadályozásához, ami a sárga gyapjaszövő számára is a területről való eltűnéssel jár) bizonyos mértékű cserjeirtás, záródás megbontás szükséges.

A jelenlegi tapasztalatok szerint a sárga gyapjaszövő számára optimális az a szukcessziós stádium, amikor a cserjék (kökény, galagonya, vadkörte) egymástól való távolsága 1-2 cserje magasságnál nem nagyobb, kisebb csoportok még kialakulhatnak, de az állomány - összességében – nem ér össze, nem záródik, a napsütés körbe éri és bizonyos mértékű (legelő állatoktól, vagy vadtól származó) rágás is tapasztalható. A felmérések és vizsgálatok eredményei helyi gazdálkodókkal és a mezőgazdasági szakigazgatás szakembereivel megvitatásra kerültek, az összefoglaló előadási anyag interneten elérhető. A HMKÁ bizonyos mértékű módosítására és egyes előírások megváltoztatására lenne szükség a faj számára alkalmas élőhelyek fennmaradása érdekében. Ennek módja az lehetne, hogy a gyepterületek (elsősorban legelők) területéről a fásszárú növényzet eltávolítása előtt a kívánt mérték megállapítása érdekében ki kell kérni a területileg illetékes NPI szakembereinek véleményét. Amennyiben *E. catax* előfordul a területen, csak meghatározott mértékű gyéritést szabad elvégezni. A jelenlét megállapításának ideje április, a munkák kivitelezésének időszaka (*E. catax* jelenléte esetében) augusztus-szeptember közepe.

c) Lápi póc és réti csík állományok felmérése

A két faj állományainak vizsgálatára indított korábbi felmérések folytatása ebben az évben a Szigetközben előző évben megkerült (korábban kipusztultnak hitt) lápi póc népszerűség kiterjedésének további behatárolása zajlott, bár a vizek eléggé kiszáradtak a nyári szárazság következtében. Szerencsére az állomány egy része túlélte a száraz periódust. A Nyirkai-Hany területén is történt a szárazság miatt bizonyos mértékű élőhely veszteség, azonban ott is fenn tudott maradni a populáció. A réti csík mindkét helyen megmaradt.

Több, korábban nem ismert élőhelyről (csatornából) is sikerült kimutatni a pócot és a csíkot az Észak-Hanságban, ezek egy része N 2000 területen kívül van és az erdészeti munkák céljára történő csatorna kotrási munkák veszélyeztetik az állományokat.

4.2 Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitoring vizsgálatok

4.2.1.1 Országos programok

a) Élőhely-térképezés

2012-ben az NBmR keretében Igazgatóságunk területén az O5x5_041 Röjtökmuzsaj kvadrát térképezését végeztük el.

b) Védett növényfajok monitorozása

Egységes protokoll alapján történik a kiválasztott 57 növényfaj monitorozása. A programot egészíti ki a természetvédelmi örök éves adatszolgáltatása keretében történő adatgyűjtés. 2012-ben 16 faj (*Allium suaveolens*, *Apium repens*, *Aster sedifolius*, *Cypripedium calceolus*, *Cirsium brachycephalum*, *Gentiana pneumonanthe*, *Himantoglossum adriaticum*, *Iris arenaria*, *Iris sibirica*, *Matteuccia struthiopteris*, *Ophrys insectifera*, *Ophrys sphecodes*, *Liparis loeseli*, *Parnassia palustris*, *Pulsatilla grandis*, *Pinguicula vulgaris*) felmérését terveztük. A felmérések többségét a protokollnak megfelelően sikerült elvégeznünk, az adatok feldolgozása folyamatban van.

c) Ürgemonitoring

Négy mintavételi területen (Sarród – Ürgedomb, Fertőszéplak – Széplaki legelő, Pér – repülőtér, Fertőszentmiklós – repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2012-ben a felmérést elvégeztük, az adatokat értékelésre továbbítottuk az országos központba.

d) Pelemonitoring

Az aktív pelevédelmi tevékenységet 2007-ben kezdtük a Szárhalmi erdő északi (Fertőrákosi oldal) szélén kialakított 40 odúból álló Szárhalm 1. nevű pele teleppel. A 2009-es év során a meglévő Szárhalm 1 telep 50 odúra történt bővítése mellett, újabb 50 odút számláló telep lett kialakítva Szárhalm 2. néven. A 2012-ben a Szárhalmi-erdő területén elhelyezett 1. és 2. számú telep ellenőrzése kéthavi rendszerességgel folyamatos volt. Mind a két telep ellenőrzése során megfigyeltünk mind tápanyag raktár, mind szaporodó és alvó fészekként használt odúkat. A kihelyezett odúk ~30%-a továbbra is lakott, vagy rendszeresen használt. 2012-ben két faj jelenléte bizonyított a területen a nagy pelét (*Glis glis*) csak a hátrahagyott nyomai alapján észleltünk, míg mogyorós pelét (*Muscardinus avellanarius*) minden ellenőrzéskor sikerült megfigyelni. Mind a Szárhalm 1 mind a Szárhalm 2 telepen találtunk mogyorós pele fias fészkeket.

4.2.1.2 Helyi programok

a) Szitakötő fajok monitorozása

A program keretében mintegy 100 kijelölt mintavételi helyen, 1996 óta folyik egységes módszerrel a szitakötő fauna monitorozása. Ennek során imágó, lárva és exuviumok vonatkozásában egyaránt történik adatgyűjtés. A felvételezés kiemelten kezeli az élőhelyeket, amelyek a hazai és nemzetközi szintű védettséget élvező fajok populációinak adnak otthont. 2012-ben a ritka hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) lárvális előfordulási helyeinek, mikrohabitat-preferenciájának vizsgálata folyt tovább a Rák-patak vízrendszerén Sopronban, kiegészítő adatokat szolgáltatva a szalamandra lárvák előfordulási adataihoz is. Az imágók kibújása ismét a korábbi években tapasztalt, június végi időszakban történt, jelenleg ez tekinthető általánosnak, bár az exuviumok még július közepéig (nagyobb, heves esőzések kivételével) megtalálhatók a kibújás helyén. A faj legjelentősebb élőhelyein az exuviumok mennyiségi felvétele ismét megtörtént, a kijelölt mintaterületen, ahol az előző évekhez hasonló denzitás volt tapasztalható. További vizsgálatok történtek a faj előfordulására, élőhely preferenciájának és szaporodásbiológiájának tisztázására is, szakdolgozók és PhD hallgatók bevonásával is.

Az idén a Fertő mentén a védett, élőhelyvédelmi irányelv II. függelékébe sorolt lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) kibújó állománya elég alacsony denzitást mutatott, de szórványosan a fiatal imágók a Fertő medence több pontján megfigyelhetők voltak.

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) a Fertő-menti csatornáknál nem túl magas, de jól kimutatható egyedszámban megfigyelhető volt.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) közül az erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*) az idén ismét csak a Répcén került elő, bár a Szigetközben is folyt vizsgálat a felkutatására. Jelenleg egy szakdolgozó által gyűjtött exuvium adat vár megerősítésre, ami a Mosoni-Dunából való ismételt (több év kihagyást követő) megkerülést támasztaná alá.

A védett sárgafoltos szitakötő (*Somatochlora flavomaculata*) adatai tovább gyarapodtak a Hanságból.

c) Nappali lepke monitoring

Elsősorban az élőhelyvédelmi irányelvben szereplő nappali lepkék helyi állományainak felmérésére szolgáló, 2000 óta folyó monitorozási munka. A program különös figyelmet fordít a lápréti hangyaboglárkák, a nagy tűzlepke, a farkasalmalepke, valamint a Hanságban újra felfedezett ezüstsávós szénalepke populációknak. (Egyes kiválasztott mintaterületeken jelölés-visszafogásos kvantitatív és habitat szelektív kutatások is történtek a Fertő mentén (ld. kutatások). A vizsgálatok kiemelt célja az egyes fajok élőhely kezelési-fenntartási irányelveinek kidolgozása és gyakorlatban, mintaterületeken való alkalmazása, valamint a környező területekre való kiterjesztése, hogy a szűk, lehatárolt élettér bővülhessen, valamint a meglévő területen a környezeti feltételek, vízellátottság, vegetáció struktúra kedvezőbbé váljon.

A főként nappal, a hernyófészkek számlálásával és megfigyelésével vizsgálható sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) monitorozásához is csatlakozott az igazgatóság, a faj alaposabb vizsgálatával és ökológiai igényeinek felderítésével és denzitási vizsgálatokkal együtt (ld. Kutatások)

Az áttelelő, nagytestű tarkalepkék (*Nymphalidae*) állományának figyelemmel követése is tovább zajlott, melynek – egyebek között – az enyhébb és esetenként több felmelegedési szakaszt is tartalmazó téli időszak hatásának becslésében is lehet szerepe, hosszabb időszak vonatkozásában (globális klíma változás lehetséges hatásai). Főként a gyászlepke (*Nymphalis antiopa*) és nagy rókalepke (*Nymphalis polychloros*) irányába fordítunk nagyobb figyelmet a Soproni-hegység patak völgyeiben. A kis rókalepke – alacsony egyedszámban ugyan, de – több helyről is előkerült, a nappali pávaszem és a c-betűs lepke változatlanul elterjedt a térségben.

A program keretében éjszakai lepkék felmérése, nyomon követése is zajlik, többek között az éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) esetében, melynek a helyi populáció megerősítése céljából előnevelt hernyók kihelyezésére is sor került korábban, jelenleg nem folyik hernyó nevelés és az imágó adatok is megcsappanni látszanak (a faj bábjai esetenként több évet is átfekszenek).

d) Coenonympha oedipus monitorozás

A mintavétel során 12 alkalommal történt jelölés/visszafogás, 420 példány került megjelölésre, ami meghaladja az előző évben ugyanezen a területen végzett mintavételi intenzitást. A visszafogási arány 26,7 % körül alakult, ami elég jónak mondható a további feldolgozás szempontjából. A repülési időszak nagyjából az előző két évhez hasonlóan alakult, a korai szakaszban – ezúttal - a kedvezőtlen időjárási körülmények miatt nem volt értelme a jelölés elkezdésének, bár a lepkék kelése megindult, az alacsony fogási értékek becslésre alkalmatlanná teszik az adatsort. A repülés középső, legintenzívebb két hetében napi gyakorisággal történt a mintavétel, kivéve az esős napokat, amikor a várható pontatlan becslési eredmények nem indokolják az állatok zavarását. A repülés vége felé ritkább mintavételi gyakorisággal zajlott a felmérés, az utolsó időszakban már nem volt újabb jelölés. A nyári száraz időszak ellenére átlagosnak mondható fogási eredmények születtek az elmúlt évben is, azonban újabb helyekről nem került elő a faj.

e) Magyar tarsza monitorozása

Az Igazgatóság illetékességi területéről eddig egyedülként ismert *Isophya costata* előfordulási terület monitorozására 2008-ban került sor. 2012-ben – mivel a javasolthoz képest korai kaszálás nem történt – a korábban alkalmazott mintavételi helyeken és módszerrel folytatható a mintavételezés. Az idén tapasztalt egyedszámok a korábban legalacsonyabb egyedszámot hozó 2007-es viszonyokhoz mutatnak leginkább hasonlóságot. Az alacsony egyedszám feltehetően az elmúlt félév csapadékhiányos időjárásának köszönhető.

A faj egy újabb, a korábban ismert kolóniától elszigetel népességére derült fény a Harkai-láprét területéről. A faj jelenlétét véletlenül, egy fénykép alapján sikerült megállapítani, majd később, szakemberrel együtt történt bejárással megerősíteni. A felfedezés az elmúlt év egyik legjelentősebb gerinctelen fajokat érintő eredménye volt. A népesség jelentősnek tekinthető! A harkai előfordulás esetében a területkezelésben illetékes munkatárs részvételével terepi egyeztetés is történt az *Isophya costata* állomány megőrzését szolgáló kaszálási mód kialakítása érdekében. A harkai élőhely jelenlegi területkezelésének folytatásával az állomány megőrzése biztosítható, az állománysúlyponton kaszáláskor felhagyott, majd később (július) lekaszált sáv fenntartása javasolt.

f) Nyugat-magyarország Fészkelő Madarainak Elterjedési Atlasza

A Nyugat-magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Zoológiai Intézete koordinálásával és az MME együttműködésével zajlott a fészkelő madárfajok feltérképezése Győr-Moson-Sopron, Vas illetve Zala megyék területén. A 2011. évi terepi felméréseket követően 2012-ben megtörtént az adatok feldolgozása és a könyv szövegének összeállítása, amelyben munkatársaink is részt vettek. A könyv az év végén jelent meg. Ez a munka a jövőbeni országos adatgyűjtés alapjává válhat, aminek keretében elkészül majd hazánk Fészkelő Madarainak Elterjedési Atlasza.

4.2.2 Saját szervezésben folytatott monitoring jellegű vizsgálatok

a) Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata

Más szervezetekkel (Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet, Birdlife Österreich, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) együttműködve évek óta folyik a fontosabb vizes élőhelyek madárállományainak monitoring vizsgálata. Ez jelenleg a Fertő-tó öblözeteire, a Mekszikópusztai és a Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukciós területeire, a hansági tavakra terjed ki. A felmérés eredményei adatbázisba kerülnek, ezekből a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet készít összefoglaló jelentéseket a Minisztérium számára.

2012-ben is kimutatták a madártani monitoring eredményei kisalföldi vizes élőhelyek fontosságát a hazai fészkelő állományok és az átvonuló fajok tekintetében egyaránt.

b) Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Működési területünkön, 2012-ben is megtörtént a telepesen fészkelők egy részének a felmérése. A ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni, mivel a megye déli részén, ahol nincsen védett terület, nincsen lehetőségünk a fajok állományainak pontos felmérésére. Az eredmények adatbázisba kerülnek. A monitoring legfontosabb eredményei a következők: a kormorán (*Phalacrocorax carbo*) hansági állománya némileg csökkent (47 pár). A Fertő hazai oldalán 99 pár, a kónyi tavon 32 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) költött. A lipóti morotvatónál 8 pár vörös gém (*Ardea purpurea*) fészkel.

c) A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása

A 2000-ben elkészült Nyirkai-Hany vizes élőhelyrekonstrukció a hansági elárasztások első üteme. Kezdetektől folyik a monitorozási munka, amelyben a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai és önkéntesek vesznek részt.

A növényzet vizsgálata elsősorban állandó transzektek (24 db) cönológiai vizsgálataiból, illetve a teljes terület 3 évente elkészülő vegetáció-térképéből áll. A madárvilág vizsgálatát hetente végzett számolásokon keresztül sikerül biztosítani. A vízi gerinctelen makrofauna monito-

rozása azokra az árasztáshoz csatlakozó, alulról táplálkozó, lápi jellegű kisvizek vizsgálatára koncentrált, melyek a tözeges jelleget a leginkább mutatják. A rekonstrukció területén kívül a Fövényes-tó, mint kontroll mintavételi ponton folytak még vizsgálatok. 2012-ben mádárszámlálásokot végeztünk, a téli hónapokban havi rendszerességű vadlúd szinkronszámlálásokot szerveztünk a területen a Magyar Madártani Egyesülettel közösen. A korábbi évek tapasztalatai alapján a botanikai mintavételeket a jövőben csak háromévente fogjuk elvégezni. Amennyiben a rekonstrukció területén beindul a vízszint-ingadoztatáson alapuló kísérletes üzemeltetés, akkor ismét évente fogjuk a mintavételeket végezni.

d) A rákosi vipera észak-hansági állományának vizsgálata

A kijelölt három mintavételi területen, a hansági élőhelyek gerincét képező Fűzfaszigeten, a fokozottan védett Polgár-Pintér Hanyban és a két ismert élőhelyet összekötő Nagy-dombon – amelyen 2011 évtől élőhely rekonstrukció zajlik – történt rákosi vipera monitoring mintavétel. Az idei év folyamán tizenhét terepnapon, vizuális megfigyelés módszerrel, összesen 1 ivarérett nőstény rákosi viperát észleltünk a Fűzfaszigeten. A Polgár-Pintér Hanyban 2012-ben rákosi viperát nem észleltünk. Újszülött és fiatal egyedeket nem figyeltünk meg egyik élőhelyen sem.

A kapcsolódó, egyéb kételtű és hüllő fajokra irányuló monitoring a korábbi években már jellemző gyenge hüllő állományt talált. Legjelentősebb számban ürge gyík volt megfigyelhető, e faj is töredéke mennyiségben a 2006 év előtti állapothoz képest.

e) Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken

A vizsgálatok további kérdésfelvetése az egyenesszárnyú-együttesek, mint táplálékbázis egyedszámának maximálását szolgáló területkezelési módok kialakítására irányul. A 10 mintavételi területen végzett fűhálós orthopterológiai mintavételezések négy ismétléssel a következő mintavételi időpontokban történtek: 2012.06.14.; 2012.07.07.; 2012.08.15.; 2012.09.10. Az egyenesszárnyúak kvantitatív mintavételezése fűhálós módszerrel történt.

Az összevont orthopterológiai minták főkomponens-analízisének eredményei alapján 2012-re részben az élőhely-rekonstrukciós munkák előrehaladta, részben az aszályos időjárás okozta klimatikus változások miatt az üde gyepterületek együtteseinek szerkezete és egymáshoz való viszonya megváltozott. Az egyedszám adatok alapján az idei évben legnagyobb részben a Chorthippus brunneus, Chorthippus mollis, Chorthippus parallelus, Metrioptera bicolor, Metrioptera roeselii, Chrysochraon dispar, Chorthippus biguttulus, Euthystira brachyptera fajokat vehetjük figyelembe, mint a vipera potenciális táplálékállatai. Az mintavételi területek egyenesszárnyú-együtteseinek éves dinamikájának vizsgálata kapcsán meg kell jegyezni, hogy e téren a 2012-es évben a száraz-félszáraz gyepek esetében a korábbi években jellemzőnél jóval összetett kép rajzolódott ki.

f) Kisemlős közösségek vizsgálata a rákosi vipera élőhelyeken

A Hanság Fűzfaszigetek élőhelyén 2012-ben is folytattuk a kisemlős közösség elevenfogó csapdázásos vizsgálatát. A tavaszi időszakban – a korábbi évekhez hasonlóan – alacsony fogásszámot tapasztaltunk, a nyári és őszi időszakban azonban a vizsgált közösség fogásszámai jelentősen emelkedtek. A terület domináns faja a pirókegér (*Apodemus agrarius*) volt, amelynek állománya az elmúlt 3-4 évben jelentősen megerősödött a térségben. A faj mellett a mezei pocok (*Microtus arvalis*) dominanciája jellemezte a rágcsáló közösséget. Korábban nem regisztrált fajként, a törpeegér (*Micromys minutus*) került a csapdába a nyári periódusban. A cickány fajok továbbra is stabil egyedszámmal voltak jelen a kisemlős közösségben, elsősorban az erdei (*Sorex araneus*) és mezei cickányok (*Crocidura leucodon*) révén.

4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

4.3.1 Biotika modul

Igazgatóságunk 2012-ben a 2008-ig gyűjtött, feldolgozott és importálásra alkalmassá tett összes adatát betöltötte a Természetvédelmi Információs Rendszer Biotika Moduljába. Jelenleg az importálás ellenőrzését és az esetleges hibák javítását végezzük. A 2009-2012 között gyűjtött adatok részben már a TIR-ben vannak (TIR eszközökkel gyűjtött adatok), részben jelentős előkészítő munkát igényelnek, így importálásukra ennek befejezését követően kerülhet sor.

4.3.2 Védett értékek modul

Feltöltésre kerültek az országos és helyi jelentőségű védett természeti területek adatai. Előbbiek lezárásra kerültek, utóbbiak esetében folyamatban van az adatok ellenőrzése és az adathiányok pótlása, ennek érdekében felvettük a kapcsolatot az érintett önkormányzatokkal.

4.4 Jelentési kötelezettség

Jelentési kötelezettség 2012-ben nem volt.

11. táblázat: Kutatási tevékenység

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1.	Kezelések hatása a hangyaboglárka (<i>Maculinea</i> sp.) fajokra	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
2.	A sárga gyapjasszövő állományok felmérése	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
3.	Lápi póc és réti csík állományok felmérése	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	

12. táblázat: Monitorozási tevékenység

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1	Élőhelyterképezés (NBmR országos)		Környezeti Projekt Kft.	Lásd. a szöveges részben	
2	Védett növényfajok monitorozása (NBmR országos)		Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
4	Ürgemonitoring (NBmR országos)		Vácz Miklós, Takács Gábor	Lásd. a szöveges részben	
5	Pelemonitoring		Kugler Péter (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
6	Gótemonitoring		Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
7	<i>Isophya costata</i> monitorozás		Kenyeres Zoltán	Lásd. a szöveges részben	
8	<i>Coenonympha oedipus</i> monitorozás		Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
9	Szitakötő monitoring		Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
10	Nappali lepke monitoring (NBmR helyi)		Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	Az országos program része

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2012. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
12	Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kenyeres Zoltán	Lásd. a szöveges részben	
13	Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata		Pellinger Attila, Ferenczi Márta	Lásd. a szöveges részben	
14	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitoringja		Pellinger Attila (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
16	Rákosi vipera monitoring		Dankovics Róbert (Savaria Múzeum)	Lásd. a szöveges részben	
17	Kisemlősök monitorozása bagolyköpetek vizsgálatára alapozva		Horváth Győző (Oeconomus Bt.)	Az eredmények kiértékelése még folyamatban van.	
19	Kisemlős közösségek monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kalmár Sándor	Lásd. a szöveges részben	

5. Kezelési tevékenység

5.1 Kezelési tervek

2012-ben az éves munkatervnek megfelelően elkezdték a Pannonhalmi Arborétum TT természetvédelmi kezelési tervének elkészítését. A megalapozó dokumentáció elkészült, a kezelési terv elkészítését megelőzően fenntartóval folytatottunk egyeztetéseket.

13. táblázat: A kezelési tervek készültségi állapota az Igazgatóság működési területén

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23731	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	-	-	-
Szigetközi TK és bővítése	15605	+	+	+
Pannonhalmi TK	8272	+	+	+
Pannonhalmi TK bővítése	693	+	+	+
Soproni TK	4891	+	+	+
Soproni TK bővítése I.	156	+	+	+
Soproni TK bővítése II.	8	-	-	-
Nagycenki Hársfasor TT	11	+	+	+
Pannonhalmi Arborétum TT	26	+	+	+
Soproni Botanikus kert TT	17	+	+	+
Ikva-patak menti TT	18	+	+	+
Liget-patak menti TT	27	+	+	+
Iváni szikések TT	96	+	+	+
Bécsi-domb TT	8	+	+	+
Várbalogi héricses TT	50	+	+	+
Ebergőci láprét TT	49	+	+	+

5.2 Élőhely fenntartás

5.2.1 Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A területeink ökológiai állapotát a nyári elhúzódozó aszály érintette leginkább. Hatással volt a Fertő tavának vízszintjére és valamennyi vizes élőhely esetében vízszintcsökkenést, részleges vagy teljes kiszáradást okozott. Közvetlen havária helyzet nem alakult ki, de a vízhiány kedvezőtlen hatású volt. Rövid távon ezt a természetvédelmi prioritást jelentő fajok és társulások tolerálni képesek, de közvetett hatásaiuk mégis érzékelhetőek voltak.

A gyepek hosszú távú fenntartása érdekében az elmúlt két évtizedben létrehozott, a régi magyar háziállat-fajták génmegőrzését szolgáló állatállományok kitelelését biztosító betakarított széna mennyisége drasztikusan csökkent, előállításának fajlagos költségei megnövekedtek. Ennek előre látható hatásai rövid távon kezelhetőek, de amennyiben több ilyen aszályos év következik, annak a gazdálkodás eredményességére kifejtett hatásai már kihathatnak a gyepterületek kezelésének jövőbeni eredményességére.

5.2.2 Élőhely-fenntartási kezelési tevékenységek ismertetése

5.2.2.1 Nyílt vizes élőhelyek

Az előző évi csapadékos esztendőt követően 2012-ben gyakorlatilag mindenhol aszály volt. A kisebb vízállások már április végére teljesen kiszáradtak, így kételtű szaporulat a legtöbb területen nem vagy alig volt.

5.2.2.2 Láprétek, mocsárrétek

A hansági mocsárrétek esetében még mindig komoly problémát okoz a magas aranyvessző elterjedtsége, bár az utóbbi években nagy területekről sikerült visszaszorítani kaszálással és szártépözéssel. A gyepek fenntartásához szükséges kaszálások elvégzését akadályozza az ÉTT gyepes programjának azon előírása, miszerint június 1 és július 15 között nem lehet kaszálni. Az előírás a kaszálásokat gyakorlatilag lehetetlenné teszi, mert május végén nincs elegendő idő a kaszálások elvégzésére, július és augusztus pedig a térség legcsapadékosabb hónapja, amikor a lekaszált széna betakarítása gyakorlatilag lehetetlen. A kaszálások késő őszi időzítése pedig számos közösségi jelentőségű lepkefaj (pl. hangyaboglárkák) állományát veszélyezteti.

Egyes helyeken, különösen a Dél-Hanságban továbbra is problémát okoz a gyepek kiszáradása és a túllegeltetés.

5.2.2.3 Szikes és száraz gyepek

A Fertő táj keleti részén elsősorban szikes és száraz homoki gyepeket találunk. A tó déli és nyugati partvidékén különböző természetességi állapotú mocsárrétek, kaszálórétek és vetett gyepek vannak. Az elsősorban legelőként hasznosított szikes gyepek esetében a legkomolyabb természetvédelmi probléma a legeltetés miatt bekövetkező gyomosodás kezelése, illetve egyes helyeken az ezüsthéja terjedése. Utóbbi visszaszorítására az elmúlt 5-10 évben jelentős előrelépések történtek, de a korábban megtisztított területen többfelé ismét megjelent a faj.

Előrelépés történt a legelők gyommentesítésében, a 2012-ben csaknem minden területen sikerült a tisztító kaszálásokat időben elvégezni. Az élőhelyek állapotának és a szikes jelleg fennmaradásának nem elhanyagolható tényezője a terület vízháztartási viszonyainak megváltozása. A szikes jellegű talaj kialakulásának feltétele a felfele áramló talajvíz, amely a talajban oldott sókat kioldja és a felszínre hozza. Ez a folyamat jelenleg csak nagyon kis területen tapasztalható, így a tó körüli gyepek szikes csökken.

A működési területen található egyéb száraz gyepek (homoki gyepek, löszgyepek) esetében általános probléma a korábbi használat felhagyása és a fűavár felhalmozódása. Ez néhány kisebb, különösen értékes területen időlegesen orvosolható étetéssel, de a hosszú távú megoldás a kíméletes legeltetés biz-

tosítása lenne. A megvalósítást azonban akadályozza a tulajdonosi szerkezet és a számtalan túlságosan kisméretű ingatlan, továbbá a támogatási rendszer hiányosságai.

5.2.2.4 Fertő-parti szikesek és rétek (1667 hektár)

Az Igazgatóság saját állatállományával és gépeivel végzi a szikes gyepek kezelését. Az élőhely-kezelés célja a szikes vegetáció fenntartása, az elnadásodás megakadályozása. Ugyanis a mély fekvésű területeken kialakuló sekély vízborítás kedvez a nádas terjedésének, ez csak rendszeres legeltetéssel és kaszálással akadályozható meg.

A Lászlómajor és Hegykő közötti területrészen komoly problémákat okoz az adventív ezüstfa terjedése. A becserjésedés felszámolása több mint 10 évvel ezelőtt kezdődött meg és a feladat még évekig sok munkát fog adni.

A fertőparti gyepterületek kezelésének célja az elgyomosodás, a beardősülés és az elnadásodás elleni védekezés. A kezelés saját gépekkel és állatállománnyal. 814 db magyar szürkemarha és 630 db racka juh legeli a területeket.

5.2.2.5 Észak-Hansági és Tóközi gyepek (1360 hektár)

A hansági területeket az elmúlt években az elgyomosodás veszélye fenyegette, mivel csökkent a széna iránti kereslet. 2012-ben a hansági gyepeket az Igazgatóság saját eszközparkjával kezelte és a szénát az állatállomány téli etetésére használja fel. Összesen 107 magyar szürkemarhával legeltettünk itt.

Megkezdjük a rákosi vipera ismert és potenciális élőhelyeként ismert, aranyvesszővel és náddal borított gyepterületeinek rekonstrukcióját is. Ennek keretében közel 400 hektáron történt évi egyszeri vagy kétszeri szárzúzás, illetve cserjeirtás.

5.2.2.6 Dél-Hanság gyepterületei (1182 hektár)

A Király-tó környéki gyepterületeken 2012-ben az Igazgatóság saját állatállománnyal – bivaly (140 egyed) és magyar szürke szarvasmarha (303 egyed) – legeltetett. A dél-hansági kaszálórétet az Igazgatóság saját eszközparkjával biztosította.

5.2.2.7 Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületei (206 hektár)

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületein a kezeléseket célja az elgyomosodás, a beardősülés és az elnadásodás elleni védekezés. A Szigetközi Rehabilitáció keretében minden évben folyik a mentett oldali mocsárrétek kezelése. A területeken a vízpótló rendszerrel biztosítjuk a megfelelő vízellátást, illetve kaszáljuk és szárzúzózzuk a területeket. A rehabilitáció keretében 2012-ben mintegy 131 hektáron folyt kaszálás és szárzúzózás, melyet vállalkozóval végeztettük 173 hektár területen és a szénát értékesítettük

5.2.2.8 Pannonhalmi Tájvédelmi körzet gyepterületei (111 hektár)

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet gyepterületei kezelésének célja az elgyomosodás, a beardősülés és az elnadásodás elleni védekezés. A területek kezelését 2012-ben haszonbérletbe adással oldottuk meg.

5.2.2.9 Fertői nádasok (50 hektár)

A Fertő menti nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldottuk meg az Igazgatóság kezelésébe tartozó 50 hektáron 2012-ben. A területkezelés fő célja a nádas további terjeszkedésének megakadályozása, a part menti gyepterületek rovására. A Fertő-meder nádas állományainak többségére a Fertő-tavi Nádgazdasági ZRt. rendelkezik aratási joggal.

5.2.2.10 Tóközi nádasok (Fehértó, Barbacsi-tó, Kónyi-tó) (147 hektár Igazgatóságunk kezelésében)

A tóközi nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldjuk meg, kivéve a gémtelep és környezetének területét. A területkezelés célja a tavak vízminőségének védelme. 2012-ben összesen 70 hektár területet adtunk haszonbérbe.

5.2.2.11 Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi TK és Soproni TK erdőterületei (összesen 1.161 hektár van Igazgatóságunk kezelésében)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, a Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben 2012. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok:

- Folyamatos erdősítéseink területe 2012. év végére 70,49 hektár.
- Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemesnyárasokra korlátoztuk. Az őshonos fajokból álló állományokban csak egészségügyi termeléseket végeztünk. Véghasználat (TRV) 5,61 hektár volt 2011 évről áthúzódóan.
- Erdőfelújítási munkáink során nehézségként jelentkezett a szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül aszályos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befejezett területünk 1,65 hektár volt az év folyamán. Aszálykár 2,27 ha területen 1 erdőrészletet érintett, vízkár két erdőrészletben jelentkezett 1,84 ha területtel. Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágáseregt nemesnyárasok véghasználatából finanszírozzuk.
- Erdőtelepítést a klímaerdők telepítésére kiírt program keretében kapott 10 millió forint támogatásból 9,83 ha területen végeztünk Dunasziget község határban kocsánytalan tölgy főfafajjal, még 2010 évben. A telepítések fejlődése 2012 évben is kielégítő. Az elegyarány javítása érdekében kismértékű pótlást végeztünk egyéb kemény lomb fafajokkal.
- Bejelentkeztünk erdőgazdálkodónak 19,0577 ha erdő területre, melyet pályázati pénzből vásároltunk.

14. táblázat: Élőhely fenntartási tevékenység a saját vagyonkezelésben lévő területeken

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Soproni TK	74	Gyep	kaszálás, beerdősülés elleni védelem
2	Szigetközi TK	206	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
3	Pannonhalmi TK	111	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
4	Dél-Hanság	1182	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
5	Észak-Hanság	871	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
6	Tóköz	489	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
7	Tóköz	44	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
8	Fertő (NY)	257	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
9	Fertő (NY)	25	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
10	Fertő (K)	1410	Gyep	kaszálás és legeltetés, szikes gyepék fenntartása
11	Fertő (K)	72	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
12	Erdők	1116	Erdő	fafaj csere, átállás szálaló gazdálkodásra

5.3 Élőhely-rehabilitáció

5.3.1 A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció

Az 1989-től megvalósított mekszikópusztai elárasztások üzemeltetése a kezelési tervben foglaltak szerint folyik. A terület vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán és a Csempész-csatornán lévő zsilipeken keresztül. 2012-ben a Hanság-főcsatorna jobb parti területek (Nyéki szállás, Paprét) voltak víz alatt. A feltöltő-leeresztő árokrendszer feliszapolódása miatt kotrási munkák váltak szükségessé, amelynek második ütemét, illetve a műtárgyak javítását a bal parti területeken végeztük el 2012-ben, az eredményes üzemeltetés érdekében. A költségi időszakot követően szürkemarhával legeltettünk a nádasodás ellen.

5.3.2 Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció

A 2001-től üzemelő Nyirkai-Hanyban 2012-ben a vízjogi engedély tartalma szerint végeztük a vízkormányozást. Vízkorlátozás nem volt. A II. sz. kazettát szárazon tartottuk a nád ivaros szaporodási lehetőségének biztosítására. Ezt a későbbiekben a másik két kazettában is meg tesszük majd. A feltöltést ősszel végeztük el.

A rekonstrukciónak köszönhetően ma sok olyan madárfaj fészkel itt, amelyek számára a Dél-Hanságban korábban nem voltak költésre alkalmas területek. Gyarapszik a nyári lúd (*Anser anser*), üstökös réce (*Netta rufina*), a cigányréce (*Aythya nyroca*) és a szerecsensirály (*Larus melanocephalus*) állománya. Fészkelő fajként megjelent a nagy kócsag (*Egretta alba*), költ többek között a vörös gém (*Ardea purpurea*), a bölömbika (*Botaurus stellaris*) és a barna réti-héja (*Circus aeruginosus*) és a küszvágó csér (*Sterna hirundo*). 2005-ben fészkel első ízben kanalasgém (*Platalea leucorodia*), 2006-tól pedig kis kócsag (*Egretta garzetta*) és az üstökös-gém (*Ardeola ralloides*), 2007-től a fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*), 2009-től a kis káróka-tona (*Phalacrocorax pygmeus*) is költő faj a területen. A 2012-ben átlagosnak mondható viszonyok voltak jellemzőek.

5.3.3 Osl-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhely-rekonstrukció kivitelezése az Osl-Hanyban KEOP forrásokból az év végére befejeződött. Elkészültek a gátak és a műtárgyak. A szükséges engedélyeket beszereztük. A feltöltésre 2013-ban, tél végén kerül sor.

5.3.4 Kistóalmi láprét gyeprekonstrukciója

2012-ben is folytattuk a láprét rekonstrukcióját, az évre az erősen nádasodó területeken két kaszálást terveztünk, míg a legértékesebb, már közel 10 éve kezelt területeken csak egyet. A kaszálást csak a kora nyári időszakban tudtuk elvégezni, az őszi kaszálás esetében nem tudtunk elegendő önkéntest biztosítani a lehordáshoz, így végül a kaszálás elhagyása mellett döntöttünk. A lekaszált és nem összegyűjtött széna nagyobb problémát okoz, mint egy kaszálás elmaradása.

5.3.5 Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja

Az évek óta vizsgált terület hangyaboglárka (*Maculinea* sp.) állomány élőhelyi állapotának megőrzése és javítása érdekében, a lefolyó víz visszatartására készítettünk egy tervet, mely vízjogi engedélyezés alatt van és 2007-ben a KEOP keretében benyújtottuk központi finanszírozásra, de nem kapott támogatást. 2008 óta más forrásokat próbáltunk keresni az élőhely-rekonstrukció finanszírozására, eddig sikertelenül. A tervben szereplő megoldás egyúttal a szintén a területen élő, ugyancsak élőhelyvédelmi irányelv II. függelékes nagy tűzlepke (*Lycæna dispar*), lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) és díszes légivadász (*Coenagrion or-*

natum) számára is kedvezőbb életfeltételeket tud teremteni. Forrás hiányában kisebb, ideiglenes víz visszatartásra és az egyes mozaik foltok közti átjárhatóság biztosítására végeztünk beavatkozásokat. Az idén a keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*) virágzó és termést hozó példányainak további térhódítását sikerült megfigyelni a terület egyik, mélyebb fekvésű foltján. A rekonstrukciós terv a rét elfolyó vizeit összegyűjtő (és 2000-ben még megkötött) csatorna fenék szintjének megemelését, és összességében a vizek lefolyásának csökkentését célozza meg, a szomszédos szántó területek depóniás védelmével együtt. A munka megvalósítását a források hiánya mellett az igazgatóság által kezelt területekbe beékelődő, idegen tulajdonban szereplő, egykori tőzegtánya (kivett) jelenlegi tulajdoni helyzete akadályozta meg korábban. A probléma megoldását a terület állami tulajdonba vétele, megvásárlása oldotta meg, így a víz visszatartás nem sért a jövőben idegen érdekeket és a terület vízgazdálkodása – megfelelő vízellátottsági viszonyok mellett – a közösség számára kedvezőbb feltételek biztosítása felé mozdítható el.

5.3.6 Répce, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása

A tervet – melynek előkészítésében igazgatóságunk is részt vett – az ÉDUKÖVIZIG nyújtotta be KEOP pályázatra 2008-ban. A projekt célkitűzése a Répce alsó szakaszán a folyó kontinuitás helyreállítása, a bőségesebb vízhozam biztosítása (a Répce-árapasztón a Rába felé elfolyó víztömeg jelentős részének a főmederben való tartásával), amely különösképpen a Rábca mentén lévő hansági élőhely rekonstrukciós területek (Nyirkai-Hany és a tervezett Osli-Hany) vízellátásának mennyiségi és főleg minőségi javulását lenne hivatott megoldani. A pályázat – többszöri elutasítást követő átdolgozások után – 2010-ben pozitív elbírálást nyert, így 2011-ben megkezdődhetett a projekt előkészítése, majd a kiviteli munkák is lezajlottak. Jelenleg a második ütem van folyamatban, a program teljes megvalósulásáig egyelőre a Kardos-ér kap bővebb vízellátást a Répceből.

5.3.7 Fertőbozi rét rekonstrukciója

A korábban megkezdett láprét rehabilitáció folytatásaként, a korábban a rekettrefűz állománytól megszabadított területen, a felverődött sarjak visszaszorítása zajlott, egytengelyű alternáló kaszával. A sarjaktól mentes területen kézi kaszálást folytatott 2012-ben egy helyi állattartó.

5.3.8 A kisalföldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek rekonstrukciója

A HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal (a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügynöksége jogutóda), a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. és az Aquaprofit Zrt. konzorciuma 2009-ben Life+ pályázatot (LIFE08 NAT/H/000289) nyert a Győr környéki katonai használatú területek homoki élőhelyeinek helyreállítására. A „Restoration and conservation of priority-listed Pannonian sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain” pályázat keretében a katonai használatú területeken meglévő homoki gyepek állapotának javítására törekednek. Az akciók keretében eltávolítják a területen élő özönnövényeket (bálványfa, akác, selyemkóró) (C1 akció), égetéssel, kaszálással és gereblyézéssel eltávolítják a felhalmozódott vastag fűavart (C2 akció), megtörténik az illegálisan lerakott hulladék összegyűjtése és biztonságos megsemmisítése (C5 akció), elbontásra kerülnek a korábbi katonai használatból visszamaradt építmények, betonozott felületek (C5 akció), kisebb területeken kísérleti jelleggel helyreállítják az eredeti domborzatot és a C5 akció keretében megtisztított területeken helyreállítják a homoki gyepet (C4 akció). A tervezési munkák 2012-ben nagyrészt lezárultak, a kivitelezési munkák elkezdődtek.

15. táblázat: Élőhely-rehabilitációk az Igazgatóság működési területén

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Mekszikópusztai szikesek	150	Szikes	A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció. Elárasztások, kaszálás, legeltetés.
2	Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció	423	Láp, mocsár	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés.
3	Kistómalmi láprét	3	Láprét	Nád visszaszorítása
4	Osl-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció	1362	Láp, mocsarak	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés. (vízjogi üzemelési engedély)
5	Répcse, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása (tervezett)	500	Mocsárrét	Időszakos elárasztások biztosításával a mocsárrétek ökológiai vízigényének kielégítése.
6	Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja (tervezett)	46	Láprét	Nád visszaszorítása, hidrológiai rehabilitáció
7	Fertőbozi rét rekonstrukciója	6	Láprét	Rekettyefűz visszaszorítása
8	A kisalföldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek rekonstrukciója	250	Homoki gyep, erdőssztyep	Özönnövény irtás, mesterséges objektumok felszámolása, illegális hulladék összegyűjtése

5.4 Fajmegőrzési tevékenység

5.4.1 A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Az 5.2.1. fejezetben már hivatkozott 2012. évi aszályos időjárás hatásait rövid távon a védett fajok állományaira jelenleg nehéz megítélni, hiszen az ökológiai faktorok eredőjeként észlelhetők a populációs ingadozások. Egyes fajok esetében (pl. rákosi vipera) az állományfelmérések eredményei csökkenésre utalnak, de a bekövetkezett változások az észlelési valószínűségekre is hatnak, így ennek hatásait csak több évben végzett felmérések eredményeinek összehasonlításával tudjuk majd értékelni.

Működési területünk Ausztriával és Szlovákiával is határos, ezért több állatfaj (különösen madárfajok esetében) figyelembe kell venni, hogy a populációk évről-évre változó diszperziót mutatnak a működési területünkön lényegesen nagyobb léptékben. Különösen a telepesen költő fajok esetében a több évtizedre visszanyúló adatok rámutatnak az eloszlások időben változó dinamikájára. Ennek hatásait csak a regionális léptékű változások értékelésén keresztül tudjuk megítélni majd.

5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

5.4.2.1 Hagymaburok kosbor (Liparis loeselii) és lápi hízóka (Pinguicula vulgaris)

A két fokozottan védett fajnak egyedül a Kistóalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj az elmúlt 10 évben a kipusztulás szélére került. A hagymaburok állománya általában 10-25 tő körül alakult, a lápi hízókának 1993-ban volt utoljára ismert előfordulása. Az Igazgatóság 1997-ben készítette el a láprét botanikai felmérését és ennek alapján kezdődött meg a terület kezelése. Az első két évben a rét középső részének téli leégetését végeztük el, majd 2000-ben és 2001-telén kaszálással, majd gereblyézéssel távolítottuk el az elhalt szerves anyagot a területről. A beavatkozás eredményeképpen a hagymaburok populációja kezdetben gyors növekedést mutatott és újra megtaláltuk a lápi hízókát. 2005 óta a láprét kaszálását egytengelyes alternáló kaszával végezzük, a szénát önkéntesek segítségével gyűjtjük össze és égetjük el a terület szélén.

Több év szünet után a hagymaburok kosbor 2008-ban ismét kihajtott, ekkor összesen 4 tövet sikerült megfigyelnünk, majd 2009-ben 13 tövet találtunk, amelyekből 12 virágzott, de 2010-ben és 2011-ben nem sikerült megtalálni a növényt. 2012-ben 37 tövet sikerült találnunk.

A lápi hízóka esetében az ideiglenes volt legmagasabb megfigyelt egyedszám, a 2007. évi 26 tő után 2008-ban 41 tövet találtunk, 2009-ben 62, majd 2010-ben 133 tövet sikerült megfigyelni. 2011-ben egyetlen tövet sem találtunk, aminek az okát egyelőre nem ismerjük. 2012-ben 122 tövet számoltunk meg.

Mindkét faj esetében az állomány erősen ingadozó megfigyelt egyedszám mellett stabilnak tűnik, amíg a megőrzési tevékenység eredményességét igazolja.

5.4.2.2 Pókbangó (Ophrys sphecodes)

A pókbangó fertő-menti élőhelyén a tavaszi időszakban elkerítéssel biztosítjuk a lelőhely védelmét, majd a termések beérése után a területet szürkemarhával legeltetjük. A faj érdekében szükséges kezeléseket 2011-ben is sikerült elvégeznünk a Fertő-menti területeken. A nagyszentjánosi és a harkai lelőhelyeken az Igazgatóság kezelést nem végez, de megkíséreltük felvenni a kapcsolatot az érintett tulajdonosokkal a jövőbeni kezelések biztosítása érdekében. A faj esetében 2008-ban volt teljes felmérés, akkor összesen 1300 tövet számoltunk meg a működési területen. 2012-ben a faj ismert lelőhelyein csak ellenőrző bejárásokat tartottunk, a bejárások során új veszélyeztető tényező nem került kimutatásra.

5.4.2.3 Méhbangó (*Ophrys apifera*)

A Szigetközben 2011-ben források hiányában ismét nem sikerült folytatni a Lóvári-erdőben ismert állomány élőhelyének rehabilitációja. Az élőhelyre telepített nemes nyaras korábban (2001) levágásra került, illetve eddig folyamatosan végeztük a bolygatás miatt megjelent veresgyűrűs som irtását. A kezelés hiányában 2011-re a veresgyűrűs som teljesen elborította a lelőhelyet, az idei évben egyetlen tő sem virágzott, a tőleveleket nem találtuk meg. 2012-ben el tudtuk kezdeni a lelőhely kezelését, a nyár folyamán a veresgyűrűs somokat levágtuk, a levágott ágakat a tél folyamán égettük el. 2013-ban a sarjak leverését legalább egy alkalommal biztosítani kell.

2005-ben új állomány is előkerült a Győrújbarát melletti Tokaj és Józán-völgy területén. A jelenleg nem védett terület védetté nyilvánítási eljárást Igazgatóságunk elindította és a területi egyeztetéseket 2007-ben lezárta.

2011-2012 során egy új állomány került elő a győri gyakorlótér területéről. A populáció egy része az AUDI beruházási területen élt, a veszélyeztetett tövek (5 tő) áttelepítésre kerültek. Az első vizsgálatok alapján az áttelepítést 2 tő élte túl.

5.4.2.4 Rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*)

A kijelölt három mintavételi területen, a hansági élőhelyek gerincét képező Fűzfaszigeten, a fokozottan védett Polgár-Pintér Hanyban és a két ismert élőhelyet összekötő Nagy-dombon – amelyen 2011 évtől élőhely rekonstrukció zajlik – történt rákosi vipera monitoring mintavétel. Az idei év folyamán tizenhét terepnapon, vizuális megfigyelés módszerrel, összesen 1 ivarérett nőstény rákosi viperát észleltünk a Fűzfaszigeten. A Polgár-Pintér Hanyban 2012-ben rákosi viperát nem észleltünk. Újszülött és fiatal egyedeket nem figyeltünk meg egyik élőhelyen sem. A Fűzfaszigeten június közepéig egy alkalommal kaszálás történt. Az ismert élőhelyen területkezelés káros hatásainak csökkentése érdekében a kaszálás és a széna lehordása éjszaka zajlott. A kezelés miatt elhullott egyed nem találtunk. Az élőhely fenntartása és kezelése céljából kihelyezett kis létszámú juh állomány mellett a téli időszakban a magas aranyvessző és a cserjésedés visszaszorítása érdekében szártépözés történt a Polgár-Pintér Hanyban. A kihelyezett juh állomány a magas aranyvessző és a cserjésedés visszaszorításához idén sem volt elegendő. A Nagy-dombon folytatódott az élőhely rekonstrukció, amely során a terület kétszeri kaszálása történt meg. A visszagyepesítése és kezelése (kaszálása) hatására újabb élőhely vált alkalmassá a rákosi vipera számára, bár spontán megtelepedését nem tudtuk kimutatni 2012-ben sem. Az ideiglenesen felállított villanypásztor a vadhálóval erősített elektromos kerítésre történő cseréje elengedhetetlen a rákosi vipera védelme érdekében a Nagy-dombon és a Fűzfaszigeten is.

5.4.2.5 Lápi póc (*Umbra krameri*)

A faj ismert élőhelyei az elmúlt másfél évtizedben aszály és víz elterelés miatt egy, vagy több alkalommal részben vagy egészben kiszáradtak, 2002-re a térségben nem maradt ismert népessége. A 2003-ban az Észak-Hanságban, addig nem ismert új élőhelyen megtalált fajt azóta további pontokról is sikerült kimutatni. A Lébényi forrás-tavak felső tavából (a korábban ismert tápláló csatornával közvetlenül összefüggő területről) az ÉDUKÖVIZIG szakemberei kimutatták a faj jelenlétét, mely a horgászto működésével és vízpótlási rendszerének kialakításával kapcsolatosan jelenít meg természetvédelmi igényeket a jövőben.

A forrástavakat tápláló csatornán a faj jelentős, önfenntartó állományát évek óta folyamatosan kísérjük figyelemmel, valószínű, hogy a tavakba is innen terjedt el.

A Szigetközben a mentett oldali vízpótló rendszer ökológiai célú átalakítását szolgáló élőhelyrekonstrukciós projekthez (KEOP, ÉDUKÖVIZIG) kapcsolódó vizsgálatok, valamint a szí-

getközi Interreg program (FHNPI) felmérései új, meglepő eredménnyel szolgáltak, a Szigetközben kipusztultnak hitt lápi póc egy jelentős állománya került meg az Alsó-Szigetköz mentett oldali csatornáinak egy szakaszából.

2012-ben a Nyirkai-Hany élőhely rekonstrukcióhoz kapcsolódó vizes élőhelyeken is tovább folyt a korábbi állománymentésből származó lápi póc utód népszerűség felmérése, valamint egyes potenciális élőhelyek állapotának vizsgálata a jövőbeni visszatelepítés szemszögéből is. Ennek során az árasztáson kívül eső részek mélyebb fekvésű részein, feltehetően egykori Rábca meder maradványokban sikerült további, a megtelepített állomány utód népszerűségét képező lápi póc egyedeket találni. Az Úrhanya-csatornából sikerült a póc egy jelentős népszerűségét kimutatni.

5.4.2.6 Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-ben elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kétéltű- és hullópopulációk emberi beavatkozás nélkül jussanak át az úttest alá beépített átélőhelyeken. 2002-ben ennek a rendszernek a tovább építésére elkészültek a tervek, amelyek megvalósítására 2003 tavaszán került sor (175 m hosszúságú terelő megépítésével). Kibővítést folyamatosan tervezünk. A rendkívüli szárazság miatt a vonulás intenzitása 2001-2005-ben igen alacsony volt, ami az elhúzódó aszálynak tulajdonítható tartósan alacsony vízállás miatti gyenge szaporodási eredményekre utal. A 2005/2006-os tél első felében a viszonylag nagyobb mennyiségű lehullott csapadék következtében némileg megemelkedett a tó vízszintje és ez a tendencia folytatódott 2008-ban is. Ősszel az esős időszakban már tömeges vonulást észleltünk, ami sikeres szaporodási időszakra utal. A KEOP-ból elnyert támogatásból 2011-ben újabb, 1080 m-es szakaszon épült ki a terelő-áteresz rendszer, amelynek üzemeltetése 2012-ben megkezdődött, ennek során új átjáró típust teszteltünk kiváló eredménnyel.

5.4.2.7 Hangyaboglárkák (*Maculinea* sp.)

A fertő-parti, hansági, soproni, szigetközi és répce-menti vérfüves lápréteken 2002-től folyamatosan zajlik a hangyaboglárkák, a vérfübgoglárka (*Maculinea teleius*) és zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak felmérése. A populációk egyedsűrűség értékei, rajzsdinamikai paraméterei, az élőhelyek jelenlegi állapota és az eddigi kezelések hatásai kerültek felmérésre. Az ismert ökológiai igények alapján az egyes területekre specifikus kezelési eljárások (pl. kaszálási rend) kerültek kidolgozásra és alkalmazásra, valamint a terület vízgazdálkodási rehabilitációjára készült terv és történtek apróbb beavatkozások. Az élőhely mozaikosságának megtartása mellett az egyes foltok közti átjárhatóság biztosítására átjárókat vágunk az elválasztó cserjesávokon, valamint a nád visszaszorítására végeztünk kaszálásokat. A munkák végzésébe hazai és külföldi önkéntesek is bekapcsolódtak. A korábban vizsgált területek és fajok mellé az Ebergöci-láprét esetében a szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon*) népszerűség és – egy véletlen égetés következtében – a felhalmozódott fűalom égetéssel való eltávolításának követő vizsgálata is felsorakozott. A területen legalább 10 éve nem történt kaszálás, ez egyfelől zombékos szerkezet kialakulását tette lehetővé, ami igen kedvező, másfelől viszont egyes foltokon erőteljesen beindult a cserjésedés, máshol nádasodás, illetve *Solidago* elszaporodás jelent veszélyt. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy a vegetációban nem esett kár és a boglárkalepke népszerűség is túlélte a tüzet, sőt, igen abundánsnak bizonyult. 2012-ben egy újabb, igen erőteljes hangyaboglárka népszerűsége sikerült bukkanni Himód-Gyórák térségében, ahol a kornistárnicson élő *Maculinea alcon* is a két másik, vérfüvön élő *Maculinea* fajhoz csatlakozva szintén 3 *Maculinea* láprétet alkot.

5.4.2.8 Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*)

A fokozottan védett, Natura 2000 II. függelékes nappali lepke hazai recens, természetes előfordulási adatai csak Ócsa környékére szorítkoznak. A faj hazai túlélésének biztosítására fölmerült más, alkalmas élőhelyekre történő áttelepítés (illetve visszatelepítés) igénye is. Az irodalmi adatok a Hanság (Csorna, Kapuvár) területéről is említik a fajt, bizonyító példányok is vannak, azonban a megjelölt helyeken azóta senki nem látta a fajt és az eredetileg említett élőhely is megszűnt már. Az élőhelyi igények tisztázása és a potenciális élőhelyek behatárolása után, 70 évvel az utolsó példány megkerülését követően sikerült a hansági ezüstsávós szénalepke népséget 2009-ben megtalálni, az elterjedési területet hozzávetőlegesen meghatározni, valamint egy kiválasztott mintaterületen egy gyors denzitás becslést elvégezni. A populáció pontosabb felméréséhez a jelöléses vizsgálatok 2012-ben is folytak tovább.

A mintaterületül kiválasztott „Háromszögletű rét” területén, egyes foltokon egytengelyű alternáló kaszával, illetve motoros kaszával kísérletek történtek cserjeirtásra és Solidago állomány gyérítésre, ám az egyenetlen terep miatt csak nagyon kis foltokban sikerült az eredeti növényzet felszabadítása. Vontatott, vagy függesztett, traktor által meghajtott munkagépekkel a kaszálás és/vagy szárzúzás elvégezhető lenne, azonban ezek a gépek a rétek mikrodomborzati változatosságát, több szintű növényzetét és zombékos szerkezetét tönkre tennék, így nem kerülhetnek itt alkalmazásra. Egyelőre csak az egyedi cserje eltávolítás és kisebb léptékű, sávós kaszálás jöhet csak szóba. A faj itteni (Észak-Hanság) előfordulása számos további kérdést fölvet a területkezelések, vízgazdálkodás, kaszálási rendszer kapcsán, melyeket a következő években sürgősen végig kell gondolni és a faj itteni népségének megerősítésére tervet kell kidolgozni. Ugyanígy az egyes élőhely foltok összekötését is meg kell valósítani annak érdekében, hogy a fragmentáció megszűnjön.

5.4.2.9 Szitakötők (Odonata)

A lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) fertői, hansági és szigetközi állományainak és a faj számára alkalmas potenciális élőhelyek felmérése folyamatban van, a Fertőhomokon korábban megtalált állomány további behatárolása és vizsgálata tovább folyt, azonban az idén a tovább csökkenő népség az egykori tőzegtánya területén a vízszint magasságának növelését, a víz nagyobb mértékű visszatartását (és a fölmelegedés megakadályozását) indokolja. Ismert dolog, hogy a lápi szitakötő nagy állományai által kedvelt élőhelyek általában a lápi póc által is lakottak, így a fertőhomoki terület potenciális élőhelyként számításba vehető (a lápi póc rég kipusztult a Fertőből). A mintaterületen való exuvium számlálás során a tőzegtánya népsége igen alacsony volt az idén, bár a környező területeken – nyilván a Fertő belső tavaiból származó – imágókat lehetett találni.

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) egyes populációinak felmérése szintén zajlott 2011-ben is, az egyes kisvízfolyások, csatornák vizsgálatával. A fertőhomoki vizes élőhely mozaik-komplexum egyik eleme, egy áramló kisvízfolyás és a hozzá tartozó vízrendszer néhány további eleme ad otthont a faj jelentős állományának. A korábban is vizsgált szakaszok közül némelyik vízellátottsága jelentős romlást mutatott már a tavasszal is, nyárra pedig teljesen ki is száradt, így a népségben bizonyos mértékű visszaszorulás fog mutatkozni. Mivel a faj a régióban – a Fertő parti csatornák kivételével - jórészt a védett területeken kívüli kisvízfolyásokon tenyészik, ezért rendkívül fontos a külön védelmi program kidolgozása a Víz Keret Irányelv követelményeivel összefüggésben. Így a kisvízfolyások vízgazdálkodási, kotrási munkáinak viszonylatában, különösen a saját kezelésű csatornák esetében, a megfelelő fenntartási munkák kiviteli módjának és ütemezésének összeegyeztetése igen fontos az élőhely megőrzés célkitűzéseivel. Ezzel párhuzamosan az agrártámogatási rendszer vizes élőhelyekkel kapcsolatos programjainak beindítása és a pufferzónák kialakítása alapvető fontosságú a faj megőrzésével kapcsolatosan.

A hegyi szitakötő (*Cordulegaster heros*) Soproni-hegyvidéken lévő populációjának monitorozása 2011-ben is folytatódott. A népeség fenntartása érdekében a hegyvidéki patakok vízgyűjtőjén alkalmazott erdőgazdálkodási munkák intenzitása és ütemezése, valamint a vízügyi beavatkozások tekintetében irányelvek és korlátozások fognak megfogalmazásra kerülni. Ezek lényeges eleme a vízfolyások fölötti árnyaló állomány folyamatos fenntartása és a meder természetes fejlődésének, lefutásának szabad érvényre juttatása. A faj itteni népeségének vizsgálatába sikerült ismét szakdolgozókat is bevonni, miáltal a vizsgált területek kiterjesztése is megtörtént olyan szakaszokra és völgyekre, ahol korábban nem sikerült a faj jelenlétét és tenyésztését kimutatni, ennek eredményeként az Óbrennbergi-völgyből is megkerült a *C. heros* lárvabőre és imágója.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) állományai az igazgatási területen a Szigetköz (Mosoni-Duna), Rába, Kis-Rába és a Répce mentén élnek. Megőrzésükkel kapcsolatosan a Víz Keret-Irányelv előírásait kell alkalmazni, vagyis fennmaradásuk a vízfolyások jó ökológiai állapotának elérésétől függ. Ezt az állapotot 2015-ig (vízminőségi és biológiai értelemben egyaránt) el kell érni, de az adminisztratív eszközök jelentős része nem a természetvédelem kompetenciájába tartozik. Új adatok ebben az évben csak a Soproni-hegységből kerültek elő, de csak imágó alakra vonatkozóan. Ezek tenyésző helye – minden bizonnyal – a hegység ausztriai oldalára eső, bővebb vizű patakok némelyike lehet.

5.4.2.10 Túzok (*Otis tarda*)

A Mosoni-sík tűzokállományának (jelenleg több, mint 200 teelő példány) védelme során fő feladatunk a Mosoni-síkon mint Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Terület-en folyó gazdálkodás felügyelete, ellenőrzése. A tűzok lassú állománynövekedése a tárgyévben tovább folytatódott. A Mosoni sík Natura 2000 területtel közvetlenül határos osztrák oldalra tervezett szélerőműparkok várható zavarásának megelőzése érdekében közreműködtünk az Espoo-i Egyezmény előírásai miatt indult eljárásban. Álláspontunk szerint a beruházások jelentősen beszűkítik a Nyugat-pannon tűzokállomány életterét.

5.4.2.11 Ragadozómadár védelem

2012. évben folytattuk az elsősorban a fokozottan védett fajokra irányuló védelmi tevékenységet, amelynek alapja a rendszeres monitoring. Ennek során 9 pár rétisas (*Haliaeetus albicilla*) 4 pár parlagi sas (*Aquila heliaca*), 8 pár kerecsen sólyom (*Falco cherrug*), és 1 pár vörös kánya (*Milvus milvus*) költését regisztráltuk. Működési területünkön is folyt a „Kerecsen LIFE+” projekt bizonyos tevékenysége, így a szélerőmű parkok közelében fészkelő párok jeladóval történő ellátása is (összesen 4 pd lett felszerelve).

Kitartó keresés ellenére sem tudtuk idén sem a barna kánya (*Milvus migrans*), sem a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), sem pedig a kék vércse (*Falco vespertinus*) költését regisztrálni.

Fentiekén túl a gyakori nappali ragadozómadár fajok monitoringját is kiemelt feladatunknak tartottuk, ennek kapcsán megismételtük a 90-es évek elején a Soproni-hegység és a Dél-Hanság 1-1 mintaterületén végzett egerészölyv (*Buteo buteo*) és héja (*Accipiter gentilis*) felmérést, de érintőlegesen csatlakoztunk a Magyar Madártani Egyesület és az Országos Magyar Vadászkamara által közösen indított gyakori ragadozó monitoringhoz is.

E tevékenység keretei között foglalkozunk a bagoly fajok (*Strigidae*) és a fekete gólya (*Ciconia nigra*) védelmével. Ennek során a 2012. évi gólya állomány nem változott, továbbra is 17 párról van tudomásunk, elsősorban a Szigetközben. Fészkelő helyeik biztosítása érdekében a Soproni Tájvédelmi Körzetben a tv-i hatósággal közösen korlátoztuk az erdészeti munkákat, más területeken pedig a most folyó üzemtervezésbe foglaljuk bele élőhelyeik védelmét.

A bagolyfajok közül az uhu (*Bubo bubo*) állományának növekedéséről számolhatunk be, tárgyévben 4 új pár került elő sík vidékről – az azonban részben a kutatás intenzitás növeke-

désének is köszönhető. Hasonlóan örvendetes a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) költése is az igazgatóságunk vagyionkezelésében álló bősárkányi Öreg-Hanyban, ahol legalább 4 pár költött eredményesen, amit a kaszálások megfelelő ütemezésével segítettünk elő.

5.4.2.12 Fészkelő vízimadarak védelme

1999-től ismét telepesen fészkel a vörös gém (*Ardea purpurea*) a Fertőn. Több éves stagnálás után (kb. 30 pár) 2005-től jelentősen megnőtt a fészkelők mennyisége. 2006-ban egy 55 párból álló új nagy kócsag (*Egretta alba*) telepet is találtunk repülőgépes területellenőrzés során, az állomány 2012-ben 99 pár volt.

A mekszikópusztai és a dél-hansági (Nyirkai-Hany) vizes élőhelyrekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A két terület eltérő jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, azonos élőhely-és fajvédelmi problémákkal. 2012-ben a megfelelő mennyiségű víz biztosítása nem jelentett nehézséget egyik területen sem. Mindkét élőhely közös problémája az invázió predátorok túlszaporodása (róka és dolmányos varjú), amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal.

5.4.2.13 Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

A működési terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat. A megye településein mintegy 220 fészek ismert, amelyből 156 fészek volt lakott. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve. Ehhez rendelkezünk saját forrásból és központilag legyártott fészektartó kosarakkal, amelyekkel igény szerint ellátjuk az együttműködő partnereket. 2003-ban kötöttünk együttműködési megállapodást az EDÁSZ Rt.-vel az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében, amely 2004-től sikeresen működött. A jogutód EON-nal és a természetvédelmi hatósággal közös együttműködési megállapodást kötöttünk, ezt a megváltozott tulajdonos, illetve a hatóság és a természetvédelmi kezelő szétválása indokolja.

A lakott fészkek közelében elhelyezkedő közép feszültségű oszlopok szigetelését kiemelt fontosságú feladatként végezzük a kirepülő fiatalok áramütés elleni védelme érdekében.

5.4.2.14 A Győr keleti iparterület körüljárását biztosító utak építéséhez kapcsolódó mentési munkák

A nyomvonalon a mentési munkák 2011. október 28-án, az előzetes időtervnek megfelelően befejeződtek. A befogadó helyek utókezelési munkáit 2012-ben elvégeztük, így sor került a kisarjadt akácok mechanikus és kémiai kezelésére, a gyomosodó területrészek kétszeri kaszálására és a területen rendszeresen összegyűjtöttük a szemetet. A kezeléseknél köszönhetően a terület természetességi állapota sokat javult, de az utókezeléseket a következő években is folytatni kell. Az előző évi áttelepítések eredményességének vizsgálata során 11,59%-os túlélést tapasztaltunk, ami az áttelepítés okozta stressz mellett a rendkívül csapadékhiányos tavasznak köszönhető. Az előző évi magvetések esetében pl. egyáltalán nem tapasztaltunk keletést.

5.4.2.15 A Győr keleti iparterület kialakításához kapcsolódó mentési munkák

A 2011-es évet követően 2012-ben is folytatódottak a mentési munkák a gyárterület II. üteméhez tartozó területeken, a mentési tevékenység 2012. október végén fejeződött be. A két év során 67124 védett vagy fokozottan védett növényegyed, 465 példány magyar futrinka, 9 kétéltű faj 62095 példánya (és több tíz vödörnyi petecsomó) és négy hulló faj 551 egyede került áttelepítésre. Az áttelepítés második évében is folytatódott a befogadó helyek állapotának ja-

vítása, ennek keretében megtörtént az özönnövények mechanikai és kémiai visszaszorítása, két újabb befogadó helyet körbekerítettünk a vaddisznó okozta károk csökkentése érdekében. Az áttelepítést követően több éven keresztül biztosítani kell a befogadó helyek utókezelését és vizsgálni kell az áttelepített egyedek túlélését. A monitoring az első években az átültetett egyedek túlélését vizsgálja, de eltekintve a hosszabb életű fajoktól (pl. orchideák) egy idő után már a mesterségesen kialakított állományok egyedszámváltozását vizsgálja. Sikeresnek akkor tekinthető az áttelepítés, ha a befogadó helyeken életképes, szaporodó, speciális kezelés nélkül is fennmaradó állományok jönnek létre.

16. táblázat: Fajvédelmi tevékenység az Igazgatóság működési területén

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1	Rákosi vipera (<i>Vipera ursinii rakosiensis</i>)	+	fv, Natura 2000	Élőhely bekerítése villanypásztorral, állományfelmérés, kaszálás.
2	Hagymaburok kosbor (<i>Liparis loeselii</i>) és lápi hízóka (<i>Pinguicula vulgaris</i>)	x	fv, Natura 2000	Kaszálás, gereblyezés, égetés
3	Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton	-	V	Békaalagút és ezeket összekötő terelőrendszer kiépítése Fertőboz és Hidegség között.
4	Ürge (<i>Citellus citellus</i>)	-	Natura 2000	A faj visszatelepítésének megkezdése a Mosoni síkra
5	Ragadozómadár védelem	-	fv, Natura 2000	Veszélyes oszlopok szigetelése, téli etetés
6	Hód visszatelepítés	-		Korábban visszatelepített állomány monitoringja.
7	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	fv, Natura 2000	Veszélyeztetett fészkek áttelepítése, magasítóra emelése.
8	Túzok (<i>Otis tarda</i>)	+	fv, Natura 2000	Natura 2000 terület kijelölése, ÉTT terület kijelölése, monitoring. Kapcsolattartás és szaktanácsadás a gazdálkodó felé.
9	Hangyaboglárka védelem (<i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculineaalcon</i> és <i>Maculinea nausithous</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások (kezelési útmutatók) kidolgozásához. (Natura 2000). Élőhelyek helyreállítása, cserjeirtás, szártépzés
10	Szitakötő védelem: lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások és élőhely létesítési paraméterek kidolgozásához. (Natura 2000)
11	Szitakötő védelem: díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>)	x	Natura 2000	Kisvízfolyások felmérése a faj állományainak potenciális és aktuális előfordulásának megállapítására. Kezelési elvek meghatározása a kisvízfolyásokra (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
12	Szitakötő védelem: hegyi szitakötő (<i>Cordulegaster heros</i>)	x	FV, Natura 2000	Kezelési eljárások kidolgozása a faj potenciális és aktuális populációinak védelme érdekében. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
13	Szitakötő védelem: folyami szitakötők (<i>Gomphidae</i> : <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Stylurus flavipes</i>)	x	Natura 2000	Állományok monitorozása, az összes potenciális élőhely felvétele. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2012. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
14	Pókbangó (<i>Ophrys sphecodes</i>)	-	FV	Állományok felmérése és az élőhelyek kezelése.
15	Adriai sallangvirág (<i>Himantoglossum adriaticum</i>)	-	FV	Cserjeirtás, kaszálás, virágzó állomány
16	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	+	FV	Lásd. szöveges részben.
17	Védett fajok mentése Győr környéki beruházások területéről		V, FV	Lásd. szöveges részben

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.5 Saját állatállomány

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. A fertő-hansági magyar szürke szarvasmarha, rackajuh és bivaly állomány országosan is jelentős tényezővé vált. 2012-ben továbbra is javítjuk a tenyésztői munkát.

Az Igazgatóság 2008 novemberétől, mint ökolgazdaság, bio minősítést kapott. Ez lehetőséget biztosít számunkra a hazai és a külföldi biopiacon történő megjelenésre.

5.5.1 Magyar szürke szarvasmarha

Az általunk rekonstruált, nagy rámájú, igás típust tenyésztjük. A mennyiségi és minőségi fejlesztés mellett 2006-ben elkezdtük egy tenyészbika nevelő telep létrehozását. A tárgyévben március- augusztus folyamán az „arany gulyába sorolt” teheneket a sarródi területeken kívánjuk tartani. Miután 2006-ban elindult a bika nevelési program és a növendék tenyészállatainkat szeretnénk ezekből a jó küllemi és származási tehén csoportból biztosítani. Az ország számos tenyészeteiből kaptunk felkérést a növendék bika borjak felnevelésére és későbbi minősítésére.

A szürke ágazatban képződött ún. árualapot elsősorban a tenyésztők részére értékesítjük, mint tenyészüsző, illetve tenyészbika. A kiselejtezett idős és tenyésztésre alkalmatlan hím- és nőivarú ivarú állatokat pedig főként tökehúsként és részben feldolgozott (vákuumfóliázott, védőgázas, osztályozott, csomagolt) húsaruként értékesítjük. Távlati terveink piacutatás alapján az éttermi hálózat ellátását, szárazarú gyártását célozzák meg. 2007 évben elkezdtük a terület és a rendelkezésre álló állatlétszám arányát összhangba hozni, ami további piacutatást indukál. 3 éve a Hortobágyi NP KHT-val a HIPP bébitápszer gyár beszállítói vagyunk biohús tekintetében 6-8 t/év mennyiségben.

5.5.2 Magyar bivaly

Az országosan második legnagyobb bivalygulyával főleg a hansági mocsaras területeket hasznosítjuk. A bivaly tenyésztésben, hasonlóan a szürke marha tenyésztéshez, igyekszünk az ismert származású tenyész-növendék állatok létszámát növelni az állományon belül. Lehetséges lépést jelent az állomány genetikai vérvizsgálata, ami biztosítaná a piacképes növendék üsző értékesítést is. A bivaly bikák nevelését 2007-ben kezdtük el, részben saját szaporulatból, részben Körös-Maros NPI állatainak a felvásárlásából.

5.5.3 Hortobágyi racka

Az országosan második legnagyobb egyedszámú racka juhnyájjal a fertő menti szikes réteket és ürge élőhelyeket, valamint a rákosi vipera egyes élőhelyeit tartjuk karban. Osztott karám létesítésével bevezettük a háremszerű pároztatást, aminek eredményeképpen külön kerültek a fekete és fehér állatok.

Hárembe helyezett anyacsoportok egyéni kezelésével 2009-ben már elértük, hogy ismert származású jerek és kosbárányok gyarapítják a nyáj számát.

Hosszabb távú terveinkben az állatállomány szinten tartása a cél, komolyabb területvásárlásra már nincs lehetőség a Nemzeti Parkban ezért ez meghatározza az állatállomány létszámát. 5-6 %-os selejtezést tervezünk, valamint a HIP vágás miatt a szaporulat nagyjából levágásra kerül. A jelenlegi száraz időszak a legelők hozamát is csökkentette.

17. táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2012-ben
Szarvasmarha /magyar szürke/	Tehén	681	43
	Tenyészbika	38	7
	Üsző	57	-59
	Választási üszőborjú	401	113
	Választási bikaborjú	179	-22
	Bikaborjú	0	0
	Üszőborjú	0	0
	Növendék bika	7	7
	Összesen:	1364	89
Bivaly	Tehén	98	2
	Növendék üsző	98	44
	Növendék bika	61	24
	Borjú üsző	0	-7
	Borjú bika	0	-6
	Tenyészbika	5	-1
	Összesen	262	56
Juh /Racka/	Anyajuh	438	-31
	Tenyészkos	10	-3
	Jerke toklyó	127	58
	Kos toklyó	25	-24
	Jerke bárány	69	-87
	Kos bárány	9	-13
	Összesen:	679	-100
Juh/cikta/	Anyajuh	3	3
	Kos	1	1
Juh/cigája/	Anyajuh	4	4
Őshonos baromfi		0	0
Mudi		2	0
Komondor		1	0
Anyakecske		0	0

5.6 Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.6.1 Természetvédelmi kezelésben lévő területeken történő erdőgazdálkodás

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, a Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben 2011. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok. Igazgatóságunk vagyonkezelésében 1.173,27 ha erdő van

- Folyamatos erdősítéseink területe 2012. év végére 70,49 hektár.
- Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemesnyárasokra korlátoztuk. Az őshonos fajokból álló állományokban csak egészségügyi termeléseket végeztünk. Véghasználat (TRV) 5,61 hektár volt 2011 évről áthúzódóan.
- Erdőfelújítási munkáink során nehézségként jelentkezett a szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül aszályos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befejezett területünk 1,65 hektár volt az év folyamán. Aszálykár 2,27 ha területen 1 erdőrészletet érintett, vízkár két erdőrészletben jelentkezett 1,84 ha területtel. Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágásérett nemesnyárasok véghasználatából finanszírozzuk.
- Erdőtelepítést a klímaerdők telepítésére kiírt program keretében kapott 10 millió forint támogatásból 9,83 ha területen végeztünk Dunasziget községhatárban kocsánytalan tölgy főfafajjal, még 2010 évben. A telepítések fejlődése 2012 évben is kielégítő. Az elegyarány javítása érdekében kismértékű pótlást végeztünk egyéb kemény lomb fafajokkal.

5.6.2 Erdőgazdálkodás egyéb védett és Natura 2000 területeken

Igazgatóságunk működési területén 85 696 ha üzemtervezett erdő található, ez a teljes működési terület 21 %-a. Az összes erdőterület 86 %-a, azaz 74 026 ha tartozik valamely védelmi kategóriába. Ebből 5 620 ha fokozottan védett, 31 640 ha védett és további 36 766 ha nem védett Natura 2000 terület.

Működési területünkön erdőgazdálkodás az érvényes erdőtervek alapján folyik. Igazgatóságunk közreműködik a körzeti erdőtervek elkészítésében. 2012 évben megkezdődtek az Észak-Hanság és Szigetközi, tervezési körzetben az erdőtervezési munkák. Igazgatóságunk a rá háruló adatszolgáltatási és egyébfeladatokat teljesítette, az előzetes egyeztetés az erdészeti hatósággal folyamatos. A 2013-ban következő - Soproni Erdőtervezési Körzetben - az érintett erdőrészletekre megkezdtük a természetvédelmi kezelési javaslatok kidolgozását. Emellett Igazgatóságunk minden évben, természetvédelmi szakvélemény formájában közreműködik a védett területeket érintő, éves erdőgazdálkodási tevékenység engedélyezési folyamatában.

A nem védett, de Natura 2000 hálózatba tartozó erdőterületekre vonatkozó kezelési javaslatok kidolgozását 2012 évben megkezdtük a Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítésére irányuló pályázat keretében.

5.7 Vadászterületek, vadgazdálkodás

5.7.1 Vadászterületek

A Fertő-tavi, 103810 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9145 hektár. Tulajdonosi megoszlása 2012. év során kis mértékben változott, mivel 33,3758 ha területet vásároltunk Sopron és Fertőszéplak községhatárokban. Így mintegy 0,5 %-kal nőtt az állami tulajdon aránya az eddig is jelentéktelen magántulajdont csökkentve.

18. táblázat: Vadászterületek

No.	Vadászterület megnevezése (ahol az igazgatóság a vadászatra jogosult)	Kiterjedése (ha)
1	Fertő-tavi természetvédelmi és génmegőrzési különleges rendeltetésű	9145
Összesen:		9145

5.7.2 Személyzet

A fővadással együtt 8 fő hivatásos vadász látta el 2012 év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket. Jelenleg ebből 6 fő az őrszolgálat tagja, és az itt ellátott munkája mellett működik közre a munkában. Egy fő – szakirányú végzettséggel rendelkező nyugállományú természetvédelmi őr – megbízás alapján működött közre a vadgazdálkodásban. A hivatásos vadászok közül 4 fő felsőfokú és 4 fő középfokú vadgazdálkodási szakképzettséggel rendelkezik. Két szakirányú végzettséggel szintén rendelkező munkatársunk – nem hivatásos vadászati minőségben - igazgatói vadászati megbízással segítette a hivatásos vadászok munkáját a vaddisznóállomány redukálásában. Az év során ezzel a konstrukcióval teljes körűen megoldott volt a vadgazdálkodási feladatok ellátása.

5.7.3 Gazdálkodás

A területen sportvadászat, vadásztatás 2012-ben sem volt. A természetvédelem érdekében szükséges állományszabályozó beavatkozásokat a fent részletezett szakszemélyzet látta el. Ez a tevékenység a vaddisznó, a róka és az egyéb dűvad állományának apasztására, valamint a megyében általánosan magas létszámban jelenlévő őzállomány és a gímszarvas állományának szabályozására irányult. A vaddisznó állomány apasztása elsősorban fegyveres lesvadászattal valósult meg. A vadászható ragadozók - kiemelten a róka –állományának apasztása fegyveres vadászattal történt, elsősorban a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű területekre (élőhely-rekonstrukció) koncentrálnak. Ezeknek eredménye 2012. naptári évre vonatkoztatva: (a vadgazdálkodási év III. 1-től II. 28-ig tart) 7 gímszarvas, 9 őz, 24 vaddisznó, 9 róka volt. Társas vadászat, vízi vad vadászat továbbra sem volt a területen. A számunkra kiemelt jelentőségű területeken a szomszédos vadgazdálkodókkal együttműködve rendszeresen kitorékvadászatot folytatunk.

A területen a korábbi években megjelent az aranysakál (*Canis aureus*) továbbra is megtalálható. Első alkalommal dokumentáltan is megjelent a vadászterületen a dámszarvas. (Fotó készült róla.)

5.7.4 Tervek

A vaddisznó, és a rókaállomány további intenzív apasztását folytatni kívánjuk. Vizsgálni kívánjuk az aranysakálnak a védett és vadászható fajok állományaira gyakorolt hatását.

5.8 Halászati vizek

Igazgatóságunk a Hanság Tóköz nevű területén két fokozottan védett vízterületen, a Fehér-tavon és a Barbacsi-tavon rendelkezik halászati haszonbérlettel. 2012. év során a két vízteren halászati tevékenységet nem végeztünk.

A Fertő tó teljes magyarországi részének halászati haszonbérletével 2004 július 1. óta rendelkezünk. Tavaly az Igazgatóság halászati tevékenységének bevétele 4 883 e Ft volt. Ebből a horgász területi jegyek után 3 964 e Ft, míg a halász területi engedélyek után 919 e Ft bevétel keletkezett.

A 2012.évben 8 fő őstermelő halász számára bocsátottunk ki területi engedélyt halászati tevékenység folytatására. A halászok két háromfős halászbokor keretében folytatták tevékenységüket. Két fő nyugdíjas halász csökkentett területen halászott. A négy halászati kerületből a fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületet lezárva tartottuk, ott halászati tevékenységet nem folytattunk. A Rákosi-öböl térsége szintén halászat mentes volt. Ez a terület a horgászaté. A halászati és horgászati víz térbeli elkülönítésével igyekszünk enyhíteni az örökös halász-horgász ellentétet.

Az év első hetére elkészültek a 2012.évi horgász területi engedélyek formanyomtatványai. Ezeket azonnal eljuttattuk az érintett horgászegyesületekhez, valamint a bizományosi értékesítést végző szaküzletekhez. Az év során vizsgázott halőreink (6 fő), valamint a természetvédelmi őrszolgálat által ellenőriztük mind a halászati, mind a horgászati tevékenység szakszerűségét, a szükséges halfogásra jogosító okmányok meglétét.

A tervszerű halgazdálkodási tevékenység keretén belül 2012-ben 5000 kg kétnyaras pontyot, valamint 100 kg kétnyaras süllőt és 150 kg kétnyaras csukát telepítettünk a Fertő tóba.

A korábbi évben elkezdett együttműködés keretében ez év során is tartottuk a kapcsolatot a Fertő tó osztrák oldalának halászaival, a Fertő tó halgazdálkodási tevékenységének összehangolása tárgyában.

19. táblázat: Halászati vizek

No.	A halászati víztér megnevezése (ahol az igazgatóságé a halászati jog)	Kiterjedése (ha)
1	Barbacsi-tó	20
2	Fehér-tó	20
3	Fertő-tó	1744
Összesen:		1784

5.8.1 Védett vizek

A védett vizek adatállományának kitöltésénél a rendelkezésünkre álló digitális adatbázisból válogattuk le a tó, patak, csatorna, stb. művelési ágú területeket. Ezek minden esetben csak a nyílt vízterületek nagyságát mutatják. A Fertő tó jogi partvonalát által határolt terület így lényegesen nagyobb: 7523,3 hektár, míg a nyílt víz ebből csak 1245,1 hektár. Ez igaz a többi állóvízre is.

20. táblázat: Védett vízterek

No	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Fertő-tó nyílt vízfelülete	1245	+
2	Dél-Hanság (Királytó /5,4 ha/, Főnyes-tó, Nyirkai-Hanyi rekonstrukció, illetve a vízfolyások)	98	+
3	Észak-Hanság (kis tavak, vízfolyások)	23	+
4	Tóköz (Barbacs-tó /15 ha/, Fehértó /19 ha/, Kónyi-tavak /17 ha/, illetve vízfolyások)	137	+
5	Répcse-mente (vízfolyások)	20	+
6	Soproni TK (Fehérúti tó /2,4 ha/, Szalamandra-tó /0,6 ha/, illetve a vízfolyások)	8	+
7	Szigetközi TK (Duna-ágak, Mosoni-Duna, holtágak)	2639	+
8	Pannonhalmi TK (Holt-Rába)	20	+
9	Rába-folyó	184	(-)
Összesen:		4564	

* lápterület

(-) a természetvédelmi kezelési terv elkészült, de még nincs kihirdetve

5.8.2 Védett halastavak

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe a 2007 óta halastó művelési ágban van.

21. táblázat: Védett halastavak

No	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Nyirkai-Hany	410	+
Összesen:		410	

6. Tájvédelem

6.1.1 Egyedi tájértékek

Igazgatóságunk 2012-ben befejezte a TÉKA program keretében gyűjtött adatok importálását a Természetvédelmi Információs Rendszerbe, illetve elvégezte Markotabödöge, Cakóháza, Maglóca, Bezi, Enese, Farád, Jobaháza, Bogyoszló települések közigazgatási területének felmérését. A felmérések eredményeképp az felmért egyedi tájértékek száma 55-tel gyarapodott a működési területünkön.

22. táblázat: Egyedi tájértékek településenként a működési területünkön

Település	Felmérés típusa	Értékek száma az új felmérésnél	Felmérés éve	Projekt
Ágfalva (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	22	2010	TÉKA
Agyagosszergény (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	17	2010	TÉKA
Ásványráró (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	41	2010	TÉKA
Babót (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Bakonyszentlászló (Veszprém)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Barbacs (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	14	2010	TÉKA
Bezi (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	14	2012	FHNPI
Bogyoszló (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	11	2012	FHNPI
Cakóháza (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	4	2012	FHNPI
Cirák (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	6	2010	TÉKA
Csáfordjánosfa (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Csorna (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	23	2010	TÉKA
Darnózseli (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	25	2010	TÉKA
Dénesfa (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	11	2010	TÉKA
Dör (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Dunakiliti (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	30	2010	TÉKA
Dunaremete (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Dunaszeg (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	30	2010	TÉKA
Dunaszentpál (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Dunasziget (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	31	2010	TÉKA
Ebergöc (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Egyed (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	10	2010	TÉKA
Egyházásfalu (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Enese (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	3	2012	FHNPI
Farád (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	4	2012	FHNPI
Fehértó (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	12	2010	TÉKA
Fertőboz (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	23	2010	TÉKA

Település	Felmérés típusa	Értékek száma az új felmérésnél	Felmérés éve	Projekt
Fertőd (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	45	2010	TÉKA
Fertőendréd (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	9	2010	TÉKA
Fertőhomok (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Fertőrákos (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Fertőszentmiklós (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	25	2010	TÉKA
Fertőszéplak (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	26	2010	TÉKA
Gönyű (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	7	2010	TÉKA
Gyarmat (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Gyóró (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Győr (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	119	2010	TÉKA
Győrladamér (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	23	2010	TÉKA
Győrsövényház (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	10	2010	TÉKA
Győrújbarát (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	15	2010	TÉKA
Győrújfalu (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Győrzámoly (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	34	2010	TÉKA
Halászi (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	40	2010	TÉKA
Harka (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Hédervár (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	29	2010	TÉKA
Hegyeshalom (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Hegykő (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	15	2010	TÉKA
Hidegség (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	21	2010	TÉKA
Hövej (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	13	2010	TÉKA
Jobaháza (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	7	2012	FHNPI
Kapuvár (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	43	2010	TÉKA
Kimle (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	40	2010	TÉKA
Kisbajcs (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	24	2010	TÉKA
Kóny (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	18	2010	TÉKA
Kópháza (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Lébény (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	33	2010	TÉKA
Lipót (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	26	2010	TÉKA
Lövő (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	15	2010	TÉKA
Maglóca (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	6	2012	FHNPI
Máriakálnok (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	11	2010	TÉKA
Markotabödöge (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	6	2012	FHNPI
Mihályi (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Mosonmagyaróvár (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	30	2010	TÉKA

Település	Felmérés típusa	Értékek száma az új felmérésnél	Felmérés éve	Projekt
Nagybajcs (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	19	2010	TÉKA
Nagycentk (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	32	2010	TÉKA
Nagylózs (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	18	2010	TÉKA
Nagyszentjános (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	6	2010	TÉKA
Nyúl (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Pannonhalma (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Peresztég (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	16	2010	TÉKA
Petőháza (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	16	2010	TÉKA
Pinnye (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	8	2010	TÉKA
Rábatamási (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	11	2010	TÉKA
Rábcakapi (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	5	2010	TÉKA
Rajka (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	17	2010	TÉKA
Ravaszd (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	10	2010	TÉKA
Röjtökmuzsaj (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	15	2010	TÉKA
Sarród (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Sopron (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	121	2010	TÉKA
Sopronhorpács (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	14	2010	TÉKA
Sopronkövesd (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Tényő (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Újkér (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	23	2010	TÉKA
Újrónafő (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	6	2010	TÉKA
Und (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	13	2010	TÉKA
Vámosszabadi (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	42	2010	TÉKA
Vének (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	25	2010	TÉKA
Vitnyéd (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	14	2010	TÉKA
Völcséj (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Zsira (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	13	2010	TÉKA

6.1.2 Település- és területrendezési tervek

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2012-ben Igazgatóságunk 207 eljárásban vett részt. A következő településekről érkezett megkeresés:

Abda, Acsalag, Bágyogszovát, Barbacs, Bezenye, Bezi, Bogyoszló, Bőny, Bősárkány, Csapod, Csorna, Dunakiliti, Dunaszeg, Dunasziget, Egyházasköves, Enese, Farád, Fertőboz, Fertőd, Fertőrákos, Fertőszentmiklós, Gönyű, Győr, Győrszemere, Győrújbarát, Halászi, Harka, Hegyeshalom, Himod, Hövej, Ikrény, Jánossomorja, Jobaháza, Károlyháza, Kimle, Kisfalud, Komárom, Kópháza, Kunsziget, Levél, Lipót, Lövé, Máriakálnok, Mecser, Mosonszentmik-

lós, Mosonszolnok, Mosonmagyaróvár, Nagybajcs, Nagycenk, Nagylózs, Nagyszentjános, Nyúl, Öttevény, Pannonhalma, Pér, Pereszteg, Rábapordány, Rajka, Sopron, Sopronkövesd, Sopronnémeti, Tápszentmiklós, Tárnokréti, Tényő, Tét, Vámoszabadi, Várbalog.

Éves szinten általában a véleményezési eljárások felénél szükséges észrevételt tenni, feltételt szabni, az esetek másik felében a módosítások nem sértenek táj- illetve természetvédelmi érdekeket. Azokban az esetekben, amelyekben észrevételt tettünk állásfoglalásunkban, a további szóbeli, vagy írásbeli egyeztetések során sikerült megegyezni a település képviselőjével. A nagyobb városok (Sopron, Győr), illetve a szigetközi települések esetében gyakran hosszasan egyeztetésekre van szükség a végleges dokumentáció kiadása előtt. Néhány esetben nem foglalták bele szövegszerűen a jóváhagyott dokumentációba az észrevételünket.

6.1.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

2012. évben két településfejlesztési koncepció készítését kezdeményezték a települések Igazgatóságunk működési területén (Himod és Dunaszeg). A terv kidolgozása előtt adatszolgáltatást nyújtottunk a településeknek.

6.1.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység

A tájvédelmi szakértői tevékenysége Igazgatóságunknak nem különíthető el teljesen a természetvédelmi szakértői tevékenységtől. A Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségektől, illetve a Minisztériumtól véleményezésre küldött tervek a tájvédelmi vonatkozásokon túl természetvédelmi problémákat is felvetnek. A szakértés során előkerült tipikus tájvédelmi problémák: szélrómúvek tájba illesztése, magas épületek takarása, légvezetékek kiváltása.

7. Projektek

a) KEOP-3.1.2/2F/09-2009-0002 – Komplex természeti értékvédelmi program a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban – lezárt projekt

A 2009 őszén elkezdődött második forduló projekt célja vizes élőhelyek rekonstrukciója volt a Hanságban illetve a Soproni-hegységben, egy denevérélőhelyül szolgáló mesterséges bányavárat helyreállítása és biztosítása, továbbá a Fertőboz és Hidegség települések között már meglévő kétéltüvédelmi rendszer bővítése mindkét irányban. A teljes költségvetés (lemondott összegek figyelembevételével): bruttó 237.736.725 Ft. A projekt négy alrészről állt:

- Oslly-Hany vizes élőhely-rekonstrukció megvalósítása
- Forrás-rekonstrukció a Soproni-hegységben
- Denevérélőhely helyreállítása a Soproni-hegységben
- Fertőboz és Hidegség közti békamentő rendszer bővítése

A kivitelezési munkák 2011 végéig lezajlottak, az Oslly-Hany vizes élőhely-rekonstrukció vízjogi üzemeltetési engedélyének megszerzése zajlott a 2012. évben, továbbá a projekt zárása. A záró helyszíni ellenőrzésre 2012. július 30-án került sor. A záró elszámolási csomagot 2012. szeptember 28-án nyújtottuk be, azt a Közreműködő Szervezet (KSz) hiánypótlást követően 2012. 12. 17-én fogadta el.

b) KEOP-7.3.1.2/09-2009-0020 – A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója, előkészítési szakasz – zárás alatt lévő projekt

A projektet a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (FHNPI) és az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság konzorciuma valósítja meg, a konzorciumvezető az FHNPI. Teljes költségvetés: bruttó 58.650.000 Ft, amelyből az FHNPI-re eső rész bruttó 12.625.000 Ft.

Az első forduló projekt célja a Fertő tó magyarországi tórészének nádasában húzódó csatornahálózat felújítását, ezzel a nádas friss, oxigéndús vízzel való ellátását célzó kivitelezési szakasz előkészítése volt (a célok, azok érdekében elvégzendő tevékenységek és várt eredmények a kivitelezési szakaszban olvashatók)

2012-ben megírásra, átdolgozásra, majd elfogadásra került a projekt Részletes Megvalósítási Tanulmánya, elkészültek a terület előkészítéshez kapcsolódó illetve a vízjogi engedélyes és kiviteli tervek, szeptember hónapban a projekt megkapta a vízjogi létesítési engedélyt, decemberben a talajvédelmi hatósági engedélyt. A projekt záró helyszíni ellenőrzésére 2012. november 22-én került sor. A záró elszámolási csomagot 2013. január 10-én nyújtottuk be.

c) KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0012 – A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója, megvalósítási szakasz

A Fertő tó előrehaladott és természetvédelmi szempontból nem kívánatos eutrofizációjának lassítása, a tó magyar oldalát jellemző déli „nádöv” vízellátásának javítása, ezáltal pedig a nádasok minőségének, egészségességének, a tavi biodiverzitás kedvezőbb ökológiai feltételeinek javítása. A Fertő tó részét képező déli „nádöv” belső vízellátását biztosító fő- és mellékcsatornák és az ezeket összekötő körcsatornák és keresztárok átteresztő képességének javítása kotrással, ezzel kedvezőbb vízáramlás biztosítása. A korábban alkalmazott technológia miatt a csatornák mindkét partján felhalmozott zagyából létesített depóniák megbontása, káros hatásuk kiküszöbölése a csatornák és a nádas területek közötti jobb vízcsere érdekében.

Időtartam: 2012. szeptember 25 – 2015. február 28.

Teljes költségvetés: bruttó 994.117.800 Ft, amelyből az FHNPI-re eső rész bruttó 24.924.780 Ft.

A célok érdekében tervezett tevékenységek: Fő- és mellékcsatornák és az ezeket összekötő körcsatornák és keresztárkok rekonstrukciója, csatornák mentén korábban töltésszerűen felhalmozott depóniák rendezése. A tervezett csatornarekonstrukció során az előirányzott földmunkák volumene a következő: vízpótló csatornák kotrása: 269.500 m³, meglévő (áramlást akadályozó) depóniák megbontása: 50.000 m³ mennyiségben.

A projekt megvalósításától várt eredmények: A projekt az élőhely helyreállításával, fejlesztésével a közvetlen nádas területeken túl a teljes magyar oldali tórész nádasára és nyíltvízes területére kedvező hatást fejt ki. A jelen élőhely-rehabilitációs tevékenységek során megvalósuló nádas élőhely rekonstrukciók érdekében történő beavatkozásoktól elvárt legfontosabb hatás a nádas frissvízzel történő ellátásának hatására bekövetkező vízminőség javulása. A projekt eredményeként a magyar oldali nádas öv vízellátásának kvantitatív, ill. kvalitatív javulása a nádas állomány egészségi állapotát is javítaná. A projekt az itt élő növényfajok és védett fajok populációi számára kedvezőbb életfeltételeket biztosítana. Összességében a nádasok vízellátottságának javításával a hosszú távon a jelenleginél kedvezőbb élőhelyi körülmények lennének biztosíthatók, mely természetvédelmi szempontból is előnyös.

A második forduló pályázatát az FHNPI 2012. szeptember 14-én nyújtotta be a Ksz-hez, a támogató döntés 2012. december 21-én született meg. 2012-ben ezen kívül a megvalósítási munkák közbeszerzésének előkészítése kezdődött meg (ÉDUVIZIG részéről).

d) L00157 – Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése a Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák ramsari területein (Vogelwarte Madárvárta Neusiedler See – Hanság)

A projekt célja a határon átnyúló összehangolás, és az ökoturizmus (madarászat) valamint a madármonitoring gazdasági és tudományos potenciáljának feltárása a Fertő-Hanság régióban (2 nemzeti park). Az osztrák és a magyar oldal intenzív összeköttetésével (koordináció), a madármegfigyelés infrastruktúrájának javításával, az egymással egyeztetett madártani tájékoztató anyagok, továbbképzések, internetalapú információs rendszeren alapuló adatbázis létrehozásával valamint kísérő nyilvánossági feladatok révén a régió várhatóan nemzetközi pozíciót vív ki, és versenyképes lesz az ökoturizmus és a madármonitoring terén. A projekt minden új termékét átveszik a nemzeti parkok. Ennek közvetett következményeként határon átnyúlóan javul és leegyszerűsödik a természeti erőforrások menedzsmentje (ramsari területek, nemzeti parki területek).

A projekt vezető partnere (LP) a Biologische Station Neusiedler See, Illmitz, Abt 5-III Burgenländische Landesregierung, az 1. partner (PP1) az FHNPI, a 2. partner (PP2) a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel. A projekt megvalósítása 2012. július 1-től 2014. október 31-ig tart. A projekt teljes költségvetése bruttó 699.496 EUR, ebből az FHNPI-re eső rész bruttó 120.396 EUR (85 % uniós támogatás, 15 % hazai önrész). Munkacsomagok:

- Közös tudományos madártani programok kidolgozása (LP, PP1, PP2)
- A madármegfigyeléssel kapcsolatos infrastruktúra kialakítása és javítása (megfigyelő-tornyok, lesek) (PP1, PP2)
- Madártani információs anyag kiadása (PP2)
- Madártani továbbképzési lehetőség kidolgozása (LP, PP1, PP2)
- Felhasználóbarát madártani adatbázis létrehozása (LP, PP1, PP2)
- Internetalapú madártani információs rendszer létrehozása (PP2)

- Madárgyűrűző létesítmények felújítása, átalakítása (Biol. Áll.- Esterházy Madárvárta) (LP, PP1)

2012-ben az ERFA szerződés (2012. október 22.) és a társfinanszírozási szerződés (2012. december 7.) került aláírásra (2012. december 7.). Továbbá az FHNPI részéről elkezdődött az építési, felújítási munkák (2. ill. 7. munkacsomag) tervezése valamint a madarak színes gyűrűvel történő jelölésének (4. munkacsomag része) előkészítése.

Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítése

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2012-ben a 43/2012. (V.3.) VM rendelet alapján pályázatot nyújtott be a fenti Natura 2000 területek 275/2004 (X.8.) kormányrendeletnek megfelelő fenntartási tervének elkészítésére. A Natura 2000 védelem célja a kiemelt jelentőségű fajok és élőhelyeik kedvező természetvédelmi helyzetének megóvása, illetve helyreállítása a helyi adottságokhoz igazodó gazdálkodási módok támogatásával. Ennek megfelelően a fenntartási tervek készítésének célja egyrészt a területhasználók, földtulajdonosok tájékoztatása a terület kijelölését indokló természetvédelmi szempontokról. Másrészt a területek gazdálkodóival közösen, egyfajta önkéntes szerepvállalásként megfogalmazott gazdálkodási előírások, melyek betartásával az érintettek közreműködnek a természeti értékek megőrzésében. Végül a nyílt tervezési folyamat során megismert konfliktusforrások megoldása, a tervezés során nyert tapasztalatok felhasználása a későbbi tervek kimunkálásában.

Érintett területek:

- HUFH20007 Péri repülőtér
- HUFH20010 Répce-mente
- HUFH20011 Rába
- HUFH30004 Szigetköz
- HUFH30005 Hanság

Az Igazgatóság által benyújtott projekt- és kommunikációs terveket a Vidékfejlesztési Minisztérium keretei közt működő szakmai bizottság 2012. 07. 09.-én javaslatával támogatta. Ezt követően a fenntartási tervek készítésére az Igazgatóság együttműködési megállapodást kötött a BioAqua Pro Kft.-vel. A kész pályázatok 2012. 07. 27.-én kerültek benyújtásra a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz. A Hivatal a beérkezett pályázatokat 2012. 10. 12.-én fogadta be. Az Igazgatóság által benyújtott pályázatokat az MVH 2012. 12. 10.-én kibocsátott támogatási kérelemnek helyt adó határozatával támogatta.

A pályázatokkal kapcsolatos terepi felvételezés és a megalapozó dokumentációk összeállítása a jóváhagyott ütemterveknek megfelelően 2013-ban kezdődik.

e) LIFE08NAT/H/000289 Restoration and conservation of priority-listed Pannonian sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügynökség (jelenleg HM Fegyverzeti és Hadbiztosági Hivatal, vezető partner), a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. és az Aquaprofit Zrt. 2008-ban Life+ pályázatot nyert el az Európai Uniónál "Restoration and conservation of priority-listed Pannonian sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain" LIFE08 NAT/H/000289 címen a HUFH20009 Gönyüi homokvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület homoki gyepeinek helyreállítására.

A pályázat teljes költségvetése 1737400 euro, melyből 1259580 euro az EU támogatás, 284880 euro a Magyar Állam biztosította társfinanszírozás és 192940 euro a partnerek által biztosított önrész.

A pályázat fő célja a katonai használatú gyepterületek (pannon homoki gyepek) helyreállítása, a tervezett főbb tevékenységek: özönnövények irtása, illegális hulladék összegyűjtése, felhagyott katonai létesítmények elbontása és a természetes élőhelyek helyreállítása, természetes domborzat helyreállítása (kísérlet), monitoring.

A pályázatban megjelölt projektterületet az AUDI Hungaria Motor Kft. telephelybővítése miatt módosítani kellett, ami az érvényes támogatási szerződés teljes átdolgozását igényelte. A támogatási szerződés módosítás 2012. július 20-án vált hatályossá.

A projektben egy fő felvételre került 2012. augusztus 1-től. A projektasszisztens feladata az alapállapot felmérésben történő közreműködés; segíti a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. tervezési feladatait az egyeztetéseken és a helyszíni bejárásokon a természetvédelmi szempontok megadásával; a terepi munkáinak szakmai felügyelete, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. munkájának segítése. Feladata továbbá a kapcsolattartás a partnerekkel, projektjelentések elkészítése, a projekt adminisztrációjának elvégzése, pénzügyi adminisztráció.

A pályázat tervezett eszközbeszerzései 2012. év végéig a 2011. évi CVIII. törvény alapján lezajlottak.

2012 augusztusában elkészült a monitoring terv, és jelenleg ölt végleges formát a kutatók részjelentéseiben, és saját felmérési adatokon alapuló alapállapot felmérés.

A partnerek által végzett feladatokban folyamatos egyeztetések során szakértői segítséget nyújtottunk többek között a tervezés folyamatában a természetvédelmi szempontok érvényesítése érdekében.

f) LIFE07/NATH/H/000322 Rákosi vipera LIFE projekt

A Life+ pályázat keretében, Igazgatóságunk működési területén, mintegy 1600 kiterjedésű területen folynak különböző élőhely-helyreállítási munkálatok a fokozottan védett, kiemelt közösségi jelentőségű parlagi vipera élőhelyein. A pályázat elsődleges célja az ismert és egyes potenciális élőhelyek jó ökológiai állapotba hozása és a jelenleg elszigetelt élőhelyek közötti kapcsolat biztosítása. A tervezett munkák biztosíthatják a meglévő állomány fennmaradását és előkészítik az egykori Hanság peremi élőhelyek jövőbeli helyreállítását.

A legnagyobb területet érintő feladat a korábbi helytelen gazdálkodás miatt becserjésedett gyepek cserjéktől és magas aranyvesszőtől való megtisztítása. A tevékenység összesen 360 ha területet érint, további 120 hektáron pedig az aranyvessző irtását végezzük el részben saját eszközökkel, részben külső vállalkozók bevonásával.

A pályázat tartalmazza a Pintér-sziget jelenleg magántulajdonban lévő területének megvásárlását és az ott található nemes nyaras gyep (32 ha), illetve az igazgatósági kezelésben lévő fűzfa-szigeteki Öregdomb szántóból gyep (22 ha) alakítását. Ezen beavatkozásokkal a telelőhelyek kiterjedése a kétszeresére növekszik az Észak-Hanságban.

Kisebb területet (28-30 ha) érint a projekt területének egyéb inváziós növényfajoktól, különösen a selyemkórótól és a bálványfától való megtisztítása.

Kiemelten fontos feladat a parlagi vipera állományának folyamatos nyomon követése, illetve az állományt befolyásoló tényezők (pl. élőhelyek állapota, predátorok jelenléte, táplálékbázis változása) vizsgálata. A pályázatban ennek megfelelően komoly szerepet kap a korábbi években megkezdett monitorozási munka megerősített folytatása az ismert és a potenciális élőhelyeken.

23. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
Kerékpárral a Fertő-Neusiedler See kultúrtájon II. forduló	2011. augusztus 31-én befejeződött	Nugat-dunántúli Operatív Program (2007-2008) aktív turisztika intézkedés	Kerékpáros turizmushoz kapcsolódó fejlesztések ügyében 9 helyi önkormányzattal alkot konzorciumot Igazgatóságunk agunk része: Fertő-tájon és az Alpokalján. Az FHNP Sarród-Lászlómajorban természetvédelmi bemutató majorság kialakítását kezdi meg, míg a településeken kerékpárutak és pihenőhelyek létesülnek	371 071 536 HUF amelyből Igazgatóságunk része: 119 557 452 HUF	A projekt adminisztratív zárása áthúzódott 2012-re, amit sikeresen teljesítettünk
Turisztikai fejlesztések a Fertő/Neusiedler See kultúrtáj, valamint a Rábaköz, Hanság területein	várható befejezés 2012 augusztus 13.	Nugat-dunántúli Operatív Program (2009 – 2010) aktív turisztika intézkedés	Közös konzorciumban pályáztunk turisztikai fejlesztésekre a Kapuvár-Beled-Többcélú Kistérségi Társulással (benne 12 önkormányzattal), valamint Sarród Önkormányzatával. Az FHNP része az előző NYDOP projektben megkezdett Sarród-Lászlómajorban kialakítandó természetvédelmi bemutató majorság befejező üteme, valamint Öntésmajorban a Hanság-Élővilága kiállítás elkészítése. Sarród település kerékpárutat épít, míg a kistérség kerékpárutat épít, valamint bringás pihenőhelyeket alakít ki a projekt keretében	511 265 456 HUF ebből FHNP-re eső rész: 289 677 296 HUF	A 2012-ben a projektet sikeresen befejeztük, és megkezdjük az adminisztratív zárást.
FERTO-NEU-NAT	várható befejezés 2012. szept. 30.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013	A határon átnyúló közös nemzeti park (Fertő-Hanság Nemzeti Park - Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel) közös fejlesztése a környezeti nevelés, szemléletformálás és ökoturizmus érdekében. pl. közös kiadványok, közös NP monográfia kiadása, közös NP film, közös kiállítások, közös NP, közös ökoturisztikai programok újság stb...	836 339,83 EUR, amiből FHNP rész: 448 766 EUR (kb. 121 166 820 Ft)	A 2012-ben a projektet sikeresen befejeztük, és megkezdjük az adminisztratív zárást.

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
PaNaNet	várható befejezés 2013. dec. 31.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013	A Nyugat-Pannónia (Ny-Magyarország és Burgenland) vidék naturparkok, tájvédelmi körzetek) hálózati együttműködésének kialakítása a természetvédelem érdekében. pl. közös kiadványok, honlap, közös képzések, kisebb ökoturisztikai beruházások (pl. tanösvények, terepi információs táblák, ökoturisztikai és környezeti nevelési központok (kenus csónakház-felújítás) stb...	1 949 936 EUR, amiből az FHNP rész: 227 766 EUR (kb. 61 496 820 Ft)	A projekt az ütemterv szerint zajlott 2012-ben is.
Határtalanul Duna-Menti Természeti Értékeinkért Ést Környezetünkért (DUNA/DUNAJ-NAT)	A projekt 2011. október 31-én befejeződött	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013.	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósága a szlovákiai Kisudvarnok (Malé Dvorníky) Községgel és a Tőkési Ág Kistérséggel közösen pályázatot nyújtott be egy magyar példára alapuló közös oktatási tematika kidolgozására, valamint a Nemzeti Park természetvédelemben szerzett tapasztalatainak (best practice) átadása céljából. A projekt részét képezi Igazgatóságunk Öntésmajori (Hanság) és Gombócosi (Szigetközi TK) környezeti nevelési és ökoturisztikai központjának teljes épület-rekonstrukciója	67 492 498 HUF	2012-ben a projekt adminisztratív zárása történt meg sikeresen.
Komplex természeti értékvédelmi Program a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban	várható befejezés 2012. június 30.	KEOP-2009-3.1.2 Élőhelyvédelem, és -helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése c. konstrukció	Komplex értékvédelmi program a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban (hansági vizes élőhelyrekonstrukció /visszaárasztás/, kétéltűvédelmi terelőrendszer kiépítése forgalmas utak mellett a Fertő-tájon, barlangi és forrásvédelmi projektelemek a Soproni TK-ban)	367 981 545 HUF	A projektet sikeresen befejeztük és lezártuk adminisztrációs szempontból is.
A Fertő tó nádasainak és av	várható befejezés 1.	KEOP-2009-3.1.2 Élőhelyvé	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgató-	1. forduló: 58	Az első fordulós projektet

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusza
tómeder vízpótló csatornái- nak rekonstrukciója (FHNPI – ÉDUKÖVIZIG konzorcium) 1.FORDULÓ	1. forduló: 2013. március 2. forduló: 2014. november	delem, és -helyreállítás, vonal- las létesítmények természet- károsító hatásának mérséklé- se c. konstrukció	ság és az Észak-Dunántúli Környezetvé- delmi és Vízügyi Igazgatóság közös pro- jektje a Fertő-tó vízminőségének javítása (a nádasokban a vízáramlás biztosítása) céljából.	650 00 Ft (FHNPI rész: 12 625 000 Ft 2. forduló kb. 994 millió Ft)	sikeresen lezártuk, a 2. for- dulós projekt megvalósítását elkezdjük, közösen a konzor- ciumi partnerünkkel.
A Fertő-tó / Neusiedler See Világörökségi Kultúrtáj te- rületén lévő sarródi László- major kármentesítése	várható befejezés: 2015. április 30.	KEOP-2009-2.4.0 Szennye- zett területek kármentesítése	A Fertő-tó vízgyűjtőjén lévő egykori Es- terházy-majorsági ingatlan, az ún. László-major területén a korábbi TSZ használat révén nehézfémek és vegyszer- származékok nagy koncentrációja van a terület alatt. Ezek eltüntetése a projekt célja.	546 654 000 HUF	A projekt az ütemterv sze- rint halad
CONVIPURSRÁK (Rákosi- vipera LIFE projekt)	várható befejezés: 2013. dec. 31.	LIFE07/NATH/H/000322 partner	A projekt átfogó célja a kiemelten veszé- lyeztetett rákosi vipera állományainak védelme Közép-Európában. Igazgatósá- gunk konzorciumi tag az MME által írá- nyított projektben, melynek keretében a faj hansági élőhelyeinek bővítése folyik, egykori élőhelyeinek vissza-alakításával	FHNPI rész: 135 128 000 HUF	A projekt az ütemterv sze- rint halad
Kisalföldi meszes homok- puszták LIFE projekt	várható befejezés: 2015. dec. 31	LIFE08 NAT/H/000289	A Honvédelmi Minisztérium konzorciumi vezetésével folyó projekt célja a Pan- non homokpusztagyeppek helyreállítása (ezen belül a főbb tevékenységek: özön- növények irtása, illegális hulladék össze- gyűjtése, természetes domborzat helyre- állítása (kísérlet), illegális motocrosspá- lya felszámolása, tanösvény kialakítása) a Győr környéki katonai területeken.	475 478 850 HUF 64 649 354 HUF	A projekt megvalósítását megkezdjük.
Mezőgazdasági gépjármű ki-	2014. június 13.	KEOP – 3.2.0/09-11-élőhely-	A Sarród-Lászlómajorban szeretnénk akb.		A projekt megvalósítását

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
alakítása Sarród-Lászlómajorban		kezelésekhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés	természetvédelmi célú élőhely-kezelésekhez szükséges mezőgazdasági gépek-berendezések bázisát kialakítani	250 000 000 HUF	2012. augusztusában megkezdtük a közbeszerzések előkészítésével
Mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztés az FHNP-ben (utak, kutak, gépek)	2013. június 30.	KEOP – 3.2.0/09-11-élőhely-kezelésekhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén a mezőgazdasági utak rendbetételét célozza meg a projekt, továbbá a régi magyar háziállatok itatására új kutak létesítése, valamint egyes mezőgazdasági gépek beszerzése valósulna meg a projekt keretében	143 000 000 HUF	A projekt megvalósítását 2012. augusztusában megkezdtük a közbeszerzések előkészítésével
NAT-NET-DUNA/DUNAJ	2014.augusztus	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program	Természetvédelmi kutatási és környezeti nevelési tevékenységek közösen Somorja közszolgáltató intézetével, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatallal	250 000 EUR (FHNP)	A projekt megvalósítását 2012. szeptember 9-én megkezdtük.
DANUBEPARKS 2	2014. December	EU Délkelet-Európai Transznacionális Együttműködés	Donau Auen NP (A) vezetésével összehangolt természetvédelmi tevékenységek a Duna menti védett területeken	88 000 EUR (FHNP)	A projekt megvalósítását 2012. október 1-jén megkezdtük, a többi partnerrel együtt az egyes tevékenységeket előkészítő workshopokat tartottuk meg.
Fertő-parti Kerékpárutas Projekt	2013. június 30.	Kormányzati	Konzorciumi formában a Fertő-menti önkormányzatokkal közösen a meglévő kerékpárút-hálózat minőségi fejlesztése, valamint hiányzó szakaszok megtervezése	450 millió Ft.	Folyamatban van, és a tervezett ütem szerint halad a megvalósításban
Natura 2000 fenntartási tervek készítése	2015.02.28.		5 Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítése	39 millió Ft	Tervezett ütemezés szerint a megvalósítás folyamatos

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

8.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma

8.1.1 Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára

2005. január 1-től Igazgatóságunk hatósági és szakhatósági jogköre megszűnt, azt az újonnan létrehozott egységes Zöld Hatóságok vették át. Működési területünk két felügyelőség, a győri Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségét és a szombathelyi Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, illetékességi területét érinti. A Felügyelőségek és Igazgatóságunk együttműködését megállapodások formájában rögzítettük.

A szakértői munka zömét a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály végezte 5 fős személyzettel, míg a terepi munkarészeket a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály és az Őrszolgálati és Területfenntartási Osztály munkatársai végezték el.

A hatósági megkeresések száma 2012-ben összesen 546 volt. A szakértői közreműködések többsége természetkárosítás, környezetvédelmi, vízjogi és építési engedélyezési eljárás, illetve telekalakítás véleményezésére irányult. Az Espooi egyezmény keretében 4 megkeresés érkezett 2012-ben a Minisztériumtól.

2012-ben 16 közérdekű adat (védett területek adatai és határai) megismerésére irányuló írásbeli megkeresés érkezett igazgatóságunkhoz, amelyeknek a törvényben meghatározott határidőn belül eleget tettünk.

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2012-ben Igazgatóságunk 207 eljárásban vett részt.

24. táblázat: Ügyiratforgalom

	Ügyek száma	Másodfokon			Közigazgatási per	
		helyben hagyva	új eljárás	megváltoztatva	helyben hagy	új eljárás
Szakértői közreműködés	546					
Saját jogú eljárás	207					
Jelentési feladatok	61					
Egyéb ügy	16					
Összesen	414	0	0	0	0	0

8.1.2 Jelentési feladatok a Minisztérium számára

A minisztérium felé adott jelentési feladatokról külön nyilvántartást nem vezettünk 2012-ben, így csak az iktató rendszerből származó tájékoztató adatok állnak rendelkezésünkre:

25. táblázat: Jelentési feladatok különböző szervezetek felé

Feladat	Ügyszám
Informatikai adatszolgáltatás	16
Gazdasági, költségvetési adatszolgáltatás, jelentés	~30
Egyéb jelentés	~15

Feladat	Ügyszám
Összesen:	61

8.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Az Igazgatóság 2012. évi tevékenysége során a fentiekén kívül 2171 főszámon történt iktatás, amely a valóságban kb. 6800 ügyet/levélváltást érint. Az ügyek többsége alá 1-3 levélváltás tartozik, de egyes esetekben 100-150 levélváltás is előfordul.

Igazgatóságunk a megkeresésekre a lehető legrövidebb időn belül válaszol.

8.2 Szabálysértés

Tárgyévben 4 esetben indítottunk szabálysértési eljárást, elsősorban a Fertő-tó fokozottan védett területein történő belépés és közlekedés, valamint horgászat miatt, ebből kettő helyszíni bírsággal végződött (összesen: 34.000 Ft), kettőt pedig feljelentésünk alapján a Kormányhivatal Szabálysértési Osztálya összesen 40.000 Ft bírsággal zárt le.

8.3 Természetvédelmi bírság

Tárgyévben 15 esetben indítottunk eljárást a természetvédelmi hatóság felé, ebből 10 esetben indult bírságolási eljárás, jelen pillanatban jogerősen 5 esetben szabtak ki összesen 600.000 Ft bírságot. A többi 5 esetben nem volt kideríthető az elkövető kiléte, vagy nem volt bizonyított a természetvédelmi jogszabály megsértése. Az esetek többsége Natura 2000 területen történő gyepfeltörés és fakivágás miatt indult, de jelentős a védett területeken rendezett engedély nélküli, vagy engedélytől eltérő közösségi rendezvények ellen indított eljárások száma is.

26. táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (e Ft)
Szabálysértési bírság	2	40
Helyszíni bírság	2	34

8.4 Büntető ügyek

Tárgyévben nem kezdeményeztünk büntető eljárást.

27. táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen
Természetkárosítás	0	0	0
Egyéb büntető ügyek	0	0	0

8.5 Polgári perek

Igazgatóságunknak 2011-ben két polgári peres eljárása volt folyamatban. Az Ilonamajor Lovassport Kft-vel állami terület elbirtoklása miatt állunk perben alperesként. A H és L Kft.-vel folytatott perben pedig igazgatóságunk felperesként adásvételi szerződés megsemmisítését és az eredeti állapot helyreállítása kérte.

A 2010-ben kezdődött 2 munkaügyi per 2011 januárjában megegyezéssel megszűnt.

28. táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Munkaügyi peres ügy	2	0	0	0
Polgári perek	2	0	0	2

9. Őrszolgálat

9.1 Alapadatok

9.1.1 Személyi feltételek

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálatának száma jelenleg 13 fő, ezzel megtörtént a párhuzamos munkakörök letisztázása, ez a létszám már tisztán őrszolgálati – és az ahhoz kapcsolódó területi – feladatokat lát el. Ebből 8 fő felsőfokú, 4 kifejezetten természetvédelmi mérnöki végzettségű.

9.1.2 Technikai felszereltség

Az őrszolgálat jelenleg 11 gépjárművel rendelkezik (7 Land-Rover, 1 Ford Ranger, 1 Lada Niva, 1 Suzuki Jimny és egy VW Caddy), műszaki állapotuk megfelelő, kivéve az immár 10 évet meghaladó Niva és Land-Rover típusokat, melyek rövid vagy közép távon cseréire szorulnak. Vízi járműveink (összesen 5 kishajó) vizsgáztatásra kerültek, új csónakmotorok beszerzése (3 db) is megtörtént.

Telefon ellátottságunk, valamint a modern kornak megfelelő fényképezőgép és terepi adatrögzítő eszközök terén azonban szerényebb a helyzet, ezek beszerzését pályázati keretek között tervezzük megoldani.

9.1.3 Polgári természetőrök

Jelenleg 6 fő aktív polgári természetőrünk van, közülük kettő nyugalmazott természetvédelmi őr, a további 4ből egy hivatásos vadászként, egy fő halórként, egy bencés perjelként és egy pedig közmunkásként dolgozik. Önálló szolgálatot nem látnak el, de munkánkat számos információval segítik.

9.2 Feladatellátás

9.2.1 Hatósági feladatellátás

A tárgyévben megtörtént a tájegységi-örkerületi rendszer aktualizálása, jelenleg 2 tájegység (Fertő-Hansági és Dunamenti) ezen belül 11 örkerület (Soproni, Nyugat-Fertői, Kelet-Fertői, Röjtöki, Dél-Hansági, Tóközi továbbá Felső-Dunamenti, Alsó-Dunamenti, Ravazdi és a Rábai örkerület). Ez alapján az őrszolgálat 11 tagja rendelkezik saját örkerülettel, 2 fős feladatellátás a Felső-Dunai és a Dél-Hansági örkerületben van. A helyettesítéseket így többnyire a szomszédos örkerületekből oldjuk meg.

A rendszeres terület ellenőrzések során elsősorban a fokozottan védett nemzeti parki és a nem védett Natura 2000 területekre koncentráltunk. Ilyenkor összevont szolgálattal 2-3 fő látott el ellenőrzéseket.

Külön kiemelendők az akciószolgálatok, mint a tavaszi, kampányszerű hóvirág és tőzike őrzés, valamint a Soproni Rendőrkapitánysággal folytatott ellenőrzési napok – tárgyévben 4 alkalommal.

A Győr Megyei Jogú Város közigazgatási területén működő 6 fős mezőőri szolgálattal kiemelten jó az együttműködésünk, számos bejelentés és közös intézkedés történt segítségükkel a megyeszékhely környéki védett területek vonatkozásában.

9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal

Alapvető, munkánkhoz elengedhetetlen az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi hatósággal történő napi szintű együttműködés, amely 2012-ben kiegészült a

Járási Kormányhivatalok szabálysértési osztályaival is. A kapcsolattartás a vezetőkön keresztül, sürgős esetben önállóan, de azok haladéktalan tájékoztatása mellett folyik. A rendőrséggel a 2012. évi CXX. Tv. rendelkezési alapján az együttműködési megállapodás megkötése folyamatban van, közös szolgálat 4 alkalommal, tájékoztató előadás a megyei főkapitányságon egy alkalommal történt. Tárgyév feladatai – körzeti üzemtervezés, Natura 2000 fenntartási tervek – megkövetelték a szorosabb együttműködést az erdészeti hatósággal is.

9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása

Őrszolgálatunk hagyományosan szolgáltató típusú, minden időben igyekszik kielégíteni az igazgatóság más osztályai és a társadalom felől érkező igényeket. Ennek megfelelően folyamatosan végezzük a természeti értékek monitorozását, az adatgyűjtéseket, információt szolgáltatunk az igazgatóság ügyintézőinek a különböző hatósági ügyekben (pl. rendezési tervek), de aktívan részt veszünk – elsősorban a Fertői és a Hansági örkerületekben – az oktatási és ökoturisztikai feladatokban is – külön kiemelendő a Fehér-tavi és Szigetközi nyári tábor. Az őrszolgálat jelenleg vagyonkezelési tevékenységet csak érintőlegesen végez – hivatásos vadász- és halóri feladatellátás -, de fizikai dolgozók segítségével felügyeli és irányítja azt.

29. táblázat: Őrszolgálat főbb adatai

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	7	8	15

	<i>Átlagosan</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	32261	5111	63138
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	6454	2686	15109
Helyszíni bírságok száma	0		
Az igazgatóság által tett feljelentések száma	1		

*nem védett Natura 2000 területekkel együtt

10.Költségvetés és vagyon

10.1 Kiadások

30. táblázat: Kiadások

		Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	242 597
	Járulék	64 795
	Dologi	527 902
	Egyéb	11 480
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházás	683 380
	Felújítás	9 700
	Egyéb felhalmozási kiadás	0
	Egyéb központi beruházás	0
Kölcsönök nyújtása		0
Kiadások összesen		1 539 854

Az Igazgatóság elemi költségvetésében meghatározott 142 670 e Ft-os eredeti előirányzat 2012. év folyamán 1 762 884 e Ft-tal emelkedett az alábbi hatáskörű módosítások szerint:

31. táblázat: Az előirányzat módosítások főbb jogcímei

Jogcím	Összeg
Kormányzati hatáskör	544 896
Fejezeti hatáskör	158 341
Intézményi hatáskör	1 003 847
Előző évi előirányzat maradvány	55 800
Összesen	1 762 884

32. táblázat: Pénzeszköz átvételek

Jogcím	Összeg (e Ft)
Működésre átvett pénzeszköz	557 934
Felhalmozásra átvett pénzeszköz	390 138
Összesen	948 072

10.2 Bevételek

33. táblázat: Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési	857 063
	Felhalmozási	398 093
	Kölcsönök visszatérülése	0
Bevétel összesen:		1 255 156
Költségvetési támogatás	Működési	139 597
	Felhalmozási	551 469
Támogatás összesen:		691 066
Bevételek összesen		1 946 222

Az Igazgatóság 2012. évi bevételei az alábbi forrásokból származnak:

Bevétel forrása	Összeg (e Ft)
Tevékenységből származó bevétel	
Mezőgazdasági tevékenység	40 568
Turisztikai bevétel	21 918
Erdészeti tevékenység	11 324
Vadászati tevékenység	737
Halászati tevékenység	4 883
Nemzeti Parkok boltja	1 335
Bérbeadás	8 245
Szakértői tevékenység, szaktanácsadás	59 924
Egyéb bevétel	11 903
Áfa, fordított áfa	129 480
Tevékenységből származó bevétel összesen:	290 317
Mezőgazdasági támogatásokból származó bevétel	
Földalapú támogatások	412 873
Állattartáshoz kapcsolódó támogatások	122 080
Szaktanácsadás	1 375
Mezőgazdasági támogatás összesen:	536 428
Pályázatokból származó bevétel (folyósítás és szállítói kifizetés)	
László major kármentesítés	66 384
A Fertő-tó nádasainak és tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója	6 595
Komplex természetvédelmi értékvédelmi program a FHNP-ban	268 097
Turiszt.fejl. a Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj, a Rábaköz, Hanság területein	197 750

Bevétel forrása	Összeg (e Ft)
Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata	21 618
Fertő Hanság/Neusiedler See-Seewinkel együttműködés a természetért	22 523
Szigetköz és Mosoni-síkon élőhely-és fajvédelmi monitoring programok	22 149
Határtalanul Duna-menti természeti értékeinkért és környezetünkért	54 316
A rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében	21 352
Kerékpárral a Fertő-tó Neusiedlersee kultúrtájon	4 997
Élőhelykezeléshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés (László major)	13 426
Pályázatokból származó bevétel összesen	699 707
Költségvetési támogatás összesen	691 066
Összesen	2 217 518

10.3 Vagyon

34. táblázat: Vagyon

		Bruttó érték	Értékcsökkenés	Nettó érték
Vagyoni értékű jogok		16 373	7 117	9 256
Szellemi termékek		12 917	8 011	4 906
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	Földterület	1 193 614	0	1 193 614
	Telek	15 600	0	15 600
	Épület	802 308	115 651	686 657
	Építmény	512 332	94 538	417 794
	Erdő	9 198	0	9 198
Gépek, berendezések, felszerelések	Ügyviteli	48 806	41 469	7 337
	Egyéb	485 057	359 916	125 141
	Képzőművészeti alkotások	260	0	260
Járművek		184 241	151 071	33 170
Tenyészállatok		167 262	94 628	72 634
Beruházások, felújítások /befejezetlen/		10 981	0	8 575
Összesen		3 447 968	872 401	2 575 567

35. táblázat: 2012. évi vagyonnövekedés főbb jogcímei

Tárgyi eszköz csoport	Bruttó összeg (e Ft)	Nettó összeg (e Ft)
Immateriális javak	5 401	4 253
Föld	102 219	102 219
Épület	243 852	192 097
Építmény	229 795	183 709
Gép, berendezés, felszerelés	60 338	47 697
Számítástechnika	4 931	3 914

Tárgyi eszköz csoport	Bruttó összeg (e Ft)	Nettó összeg (e Ft)
Jármű	35 419	28 230
Tenyészállat	1 425	1 150
Összesen	683 380	563 269

10.4 Épületek

2012. évben épületek felújításra 3 092 e Ft-ot fordítottunk, funkciójukat a 34. táblázat mutatja be.

36. táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	19	
Állattartó épület	6	
Egyéb állattartó építmény	9	

10.5 Eszközök

2012-ben a 35. táblázatban részletezett eszközök segítették az Igazgatóság munkáját.

37. táblázat: Eszközök és változásuk

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági erőgép Mezőgazdasági munkagép	21	0
Terepjáró	27	7
Egyéb gépjármű	9	0
Motorkerékpár	3	0
Kerékpár	175	0
Vízijármű	22	0
Videokamera	2	0
Digitális fényképezőgép	26	5
Hagyományos fényképezőgép	11	0
Spektív	26	10
Kézitávcső	89	0
Éjjellátó készülék	2	0
Számítógép	38	6
Mobiltelefon	43	0

11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1 Látogató-, fogadó- és oktatóközpontok

- Sarród: Kócsagvár
- Lászlómajor: Bemutató majorság
- Fertőújlak: Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont
- Öntésmajor: Hanság Élővilága Kiállítás
- Osló: Esterházy Madárvárta (felújítás alatt, átmenetileg zárva)
- Fertőrákos: Püspöki Kőfejtő (önkormányzati kezelésben, felújítás alatt, átmenetileg zárva)

11.1.2 Tanösvények a védett természeti területeinken

Kitáblázott tanösvények:

- Sziki Őszirózsa Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Hany Istók Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Tőzike Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Kövi Benge Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI + Fertőrákos Önkorm.)
- Ciklámen Tanösvény (Soproni TK) (kezelő: TAEG Rt.)
- Gyöngyvirág Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: TAEG Rt.)
- Holt-Rába Természetvédelmi Bemutató Útvonal (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ravazdi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ökoturisztikai Bemutató Útvonal (Szigetközi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Pannonhalmi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)

Nem kitáblázott, vezetővel látogatható túraútvonal:

- Vízi Rence Túraútvonal (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)

11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek

A védett területeket látogatók a Nemzeti Park környező zónájában, valamint a megőrző zóna szabadon látogatható övezetében fordulnak meg. Igazgatóságunk a fentebb megemlített tanösvényekkel, túravezetőkkel és 124 kölcsönözhető kerékpárral valamint 4 db 3 személyes és 8 db 4 személyes kenuval, távcsövekkel, spektívekkel segítette 2012-ben is a védett területeken zajló turizmust, úgy a Fertő-tájon, mint a Hanságban.

A Fertő partján jelenleg három madármegfigyelő torony található, és a Hanságban is további három kilátó segíti a területeken megforduló látogatók élményszerzését. A fertői és a hansági tornyok (a Király-tavi kivételével) felújításra szorulnak, amelyre előreláthatólag 2013-ban kerül sor. További két madármegfigyelő torony van a Szigetközi TK-ban, egy pedig a Pannonhalmi TK-ban a Holt-Rábánál. Ezek a tornyok is karbantartást igényelnek.

Az Igazgatósághoz tartozó védett területeken kijelölt turista utak sűrűsége kielégítő, de az utak állapota több helyen továbbra is felújításra szorul. Igazgatóságunk a saját vagyongazdálkodásában lévőket lehetőségei szerint folyamatosan karbantartja.

38. táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont	2	-	Felújításra szorulnak
Kiállítás	4	-	Jó
Tanösvény	11	-	Rongálások miatt a felújítás folyamatos.
Szálláshely	3	126	Felújításra szorulnak (Lipót kivételével, ahol a felújítás 2011-ben megtörtént)

11.1.3.1 A Soproni Tájvédelmi Körzetben

A Soproni Tájvédelmi Körzet Sopron vonzerejénél fogva továbbra is látogatók tömegeit vonzza. A tájvédelmi körzetben 2012-ben a turisztikai infrastruktúra pályázati projektek révén tovább bővült. A határon átnyúló magyar-osztrák PaNaNet projekt keretében a hegyvidéken új tájékoztatótábla-rendszer került kialakításra.

11.1.3.2 A Szigetközi Tájvédelmi Körzetben

A Szigetköz a turisták körében egyre népszerűbb kirándulóhely, elsősorban a vízi túrázás jelentős, valamint a kiépített kerékpáros útvonalhálózat révén a biciklisprogramok népszerűek. Igazgatóságunk a Reflex egyesülettel közösen kerékpáros turisztikai bemutató útvonalat tart fenn pihenőhelyekkel, információs táblarendszerrel, illetve a Lipóti – holtág rehabilitációs területen, és az Öntés-tónál álló madármegfigyelő kilátókkal növeli az élményszerzési lehetőségeket. 2012-ben is elsősorban szakmai csoportok számára szerveztünk programokat a TK-ban. A védett szárazföldi területeken túrázók mellett jelentős a Duna mellékág-rendszerében és a Mosoni-Dunán a víztúrázók száma és szintén nagy jelentőséggel bír még ugyanitt a horgászturizmus is. A tájvédelmi körzet területén a kollégáink felügyelete mellett több gyakorlatos hallgató töltötte kötelező szakmai gyakorlatát.

11.1.3.3 A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben

Az elmúlt évekhez hasonlóan a tájvédelmi körzetben megfordulók nagyobb részét 2012-ben is a Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátságát, és közvetlen környezetét látogató tízezrek tették ki. A Pannonhalmi TK-ban a túravezetéseket igénylő diákcsoportok számában köszönhetően az iskolákkal megkötött együttműködési megállapodásoknak kisebb növekedést tapasztaltunk. A területet elsősorban győri oktatási intézményekből és környékbeli iskolákból és óvodákból keresték fel szervezeten, míg a TK tanösvényei továbbra is Győr és Győr környékének lakossága körében a legnépszerűbbek.

39. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Kócsagvár	9435 Sarród, Rév-Kócsagvár	44 fh; 28 ágy	Felújításra szorul	22,9
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont	9434 Fertőújlak, Petőfi u. 23/a	42	Felújításra szorul	10,9
Lipót, Gombócosi Természetvédelmi Őrház	Lipót (0123/1 hrsz.)	20	Jó (nyári tábori igénybevétele)	6,5
Lipót, Gombócosi Természetvédelmi Őrház udvarán sátorozó hely	Lipót (0123/1 hrsz)	20	Jó (nyári tábori igénybevétele)	5,0

40. táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben (2012)				
Szállóvendégek száma (fő)				1 832
Vendégéjszakák száma (fő)				4 020
Szállás	Vendég (fő)	Vendégéjszaka (éj)	Átlagos tartózkodási idő (nap)	Férőhely kapacitás kihasználtság (%)
Kócsagvár, Sarród (28 ágy)	1 085	2344	2,16	22,9
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak (42 ágy)	747	1676	2,24	10,9
Összesen:	1 832	4 020	2,19	16,9

41. táblázat: Kiállítások

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
Hanság Élővilága állandó kiállítás (Öntésmajor)	50-80	Hanság élővilága	Március 1 – November 30. (H: Zárva, K-V és ÜN: 10.00 – 17.00) December 1 – Február 28. (H: Zárva, K-P: 9.00 – 16.00) December 24. – Január 7. (Zárva)
Kócsagvár (Sarród)	150	Időszaki kiállítások	Április 1 – Augusztus 31. (H-P: 8.00-18.00, SZ-V és ÜN: Zárva) Szeptember 1 – Március 31. (H-P: 8.00-16.30, SZ-V és ÜN: Zárva)
Csapody I. Természetiskola és Látogatóközpont Fertő-Hanság Nemzeti Park kiállítása (Fertőúj-lak)	50	Fertő-Hanság Nemzeti Park bemutatása	Április – Szeptember (H-Cs: 9.00 – 16.30 P: 9.00 – 14.00, Sz-V és ÜN: Zárva)
Bemutató Majorság, Lászlómajor	100-200	Természetvédelem- és gazdálkodás-történet	Március 1 - Április 1. K-SZ: előzetes bejelentkezéssel Szeptember 1 – November 30. (CS-V és ÜN: 10.00 - 17.00) Április 2 – Augusztus 31. (H: Zárva, K-P: 9.00 – 18.00, Sz-V és ÜN: 10.00 – 18.00) December 1 – Február 28. (K-P: 9.00 – 16.00)

42. táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Holt-Rába Tanösvény	Pannonhalmi TK	6 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Pannonhalmi Tanösvény	Pannonhalmi TK	3 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ravazdi Tanösvény	Pannonhalmi TK	16 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ciklámen Tanösvény	Soproni TK	7,4 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Ökoturisztikai Bemutató Útvonal	Szigetközi TK	20 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Gyöngyvirág Tanösvény	FHNP	3,5 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Kövi Benge Tanösvény	FHNP	300 m	természetismereti	Fertőrákos Önkormányzat + FHNPI	
Sziki őszirózsa Tanösvény	FHNP	4 km	természetismereti	FHNPI	van
Hany Istók Tanösvény	FHNP	5 km	természetismereti	FHNPI	van
Vízi Rence Túraútvonal	FHNP	6 km	természetismereti	FHNPI	
Tőzike Tanösvény	FHNP	1 km	természetismereti	FHNPI	

11.1.4 Társadalmi kapcsolatok

Az Igazgatóság 2012. évben is megjelentetett turisztikai programajánlóját mind a magyar oldali turisztikai partnerszervezetei (szálláshelyek, éttermek, Tourinform irodák, stb.) mind az ausztriai szomszédos nemzeti park információs helyein, a programjaink iránt érdeklődők számára hozzáférhetővé tette. Programjairól, az aktuális hírekről, eseményekről a honlapján tájékoztatja folyamatosan az érdeklődőket. Az érdekes híryanagok a nemzeti park Facebook oldalán is elérhetők. Több tévéfelvétel is készült a nemzeti parkban, amelyek a védett területeket, az itt folyó természetvédelmi tevékenységet és a turisztikai látnivalókat mutatták be. (TV2 kalandjárat c. műsorának forgatása a Fertőn és a Hanságban; MTV „Angi jelenti” c. műsorának forgatása)

A médiában történt megjelenések alkalmával a természetvédelmi törekvések és a nemzeti park társadalmi elfogadottságának növelésére törekedtünk.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2012 májusában kezdte megújítani a partner oktatási intézményekkel korábban megkötött együttműködési megállapodásait, így az alábbi 62 oktatási intézményből 30 intézménnyel már van a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő megállapodása; a többiekkel a megállapodás megújítása folyamatban van. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni.

43. táblázat: Az Igazgatósággal együttműködési megállapodást kötött oktatási intézmények

No	Település	Intézmény	Cím
1.	Acsalag	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Acsalagi Tagiskolája	9168 Acsalag, Fő u. 20.
3.	Agyagosszergény	Babos József Általános Iskola, Agyagosszergényi Tagiskolája	9441 Agyagosszergény, Arany J. u. 2.
2.	Ágfalva	Váci Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9423 Ágfalva, Váci Mihály u. 1.
4.	Babót	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Babóti Tagiskolája	9351 Babót, Fő u. 74.
5.	Bágyogszovát	József Attila Általános Iskola	9145 Bágyogszovát, Árpád u. 51.
6.	Beled	Mikrotérségi Általános Művelődési Központ, Beled	9343 Beled, Rákóczi u. 122.
7.	Bezi	Bezi - Fehértői Általános Iskola és Óvoda	9162 Bezi, Szabadság út. 65
8.	Bőny	Szent István Király Általános Iskola	9073 Bőny, Ady E. u. 5.
9.	Csorna	CSNOK Széchenyi István Körzeti Általános Iskola	9300 Csorna, Árpád u. 2.
10.	Enese	Általános Iskola	9143 Enese, Petőfi u. 24.
11.	Écs	Általános Iskola, Óvoda-Bölcsőde és Alapfo-	9083 Écs, Kossuth L. u. 41.

No	Település	Intézmény	Cím
		kú Művészetoktatási Intézmény; Écs-Ravazd Közoktatási Társulása	
12.	Farád	Király Iván Körzeti Általános Iskola	9321 Farád, Győri u. 27.
14.	Fertőd	Babos József Általános Iskola	9431 Fertőd, Madách sétány 2.
15.	Fertőrákos	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9421 Fertőrákos, Fő u. 236/a.
16.	Fertőszentmiklós	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertőszentmiklós	9444 Fertőszentmiklós, Szent István u. 52.
17.	Fertőszéplak	Széchenyi Ferenc Általános Művelődési Központ Általános Iskolája	9436 Fertőszéplak, Soproni u. 1.
18.	Gönyű	Széchenyi István Általános Iskola, Gönyű	9071 Gönyű, Kossuth L.u. 65.
19.	Gyömöre	Győr menti települések iskolatársulata	9124 Gyömöre, Rákóczi u. 5.
20.	Győr	Móricz Zsigmond Általános Iskola	9011 Győr, Vajda J. u. 25.
21.	Győr	NyMe Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskola	9022 Győr Gárdonyi Géza út 2-4.
22.	Győr	Szabadhegyi Közoktatási Központ Magyar-Német Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium	9024 Győr, Konini u. 2-4.
23.	Györsövényház	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Györsövényházi Tagiskolája	9161 Györsövényház, Gárdonyi u. 45.
24.	Györsövényház	Vadrózsa Waldorf Iskola	9161 Györsövényház, Gárdonyi u. 45.
25.	Györszemere	Kisfaludy Károly ÁMK - Györszemerei Tagiskolája	9121 Györszemere, Fő u. 27.
26.	Győrújbarát	II. Rákóczi Ferenc Ált. Isk.	9081 Győrújbarát, Veres P. u. 98.
27.	Hegykő	Általános Iskola	9437 Hegykő, Iskola u. 9.
28.	Jánossomorja	Körzeti Általános Iskola	9243 Jánossomorja, Iparos u. 10.
29.	Kajárpéc	GYŐR MENTI TELEPÜLÉSEK ISKOLATÁRSULÁSA Vitéz Hány László Általános Iskola és Kajárpéci Tagiskola	9123 Kajárpéc, Teleki u. 1
30.	Kapuvár	Páli Szent Vince Katolikus Általános Iskola	9330 Kapuvár, Fő tér 27.
31.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat,	9330 Kapuvár, Kossuth L. u. 9-11.
32.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Széchenyi István Tagiskolája	9330 Kapuvár, Ifjúság u. 3.

No	Település	Intézmény	Cím
33.	Kóny	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9144 Kóny, Béke u. 1.
34.	Kópháza	Nakovich Mihály Általános Iskola	9495 Kópháza, Fő u. 23.
35.	Kőszeg	Árpád-házi Szent Margit Óvoda és ÁH. Iskola	9730, Kőszeg, Várkör 34.
36.	Lébény	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9155 Lébény, Iskola köz 3.
37.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda	9461 Lövő, Fő u. 183.
38.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda Lövő, Napsugár Óvoda	9462 Lövő, Fő u. 180.
39.	Mezőörs	Magyar Műhely ÁMK	9097 Mezőörs, fő út 64.
40.	Mihályi	Kisfalud - Mihályi - Vadosfa Általános Iskola	9342 Mihályi, Árpád u. 2.
41.	Nagyecenk	Széchenyi István Általános Iskola	9485 Nagyecenk, Iskola út. 4.
42.	Nagyszentjános	Hunyadi Mátyás Általános Iskola	9027 Nagyszentjános, Árpád u. 13.
43.	Szombathely	Neumann János Általános Iskola Szombathely	9700 Szombathely, Losonc utca 1.
44.	Nyúl	Pilinszky János Általános Iskola	9082 Nyúl, Jókai út 21.
45.	Oslí	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Oslí Tagiskolája	9354 Oslí, Rákóczi u. 7.
46.	Pannonhalma	Pannonhalma Többcélú Kistérségi Társulás Radnóti Miklós Általános Iskola és Óvoda és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9090 Pannonhalma, Petőfi út 27.
47.	Pereszteg	Általános Iskola	9484 Pereszteg, Fő u. 76.
48.	Pér	Öveges József Általános Iskola	9099 Pér, Szent I. út 7
49.	Petőháza	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertő-szentmiklós, Petőházi Tagiskolája	9443 Petőháza, Kinizsi u. 21.
50.	Rábatamási	Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9322 Rábatamási, Szent István u. 47.
51.	Sokorópátka	Sokorói Közoktatási és Közművelődési Központ	9112 Sokorópátka, Öreg u. 63.
52.	Sopron	Deák Téri Általános Iskola	9400 Sopron, Deák tér 78.
53.	Sopron	Hunyadi János Evangélikus Általános Iskola	9400 Sopron, Hunyadi u. 8-10.
54.	Sopron	Lackner Kristóf Általános Iskola	9400 Sopron, Révai M. u. 2.
55.	Sopron	Szent Orsolya Római Katolikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	9400 Sopron, Orsolya tér 2-3.

No	Település	Intézmény	Cím
56.	Sopron	Soproni Német Nemzetiségi Általános Iskola	9400 Sopron, Fenyő tér 1.
57.	Sopronkövesd	Sopronkövesdi Általános Iskola és Óvoda	9483 Sopronkövesd, Kossuth L. u. 81.
58.	Szárföld	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Szár-földi Tagiskolája	9352 Szárföld, Fő utca 7.
59.	Tényő	Ady Endre Általános Iskola	9111 Tényő, Győri út 53.
60.	Töltéstava	Fiáth János ÁMK	9086 Töltéstava, Iskola u. 40-42.
61.	Veszvény	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Veszvényi Tagiskolája	9352 Veszvény, Fő u. 53.
62.	Vitnyéd	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Vitnyédi Tagiskolája	9371 Vitnyéd, Mátyás kir. u. 4.

11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1 Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

Hanság Élővilága Kiállítás, Öntésmajor

2012. július 28-án nyitotta meg kapuit a Hanság Élővilága Kiállítás Öntésmajorban. A termekben a régi kiállítás elemeit is felvonultató tablók, diorámák és bemutatók interaktív elemekkel kibővítve, a mai kor elvárásainak is megfelelően adnak tájékoztatást a Hanság élővilágáról. A bemutatott anyag négy teremben, a folyosón és a fogadótérben tekinthető meg. A termek között a Hanság éjszaka aktív állatainak a bemutatóterme, állathangokkal kiegészítve igazi különlegessége a kiállításnak. A további termekben a táj geológiai történetét, talajtanát, a vízrendezések hatásait, a hansági emberek által gyakorolt mesterségeket, valamint a terület flóráját és faunáját mutatja be a kiállított anyag. Az épület körüli udvaron a hansági gazdasági vasút idejéből megmaradt és megmentett mozdonyok és vagonok mellett régi gőzgépeket láthat az érdeklődő. Az ifjú korosztályok számára további érdekes interaktív kültéri természetismereti játékok segítik a kiállításra szánt idő hasznos eltöltését.

Bemutató Majorság, Lászlómajor

A Fertő-Hanság Nemzeti Park területén lévő Lászlómajorban - az Esterházyak egykori majorsági központjában - került kialakításra egy régi magyar háziállatfajtákat bemutató, kiállításokkal tarkított új nemzeti parki látogatóhely, amelynek megnyitása 2013. augusztus 28-án volt. Az egykori falusi életet bemutató látványgazdaság fő attrakcióját a régi magyar háziállatfajták jelentik. 15 őshonos állatfaj 300-nál több példánya tekinthető meg, úgymint a magyar szürke marha, a házi bivaly, a racka juh, a cikta juh, a tejelő cigája, a mangalica és a magyar baromfi fajták jeles képviselői. A turisztikai attrakcióvá kialakított patinás épületegyüttesben egy 120 főt befogadó konferenciaterem, a Fertő-táj és a Hanság természetvédelemét és gazdálkodástörténetét ismertető kiállítás, az állattartáshoz kötődő mesterségek emlékeit bemutató kiállítás és egy játszótér áll az érdeklődők rendelkezésére.

11.2.2 Szakvezetési túrák

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. Így például a Fertő-tájon a jó kerékpározási lehetőségek legalább 150 000 ember tartalmazó kikapcsolódását segítik. A természeti területeken (pl. a Fertő-táj keleti vidékén, a szikes tavak térségében a Hanságban az Esterházy-madárvárta környezetében, vagy a Csáfordi-erdőnél tőzike virágzáskor) Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat, valamint ökoturisztikai munkatársai a turisztikai főszezonban hétvégén is rendszeres ügyeletet tartva segítették a szabadon látogatható helyeket, tanösvényeket felkereső tízezrek élményszerzését, tartalmazó kikapcsolódását. Kollégáink óvatos becslése alapján a védett területeket önállóan felkereső látogatók száma a nemzeti parkban 2012-ben meghaladta a 30 000-et.

Jelentős a Soproni Tájvédelmi Körzet látogatottsága, továbbá Győr közelsége miatt a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet tanösvényeinek látogatottsága is tízezres nagyságrendű (különösen a Gyirmót környéki Holt-Rába Tanösvényen). A jól kiépített szigetközi kerékpárutaknak, valamint a vízi turizmushoz kapcsolódó lehetőségeknek köszönhetően szintén több tízezres nagyságrendben beszélhetünk a Szigetközi Tájvédelmi Körzet látogatottságával kapcsolatosan.

Igazgatóságunk azonban az elmúlt évekhez hasonlóan úgy a látogatócsoportoknak, mint az egyéni látogatóknak megannyi térítéses szolgáltatást kínált. 2012-ben a korábbi éveknek megfelelően szép számú érdeklődő vett részt programjainkon, kiállításainkon. E tevékenységek során nem csak a nemzeti park bemutatására törekedtünk, hanem egyúttal megfelelő természetvédelmi szemlélet hiteles továbbadását is megcéloltuk.

Az Igazgatóság turisztikai kínálata a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén alapvetően a megőrző, ill. környező zónában lévő területek és az ott kialakított tanösvények túravezetővel történő bemutatásán alapul. A Fertő nádasában egy kijelölt útvonalon rendszeresen szervez Igazgatóságunk kenus terepprogramot.

A diákcsoportok és egyéb szervezett csoportok az alábbi programokon vettek részt:

- Kirándulás a Fertő szikes tavai mentén
- Kenutúra a Fertő nádasában
- Kirándulás Hany Istók birodalmában
- Szemtől szemben ragadozó madarainkkal
- Lovas kocsival a nemzeti parkban
- Kirándulás a Soproni TK-ban
- Kirándulás a Szigetközi TK-ban
- Kirándulás a Pannonhalmi TK-ban

Igazgatóságunk 2012-ben többféle programot hirdetett meg egyéni látogatóink számára is. A turisták, valamint az érdeklődő helyiek a tavalyi évhez hasonlóan ezres nagyságrendben vettek részt ezeken a programokon. (Lásd alább statisztikai táblázat!)

- Kenutúra a nádasban
- Kalandos túra a Hanyban

- Hajnali madárles
- Kerékpártúra az osztrák nemzeti parkban
- Szemtől szemben ragadozó madarainkkal
- Madármegfigyelés a Nyirkai-Hanyban
- A tájvédelmi körzetekben is indítottunk túrákat egyéni látogatók számára

2012-ben is több ún. jeles napi programot szerveztünk, amelyeket térítésmentesen biztosítottuk az érdeklődőknek:

- Tavaszváró húsvét (március 16.)
- Víz Világnapja (március 22.)
- Kezdő Madarászok napja
- Föld Napja (április 22.)
- Madarak és Fák Napja (május 10.)
- Világörökség nap (május 19.)
- Európai Nemzeti Parkok Napja (május 24.)
- Duna nap (június 28.)
- Nemzetközi Madármegfigyelő Nap a Fertő szikes tavainál, a Nyirkai-Hanyban
- Fenntartható Fejlődés, Fenntarthatósági Nap (szeptember 28.)
- Állatok Világnapja (október 6.)
- Geotóp nap (október 13.)
- Vadludak húzása
- Dunántúli Bikavásárhoz kapcsolódó rendezvények
- Adventi vásár és játszóház

A jeles napi rendezvényeket statisztikáink szerint összesen 2560 fő látogatta meg. 2012-ben a Nemzeti Parkok Hete alkalmával kiemelt egyhetes rendezvénysorozatot szerveztünk. A hét minden napján különböző programokkal vártuk az érdeklődő turistákat. Összesen 93 fő vett részt a meghirdetett programokon.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai munkatársai a programok szervezése és vezetése mellett az év folyamán a következő feladatokat látták el:

- Információs ügyelet a látogatóközpontban, hétvégén és ünnepnapokon is
- Látogatóstatisztika készítése
- Kérdőíves felmérések
- Kiadványok szerkesztése
- Szállásnyilvántartás vezetése és szállás kiadása
- Szakmai rendezvényeken való részvétel
- Kapcsolattartás a helyi és térségi turisztikai civil és szakmai szervezetekkel
- Kiállítások, rendezvények szervezése

- Turisztikai projekteken/pályázatokban való aktív részvétel
- Túravezető képzés

11.2.3 Erdei iskolák

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Az előre meghirdetett erdei iskolai programjaink iránti érdeklődés továbbra is meg van, viszont az iskolák helyzetéből adódóan továbbra is nehezen jutnak el osztályaik az ilyen jellegű oktatási programjainkra. Ugyancsak jelentős érdeklődés mellett zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén. Környezeti nevelési programjainkra alapvetően a Győr-Moson-Sopron megye területéről érkeznek a diákcsoportok, de egyes nyári tábori programjainkat (pl. a szigetközi tábor programjait) a határon túli iskolák diákjai is szívesen látogatják.

Továbbra is jó a kapcsolatunk a térségben található óvodákkal, általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel, ahol a programjainkat látogató célközönség, a diákság folytatja tanulmányait. A védett területre látogató óvodás korosztályból évek óta visszajáró erdei óvodai csoportunk van. Az általános iskolák részére erdei iskolai programok, szakköri foglalkozások, témanapok, vetélkedők alkalmával szakértő segítséget és terepi helyszínt biztosítottunk, valamint előadásokat, jeles napi programokat tartottunk. Ebből a korosztályból kerülnek ki a nyári táborok résztvevői is. A középiskolák diáksága szakmai programokra, gyakorlatokra kereste fel az Igazgatóság több védett területét. A felsőfokú oktatási intézmények hallgatói nyári szakmai gyakorlat letöltése kapcsán keresik fel évről-évre Igazgatóságunkat. A szakmai gyakorlat irányításán túl, diplomadolgozat elkészítésénél, mint konzulens segítik még munkatársaink a hallgatók tevékenységét.

A Fertő-tájon két helyszínen, Sarródon a Kócsagvárban, és Fertőújlakon a Csapody István Természetiskolában fogadtuk az erdei iskolai, illetve erdei óvodai programra érkező csoportokat.

Az erdei iskolai, erdei óvodai programokon, természetismereti foglalkozásokon, témanapokon összesen 599 fő vett részt.

Egy-egy délelőtti foglalkozást igénylő óvodák összesen 140 gyermekkel látogattak el hozzánk:

Intézmény	Létszám (fő)
Bodza Gyermekkönyvesbolt, Tanoda és Játsház	40
Jánossomorjai Óvoda	100
Összesen:	140

2012-ben 3 helyszínen szerveztünk nyári természetvédelmi táborokat: a Fertő-tájon a Csapody István Természetiskolában (Fertőújlak), a Tóközben a Fehér-tavi Madárvártánál (Fehértó), valamint a Szigetközben a Gombócosi Természetvédelmi Őrházban (Lipót). Összesen a nyári természetvédelmi táborainkban 123 főt fogadtunk.

Helyszín	Létszám (fő)
Mekszikópusztai természetismereti tábor 1. turnus	20
Mekszikópusztai természetismereti tábor 2. turnus	10
Mekszikópusztai természetismereti tábor 3. turnus	22
Fehértói Természetvédelmi és Ornitológiai Tábor	26
Szigetközi Természetvédelmi Tábor 1. turnus	22
Szigetközi Természetvédelmi Tábor 2. turnus	23
Összesen:	123

Továbbá nyári tábort szerveztek nálunk a szálláshelyünket, helyszíneinket és programjainkat igénybe véve az alábbi településekről:

Település	Létszám (fő)
Sopron	60
Budapest	12
Összesen:	72

44. táblázat: Környezeti nevelési intézkedések összefoglaló táblázata

Esemény	Helyszín	Résztevők száma
Vizes Élőhelyek Világnapja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	2 560 fő
Föld Napja	Kócsagvár, Sarród	
Madarak Fák Napja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	
Erdei Óvodai Program	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	136 fő
Erdei Iskolai Programok	Fertő-Hanság Nemzeti Park - Kócsagvár, Sarród; Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	463 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fertőújlak	Csapody István Természetiskola, Fertőújlak	52 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fehértó	Fehér-tavi Madárvárta, Fehértó	23 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Lipót	Lipót - Gombócosi Természetvédelmi Őrház	48 fő

11.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.4.1 Természetismereti vetélkedők, pályázatok

Lezajlott a „Leselkedő” című természetismereti vetélkedő 2011/2012-es VIII. sorozata, melynek témája „Egészségünkre! – A természet ereje”. A korábbi évekhez hasonlóan a feladatso-
rok a nemzeti park honlapjáról letölthetők. A 2012. március 23-án megrendezésre került záró-
konferencián résztvevő csapatok az egész éves munkájukat és a megadott feladatot bemutató
remek előadásokat prezentáltak. A győztes csapatoknak járó értékes díjak átvétele után, a
konferencia résztvevői látogatást tettek a Rábca-kapui Biokertészetbe, ahol többek között a saját
termesztésű gabonaféléket és a malmot tekinthették meg. A vetélkedőn 9 iskolából 11 csapat
vett részt.

2012 őszén elindult a 2012/2013-as tanévben a „Leselkedő” IX. sorozata, melynek témája a
színek „SzinÉSZkedjünk!” címmel. A vetélkedőn jelenleg 10 iskolából 19 csapat vesz részt.

A nemzeti park igazgatóság munkatársa évek óta a Sajó Károly Kárpát-medencei csapatver-
senyben szervezőként és zsűritagként vesz részt, illetve a verseny első helyezetteinek díjazá-
sát értékes nyereményekkel támogatjuk.

Az állatok világnapjára készülődve „Az állatokért” c. rajz-, vers- és prózairó pályázatot írtunk
ki a környékbeli iskolák részére, melyre 14 intézményből 150 diák küldte be szebbnél-szebb
és ötletesebb műveit.

11.2.4.2 Továbbképzések, szakmai találkozók

Az oktatással foglalkozó munkatársak részt vettek a nemzeti park igazgatóságok környezeti
nevelői számára a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság által Felsőtárkányban tartott szakmai ta-
pasztalatcserét is magában foglaló rendezvényén.

Az Igazgatóság munkatársa részt vett a KOKOSZ és a MME által a Svájci - Magyar Együtt-
működési projekt keretében Gánton szervezett környezeti nevelőknek szóló továbbképzésén.

Az NYME pedagógus továbbképzési programja keretében előadásokat és terepi programokat
biztosítottunk a képzés résztvevői számára.

Ott voltak kollégáink az ökoturisztikai szakmai napok rendezvényén a Hortobágyi Nemzeti
Parkban.

11.2.4.3 Szakmai gyakorlatok

Az Igazgatóság védett területein mind a tavaszi, mind pedig az őszi időszakban tanulmányi te-
repi gyakorlat keretében összesen 190 főt foglalkoztattunk.

Az elsősorban élőhely-kezelést célzó terepi gyakorlatokon az alábbi intézmények diákjai vet-
tek részt:

- NYME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium (Sopron)
- Hermann Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és
Kollégium (Szombathely)
- Kaposvári Egyetem

Az egyetemisták nyári szakmai gyakorlat helyéül 2012-ben is nagy számban keresték fel a
Fertő-Hanság Nemzeti Parkot. A nyári hónapok során 15 hallgató teljesítette gyakorlatát in-
tézmenyünknel. A gyakorlatosok feladata elsősorban ökológiai, ökoturisztikai, természetvé-
delmi jellegű, valamint állattenyésztéssel kapcsolatos feladatok megismerése volt.

2012-ben az alábbi felsőfokú intézményekből érkeztek gyakorlatra hallgatók:

- NyME Erdőmérnöki Kar (Természetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NyME Környezetvédelmi Kar (Környezetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NyME Mezőgazdasági- és Élelmiszertudományi Kar (Mosonmagyaróvár)
- Széchenyi István Egyetem (Győr)
- Szent István Egyetem (Gödöllő)
- Pannon Egyetem – Georgikon Kar (Keszthely)
- Pannon Egyetem – gazdaságtudományi Kar (Veszprém)
- Szegedi Tudományegyetem

11.2.4.4 PR és egyéb marketingtevékenységek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alábbi PR feladatokat végezték el:

- Honlap, Facebook oldal: Az Igazgatóság honlapjának turisztikai oldalait egész évben friss adatokkal töltöttük fel, mivel az interneten keresztül keresnek meg bennünket a legtöbben, ahogy az a hozzánk látogatókkal készített interjúkból is kiderült.
- Turisztikai naptár: A turisztikai szezon ökoturisztikai programjait és a jeles zöld napokat tartalmazó kalendáriumot jelentettünk meg a korábbi éveknél megfelelően, amelyet a Fertő part szálláshelyeire és vendéglátó-ipari egységeibe, valamint a turisztikailag frekvenciált információs helyekre juttattunk el.
- Programajánló: 2012-ben is megjelent az Igazgatóság programajánló füzet, amely először tartalmazta az osztrák oldali szomszédos nemzeti park programajánlatait is. Kiadványunkat, amelyet szakmai napokon, kiállításokon terjesztettünk, ill. digitális formában a honlapunkon letölthető formátumban is hozzáférhetővé tettünk.
- Egyéb elosztási csatornák: Egész évben megjelentettük turisztikai programjainkat, rendezvényeinket az alábbi csatornákon keresztül:
  - Soproni Programajánló
  - Soproni Est
  - Plakátok
  - Rábaközi Mozaik
  - www.fertopart.hu
  - Geschnatter újság
  - szolgáltatók (szállásadók, éttermek, kölcsönzők, stb.)
  - direkt marketing (e-mailon keresztül)
  - Superinfo
  - Kisalföld napilap – Sopron régió
  - Helyi városi TV-csatornák
  - Corvinus Rádió
  - TV2 kalandjárat c. műsorának forgatása a Fertőn és a Hanságban

- MTV „Angi jelenti” c. műsorának forgatása

11.2.4.5 Kiállításokon, rendezvényeken való részvétel

- UTAZÁS 2012 turisztikai kiállítás, Budapest
- Bird Experience – Ausztia
- MNPH nyitórendezvény - Aggtelek
- Tízforrás Fesztivál - Hegykő
- Ökoturisztikai Szakmai Napok - Hortobágy, HNPI
- Környezeti Nevelési Szakmai Napok - Felsőtárkány, BNPI
- OMÉK, Budapest
- Fertő-táj Világörökség Nap
- PANATOUR- promóciós kerékpártúra
- Bionap – Csapody István TI és Lkp., Fertőújlak
- VI. dunántúli magyar szürke szarvasmarha tenyészbika szemle és vásár
- PaNaNet konferencia (workshop), Sopron, Hotel Lővér
- Adventi vásár és játszóház, Kócsagvár
- Életmód Expó, Sopron

11.2.5 *Kiadványok*

Az Igazgatóság gondozásában megjelent kiadványokat az alábbi táblázatban mutatjuk be.

45. táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Fertő-Hanság Nemzeti Park (magyar, német, angol nyelven)	1995	2115
2	Szigetközi TK	1997	810
3	Pannonhalmi TK	1997	250
4	Soproni TK	1998	250
5	Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)	2000	310
6	Tőke Péter: Hany Istók	1999	2
7	Bárdosi János: A magyar Fertő Halászata	1995	8
8	Fertő-Hanság Nemzeti Park térkép	2000	1208
9	Sziki Őszirózsa Tanösvény	2004	35
10	Fertő-Hanság NP (térkép) felújított térkép	2012	1000
11	A/3-as túrasegédletek Ismerje meg a Fertő-táj keleti vidékét Ismerje meg a Fertő-táj nyugati vidékét Ismerje meg a Hanságot Ismerje meg az ausztriai Fertőzugot Ismerje meg a Nyirkai-Hanságot és a Répce árteret Ismerje meg a Hanságot ausztriai részét	2006	600

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
12	A/4-es leporellók Kócsagvár Bemutatóhelyek Tanösvények	2006	400
13	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (magyar, német, angol nyelvű kiadvány)	2009	150
14	Hany Istók Tanösvény (foglalkoztató füzet)	2009	250
15	Sziki Őszirózsa Tanösvény (foglalkoztató füzet)	2009	180
16	Fertő-Hanság Nemzeti Park Turisztikai programajánlója 2013	2012	15 000
17	Ökotúrák a Fertőtájon - kerékpáros útikalauz	2011	1500
18	Értékek mentén Nyugat-Pannóniában - A Nyugat-pannon régió növényvilága	2011	150
19	Szigetköz-Csallóköz-Hanság turisztikai térkép	2011	1200
20	Szigetközi TK (magyar-szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	600
21	Hany-Istók tanösvényfüzet (szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	350
22	Terepi oktatási segédlet (magyar-szlovák nyelvű kiadvány)	2011	25
23	Túravezetői segédlet a Fertő-Hanság / Neusiedler See-See-winkel Nemzeti Park bemutatására	2010	8
24	Merülés! A nemzeti park titokzatos víz alatti világa (magyar-német nyelvű füzet)	2011	25
25	Ősszeköt a természet – Nyugat-Pannónia nemzeti parkjai és natúr parkjai	2011	55
26	Kócsagvári füzetek sorozat Növényvilág Tollas vadásztársaink Rovarvilág-lepkék A nemzeti park emlős világa A Fertő madarai Környezeti nevelés	2012	600
27	Környezeti nevelési füzet sorozat (14 témában)		680
28	Képek Nyugat-Pannónia madárvilágából	2011	100
29	A/4 tv-i témájú leporellók	2012	4500

11.2.6 Látogató statisztika

Igazgatóságunk a 2012-ben is színes programkínálattal jelentkezett a belföldi és a külföldi látogatók számára egyaránt. Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámban az előző évhez hasonló adatokat mutatott.

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban a térséget érintő folyamatos turisztikai beruházásoknak köszönhetően is jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A nemzeti park által kiépített turisztikai infrastruktúra (látogatóközpont, kiállítóhelyek, tanösvények, kilátótornyok, stb.) is a vendégek tartalmas kikapcsolódását segítik.

46. táblázat: Regisztrált látogatók a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban szervezett programokon

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Túravezetésekben részt vevők száma (fő)	4 321
Kenus program látogatói (fő)	919
Terepjárós kalandtúra (fő)	68
Kiállítások látogatói (Hanság Élővilága, Bemutató Majorság) (fő)	3 235
Kócsagvár kiállításai	7 500
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont (fő)	4 136
Erdei iskola, erdei óvoda, nyári táborok (fő)	722
Jeles nap, nyílnap (fő)	2 560
Összes regisztrált látogató (fő)	23 461
Túravezetések	2012
Óvodás	634
Diák (6-18év)	2732
Felnőtt	743
Külföldiek	212
Kenus program látogatói	919
Terepjárós kalandtúra	68
Összesen	5 308

Az Igazgatóság által biztosított kerékpáros turisztikai szolgáltatásainkat 2012. évben összesen 674 fő vette igénybe.

Védett területen, de nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatótsága a kezelők tájékoztatása alapján az előző évvel közel azonos volt:

47. táblázat: A nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatószámai

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Fertőrákosi-kőfejtő	nem üzemelt
Károly-kilátó (Soproni TK)	98 000

A Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban kialakított 42 férőhelyes szálláshelyünket elsősorban a diákcsoportok, erdei iskolás csoportok, és szakmai tréningeken résztvevő csoportok veszik igénybe, míg a Kócsagvárat az erdei iskolás csoportok mellett, továbbra is elsősorban az egyéni látogatók, családok, részesítették előnyben. A szálláshelyeink egész évben üzemelnek. Kapacitásuk csúcsát természetesen a nyári turisztikai szezonban érik el, a többi magyarországi szálláshelyhez hasonlóan.

48. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált és becsült látogatói (2012)

Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont		4 136	4 136	regisztrált adat
Kócsagvár		7 500	7 500	regisztrált adat
Hanság Élővilága Kiállítás	1 403	135	1 538	regisztrált adat
László-major bemutató majorság	406	1 291	1 697	regisztrált adat
Sziki Őszirózsa Tanösvény		16 000	16 000	becsült adat
Gyöngyvirág Tanösvény		1 000	1 000	becsült adat
Fertő-parti kerékpárút menti bemutatóhelyek (a fertőbozi kétéltűvonulást és a hidegségi láprétet bemutató helyszínek összesen)		5 000	5 000	becsült adat
Tőzike Tansövény		6 000	6 000	becsült adat
Hany Istók Tanösvény		7 000	7 000	becsült adat
Ciklámen Tanösvény (Soproni TK)		20 000	20 000	becsült adat
Pannonhalmi TK tanösvényei összesen		10 000	10 000	becsült adat
Szigetközi Kerékpáros Bemutató Útvonal		30 000	30 000	becsült adat
Nyirkai Hany bemutatóhely		10 000	10 000	becsült adat
Regisztrált és becsült látogatók összesen:	1 809	118 062	119 871	

49. táblázat: A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2012)

Szolgáltatás típusa	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Szakvezetéses túra, nyílt túra	3 666	655	4 321	
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű ökoturisztikai rendezvény		2 560	2 560	
Erdei iskolai program	599		599	Ei + erdei óvoda
Egyéb: Kerékpárkölcsonzés	674		674	
Egyéb: Természetismereti nyári tábor	123		123	
Egyéb: Kenutúra	919		919	
Regisztrált igénybevevők összesen:	5 981	3 215	9 196	

11.3 Tervezett fejlesztések

Az Igazgatóság 2013. évi tervezett turisztikai fejlesztései között szerepel a Kócsagvárban kialakításra kerülő Információs iroda és Ajándékbolt. Megvalósítása a turisztikai szezon indítására tehető. A tervek között szerepel még egy új honlap indítása is.

Igyekszünk a szálláshelyeink színvonalát is emelni, a meglévő és erősen elhasználódott bútorzat cseréjét és festési munkálatokat tervezünk.

11.4 Együttműködési megállapodások

Az Igazgatóságunknak jelenleg 62 partner oktatási intézménnyel van a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő megállapodása. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni. További megállapodások vannak még 3 szakiskolával és 4 felsőfokú oktatási intézménnyel.

A turizmus területén folyó tevékenységünket folyamatos kapcsolattartás jellemzi a nemzeti park vonzáskörzetében működő turisztikai szolgáltatókkal, Tourinform irodákkal, egyesületekkel és az osztrák társ nemzeti park védett területén a turizmust szervező kollégákkal.

11.5 Fontosabb események

11.5.1 Kiállítások

Kócsagvárbán:

- Színek Harmóniája – Tallos Prohászka István Művészeti egyesület, festmény, fotó és szobor kiállítása
- Dr. Nagy Miklós, festmény kiállítása
- Az állatokért c. rajzpályázat kiállítása

Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban

- A Fertő-táj és a Hanság diorámákon és posztereiken állandó kiállítás
- Merülés! Állandó kiállítás
- Mogyorósi Sándor természetfotóinak kiállítása

Hanság Élővilága kiállítás, Öntésmajor

- A Hanság élővilágát bemutató állandó, interaktív kiállítás

Bemutató Majorság, Lászlómajor

- A Fertő-táj és a Hanság természetvédelmének történetét, a tájra jellemző gazdálkodás-történeti anyagot és az állattenyésztéshez kapcsolódó kézműves kismesterségeket bemutató anyagot tekinthetik meg

11.5.2 Szakmai rendezvények

Legjelentősebbek ezek közül a következők voltak:

- UTAZÁS 2012, Budapest
- Környezeti Nevelési Szakmai Napok – Felsőtárkány, BNPI

- Magyar Nemzeti Parkok Hete – Szakmai napok, Aggtelek
- 2012. évi Turisztikai Szakmai napok (HNPI), a 10 nemzeti park részvételével a KvVM szervezésében

50. táblázat: PR tevékenység összefoglalása

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár		Utazás 2012, Tízforrás Fesztivál, Bird Experience Austria, MNPH rendezvény, Volt Fesztivál – Sopron, OMÉK Budapest	
Média	helyi	152	188
	regionális	65	78
	országos	58	155
	nemzetközi	14	22
Egyéb			
Honlap címe	http://www.ferto-hansag.hu http://fhnp.nemzetipark.gov.hu		

12. Közfoglalkoztatás

12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek

A dolgozók az igazgatóság alapadatai közül az alábbiak ellátásában működtek közre:

- Védett természeti területek és természeti értékek megőrzése és fenntartása
- Védett természeti területek és természeti értékek bemutatása

A közfoglalkoztatás 2012 évben Igazgatóságunknál a már több éves gyakorlatnak megfelelően, több osztály munkáját is segítve zajlott. A közmunkások szervezését, a program kidolgozását és koordinálását a Területkezelési osztály végezte. A foglalkoztatás a Területkezelési Osztály és a Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály szervezeti keretein belül történt. A közfoglalkoztatással kapcsolatos elszámolásokat a Pénzügyi és Számviteli Csoport dolgozói végezték a Területkezelési osztály vezetőjével egyeztetett módon.

- Foglalkoztatási átlaglétszám: 10 fő az alábbi megoszlásban:
  - Területkezelő, állatgondozó: 6 fő
  - Idegenvezető, ökoturisztikai munkatárs: 4 fő

12.2 Elvégzett feladatok, eredmények

Feladat	Helyszín	Létszám
Túravezetés, ökoturisztikai feladatok segítése.	Fertőújlak Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont.	2
Gondnok, karbantartó munkák végzése.	Fertőújlak Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont.	1
Idegenvezető, teremfelügyelő, takarítói munkák ellátása.	Fertőújlak Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont.	2
Állatgondozó majorsági munkás feladatainak ellátása.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Hídi major, László major.	2
Állatgondozó majorsági munkás feladatainak ellátása.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Dél-Hansági Őrkerület.	1
Területkezelői munkák végzése.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Fertői és Dél-Hansági Őrkerület.	2

Fenti feladatok a Dél-Hansági Őrkerületben végzett állatgondozói munkák kivételével megvalósultak. A Dél-Hansági Őrkerületben dolgozó közmunkás kedvezőbb ajánlatot kapott, így máshol helyezkedett el. Pótlására az év folyamán többször is kísérletet tettünk, de nem sikerült olyan munkavállalót találni aki elfogadta a felkínált munkát.

12.3 Tapasztalatok

A közfoglalkoztatás megyénkben nehezebben bonyolítható le sikeresen, mint az ország keleti részén. Az alacsonyabb munkanélküliségi ráta mellett a munkavállalók jelentős része dolgozik a szomszédos országokban. A felkínált közfoglalkoztatási bér így kevés vonzerővel bír.

12.4 Javaslatok

A közfoglalkoztatási bér legyen kiegészíthető a munkaadó lehetőségei szerint. Ez egyfajta ösztönző „mozgóbér” lehetőségét teremtené meg, így térségünkben is vonzóbbá válna a közmunka lehetősége.

13.Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

13.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	Csopak	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Órségi Nemzeti Park Igazgatóság	Óriszentpéter	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Kecskemét	rákosi vipera védelmi program
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Győr, Árpád u. 28-32.	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében
Észak-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Győr, Árpád u. 28-32.	Szakvélemények adása
Gy-M-S Megyei Főügyészség	Győr, Szent István u. 6.	Jogi ellenőrzés, tájékoztatás
Gy-M-S Megyei Kormányhivatal	Győr	Hatósági ügyek, engedélyezések, szakvélemények
Gy-M-S megyei Rendőr Főkapitányság	Győr Szt. Imre u. 2	Közös szolgálat, továbbképzések
Győr-Moson-Sopron Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Győr, Munkácsy u. 4.	Közös járőrszolgálat, továbbképzése, Fertő tó tűzvédelme
Magyar Turizmus Rt.	Budapest	Ökoturisztikai rendezvények
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szombathely Vörösmarty u. 2.	Szakvélemények adása
Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság,	Sopron, Új u.4	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Sopron M.J. Város Rendőrkapitányság	Sopron, Lackner K. u. 5.	Rendszeres közös szolgálat a természetvédelmi segédelőadói státuszban működő rendőrrel
Győr-Moson-Sopron megye 50 általános iskolája	FHNPI védett területeihez közel található iskolák	környezeti nevelési programok
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Győr-Moson-Sopron megyei Kirendeltsége	Győr	Természetvédelmi érintettségű agrár-támogatások ellenőrzése, szakértői tevékenység

13.2 Együttműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Bivalytenyésztők Egyesülete	Csopak, Kossuth u. 16.	Tenyésztési program
Castanea Környezetvédelmi Egyesület	Sopron, Károlymagaslati u. 14.	Környezeti nevelés a Soproni TK-ban
EUROPARC Federation	Grafenau (Németország)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek, nemzetközi konferenciák, tanulmányutak, szakember csere programok
Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület, mint a Fertő-táj Világörökség Gondnokságát ellátó szervezet.	Fertőszéplak	Világörökségi státuszból adódó feladatok
Győr-Moson Sopron megyei Vadászkamara	Győr, Csaba u. 16.	Közreműködés a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Győr-Moson-Sopron megyei Cigányok Érdekvédelmi Szervezete	Győr	Közmunkaprogramok
Írottka Natúrparkért Egyesület	9730 Kőszeg, Rajnis u. 7.	közös határon átnyúló projekt (PANANET) előkészítés
Kerekerdő Alapítvány	9700 Szombathely, Petőfi S. u. 24.	környezeti nevelési programok
Kitaibel Pál Tudományos Asztaltársaság	Sopron	Természetvédelmet érintő tudományos tevékenység
Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége	8082 Gánt, Hegyalja u. 21.	környezeti nevelés
Magyar Cserkész Szövetség	Bp. Tömörkény u. 3/A	Természetvédelmi táborok
Magyar Szürkemarhát Tenyésztők Egyesülete	Bp. Lóportár u. 16.	Tenyésztési program
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	1367 Bp. Rózsa u. 6.	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
MME Kisalföldi Helyi Csop.	Jánossomorja, Vadász tér 9.	Fehér Gólya kisalföldi állományának felmérése, haris felmérés a Hanságban
MME Soproni Helyi Csop	Sopron, Hátulsó u. 7.	Fertői parti madárvonulás-kutatás, Fertői vízivad szinkron
Mosonmagyaróvári Környezetvédelmi Egyesület	Mosonmagyaróvár, Pf. 72.	Szigetközi és hansági táborok, Föld Napi rendezvények
Nimphéa Egyesület	Szarvas	Halfaunisztikai kutatások a védett területeken
Országos Erdészeti Egyesület	Bp. Fő u. 68.	Erdők Hete Rendezvénysorozat Erdei iskolai program
Pro Silva Hungária	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Rackatenyésztők Egyesülete	Debrecen, Sumen u. 2.	tenyésztési program
Reflex Környezetvédelmi Egyesület	Győr, Bartók B. u. 7.	Közreműködés kezelési tervek elkészítésében Tanösvények a Pannonhalmi TK-ban, Táborok a Szigetközi TK-ban

Szervezet	Székhely	Tevékenység
		TESZEDD mozgalom
Regional Environmental Center	Szentendre	Partnerként közreműködünk a Fellowship és Know-How programokban
Rotary Club	Sopron	Környezeti nevelési programok hátrányos helyzetű gyerekeknek
Scarbantia Leánycserkész Csapat	Sopron	Természetvédelmi Táborok
Sopron Tájegységi Vadász Szövetség	Sopron, Ady E. u. 5.	Közreműködés a vadgazdálkodásban és a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Szalkay József Lepkészetű Egyesület	Budapest	Rétkezelések hatásának vizsgálata a hangyaboglárkákra.
Tourinform Iroda Sopron	Sopron	Turisztikai programkínálat értékesítése
Varangy Akciócsoport	Budapest	Kétéltű-hüllő védelem
Wetlands International	Hollandia	Vizes élőhely-rekonstrukció monitoring a Hanságban
WWF Austria	Apetlon, Seewinkel-Hof	határon átnyúló környezeti nevelési programok, továbbá közös határon átnyúló projekt előkészítése (Ferto-Neu-Net)
WWF Magyarország	Bp. Németvölgyi út 78/b	Hód visszatelepítési program a Hanságban Vidra állományfelmérés stb.

14. Belföldi és külföldi együttműködés

Igazgatóságunk belföldi együttműködését a 13.1 és 13.2 táblázat mutatja be. A külföldi együttműködés és kapcsolatrendszerünk az alábbiakban foglalható össze:

Partnereink közül a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, az illmitzi Biológiai Állomás, valamint WWF Austria közvetlenül a határ túloldalán tevékenykedik. Velük a kapcsolattartás napi szinten működik, és már eddig is számos közös projektet valósítottunk meg sikeresen. Határon átnyúló több éves közös projektünket (FERTŐ-NEU-NAT) a környezeti nevelés és ökoturizmus témában 2012-ben fejeztük be, osztrák nemzeti parki partnerünkkel és a WWF Austriával egyetemben. 2012-ben közös projekt megvalósítását kezdtük meg az Illmitzi Biológiai Állomás gesztorságával a vonuló madárállományok monitorozása, amelynek keretében felújítás kezdődik meg az Igazgatóságunk kezelésében lévő kapuvári Esterházy Madárvártán.

A kismartoni székhelyű Regional Management Burgenland szervezet, a burgenlandi naturparkok és a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel társnemzeti parkunk (továbbá hazai oldalról a Balaton-felvidéki és Órségi Nemzeti Park Igazgatóságok) bevonásával egy osztrák-magyar területi együttműködés program keretében megvalósuló több évre kiterjedő közös projektet futtatunk a nyugat-pannoniai védett területek közös hálózatának kialakítására és közös tevékenységének fejlesztésére (PANANET projekt).

A Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel szervezettel a természetvédelmi programokat érintő együttműködés is napi kapcsolatokon alapul (réti sas program, tűzok program, vízivad-program, szikes gyepek fenntartása, kezelése stb.)

A Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézete (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie) vaddisznó befogókat üzemeltet a határmenti nemzeti parki területeken, az osztrák oldalon. A befogásra kerülő vaddisznókat egyedi jelölésekkel, esetenként rádióadókkal látják el. Méréseket végezve következtetnek a térség vaddisznó állományának mozgáskörzetére. Határmenti vadgazdálkodási együttműködés keretében Igazgatóságunk, valamint szervezésünkben a környező magyar oldali vadásztársaságok fontos szerepet játszanak az eredmények előállításában, hiszen gyakran a magyar oldalon kerülnek terítékre a jelölt vaddisznók. A krotáliák, valamint az elejtési adatok (elejtés helye, ideje, az állat testtömege stb.) rajtunk keresztül jutnak vissza a kutatóintézethez.

Tagszervezete vagyunk, és folyamatosan együttműködünk az EUROPARC szövetséggel, valamint az IUCN-nel.

A holland De Bisch Bosch Nemzeti Park, a Duna-Delta Bioszféra Rezervátum, valamint a Nationalpark Neusiedler See Seewinkel és Nemzeti Park Igazgatóságunk között szoros együttműködésben rendszeres tapasztalatcsere folyik a vizes élőhelyek kezelése, ökoturizmus és környezeti nevelés terén.

Somorja (Szlovákia) településsel, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatallal együttműködve tavaly megkezdtük közös projektünket a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében. Közös környezeti nevelési programokat bonyolítunk majd le a határ két oldalán élő gyerekek számára, számos kiadványt adtunk ki közösen, és közös természetvédelmi kutatást indítottunk a Szigetköz-Csallóköz térségben (NAT-NET-Duna/Dunaj projekt).

A Donau-Auen Nemzeti Park (A) vezetésével a Duna-menti országok különböző természetvédelmi szervezeteinek és nemzeti parkjainak összefogásával tavaly ősszel megkezdtük egy közös projekt végrehajtását a Duna-menti összehangolt természetvédelmi akciók elvégzésére az

EU Délkelet-Európai Transznacionális Együtműködési Programja keretében (DANUBE-PARKS projekt).

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program természetvédelmi vonatkozású intézkedései (agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, Natura 2000 kompenzációs kifizetések, nem termelő beruházások támogatása) végrehajtásában, valamint a közvetlen agrártámogatások és egyes vidékfejlesztési kifizetések igénybevételének feltételül szabott, természetvédelmi vonatkozású kölcsönös megfeleltetési szabályok – Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények helyszíni ellenőrzése során együttműködik Igazgatóságunk évente megújuló megállapodás szerint.

51. táblázat: Belföldi és külföldi együttműködéseink

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
BfN (Német Szövetségi Természetvédelmi Ügynökség)	Németország (Bonn)	„Európai Zöld Övezetek” programok terén
Birdlife Austria	Ausztria (Bécs)	Természetvédelmi monitoring
Europarc Federation	Németország (Grafenau)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Duna Delta Bioszféra Rezervátum	Románia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
De Bisch Bosch Nemzeti Park	Hollandia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
IUCN Green Belt Office	Sarród	Az egykori vasfüggöny mentén található természetközeli állapotú területek megóvása, népszerűsítése előadásokkal
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel	Ausztria (Apetlon)	Napi együttműködés a nemzeti parki védett területek kezelésére, bemutatására, közös projektek (PANANET, FERTŐ-NEU-NAT)
Regional Management Burgenland	Ausztria (Kismarton)	Közös határon átnyúló projekt (PANANET)
SOPSR (Természetvédelmi ügynökség)	Szlovákia (Besztercebánya)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezelések terén
WWF Austria	Ausztria (Bécs)	Szakmai és diák csereprogramok a Fertő-tó környékén élők bevonásával, továbbá közös projekt (Ferto-Neu-Net) előkészítése
Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézet (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie)	Ausztria (Bécs)	Vadbiológiai kutatások
Nationalpark Donau-Auen	Orth (Ausztria)	Transznacionális projekt előkészítés (DANUBEPARKS)
Somorja város közszolgáltató intézménye, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatal	Somorja és Pozsony (Szlovákia)	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Projekt előkészítése (NAT-NET-DUNA/DUNAJ)

15. Ellenőrzés

52. táblázat: Ellenőrzések

Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
MVH	Mezőgazdasági támogatások igénylése	Hiányosság nem került megállapításra

16. Éves munka legfontosabb eredményeinek összefoglalása

Az év során elfogadásra került az Igazgatóság új Szervezeti és Működési Szabályzata, így az eddigi szervezeti egységek elnevezései módosultak, több új szervezeti egység jött létre.

Az év talán legjelentősebb eredménye több régóta húzódó védetté nyilvánítási eljárás befejeződése, amely eredményeképp 500 hektárral növekedett a védett természeti területek kiterjedése a működési területünkön. Bővült a Fertő-Hanság Nemzeti Park és a Soproni Tájvédelmi Körzet, illetve három új Természetvédelmi Területet került kialakításra. A hazai védett területek bővítése mellett elkészítettük a Fertő-tó Bioszféra Rezervátum új szempontok szerinti övezeti besorolását, melynek következtében új zónával bővült a korábbi terület.

Az idei évben sikerült a korábbi kutatási és monitorozási tevékenységünket folytatni. Az adatgyűjtéseinkbe a munkatársakon kívül önkéntesek és különböző egyetemek, kutatóintézetek is részt vesznek. Az évek óta működő programok mellett idén indult el a Kisalföldi Life+ program keretében végzett élőhelyrekonstrukciók monitorozása, amelynek alapállapot felvétele zárult le 2012-ben.

Az igazgatóság fajmegőrzési tevékenysége keretében elsősorban a fokozottan védett (*Pinguicula vulgaris*, *Liparis loeselii*, *Cypripedium calceolus*, *Vipera ursinii rakosiensis*), illetve egyes közösségi jelentőségű fajok érdekében végzünk célzott élőhelykezelési tevékenységet. Az évek óta következetesen folytatott tevékenység meghozta a gyümölcsét, a fajok többségének állapota stabilizálódott vagy jelentősen javult 2012-re. A tapasztalatok alapján a következő években újabb veszélyeztetett fajokat vagy egyes állományokat tudunk bevonni e tevékenységünkbe.

A fajmegőrzés mellett jelentős Igazgatóságunk élőhely-rekonstrukciós tevékenysége is. A korábbi években megvalósult rekonstrukciók (Nyirkai-Hany, Mekszikópusztai szikes rekonstrukciók) mellett a tavalyi évben üzemeltetési engedélyt sikerült szerezni az Oslí-Hanyi vizes élőhely-rekonstrukció területére, így újabb területeket tudunk elárasztani a következő év elején. Az Észak-Hanságban a Rákosi *Vipera* Life+ program keretében folyik az elcserjésedett és elgyomosodott gyepek helyreállítása. A rekonstrukció készültsége az év végére 90%-os, a következő években már jelentős javulást várunk ezen gyepek állapotában. Az idei évben indult el a kisalföldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek helyreállítása, amelyet a HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatallal, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt-vel és az Aquaprofit Zrt-vel közösen elnyert Life+ program keretében végzünk.

Az idei évben új lendületet vett a Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítése. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál elnyert támogatásokból a következő években öt terület (Hanság, Szigetköz, Répce-mente, Rába-mente és Péri repülőtér) fenntartási terve készülhet el. Az év végén megindult a terepi adatgyűjtés előkészítése és gazdálkodókkal történő egyeztetés. A Natura 2000 fenntartási tervek mellett elkezdődött a Pannonhalmi Arborétum TT természetvédelmi kezelési tervének elkészítése is.

A Természetvédelmi Őrszolgálatunk 13 fővel látja el a feladatokat, ami továbbra is nagyon alacsonynak nevezhető. Az őrszolgálat számára kiemelt hatósági őrzési feladatként idén is jelentkezett a tavaszi tűzike virágzásának őrzése a csáfordjánosfai erdőben március hónapban, illetve rendszeres hétvégi ügyeletet kell biztosítani a Fertő-tó és a Hanság turisták által ked-

velt területein. Az év során kiemelt akcióként ellenőriztük a védett, illetve Natura 2000 területen engedélyezett közösségi rendezvényeket. Az őrszolgálat együttműködése a társhatóságokkal jónak nevezhető, számos esetben teljesítünk közös szolgálatot a rendőrséggel.

Az idei évben nyitotta meg kapuit a felújított öntésmajori Hanság Élővilága Kiállítás és került átadásra Sarród-Lászlómajorban, az egykori Esterházy majorságban a régi magyar háziállatokat megismertető Bemutató Majorság. Az általunk szervezett túravezetések 2012-ben 9264 fő vett részt. A szűkös belső létszám miatt az idei évben túravezető képzést indítottunk a helyiek körében, melynek végén 4 fő tett sikeres vizsgát, akik a következő évtől már vállalkozóként működhetnek közre az igazgatóság által vezetett túrákon. Sikeresen zártuk a nyári környezeti nevelési programjainkat (NP erdei óvoda, NP erdei iskola, Természetismereti táborok) is, melyek összesen 722 fő vett részt.

A vagyonkezelésünkben lévő területeken (12196 ha) az Igazgatóság elsősorban saját személyzettel, állatállományával és gépparkjával végzi a természeti értékek fennmaradásához szükséges kezeléseket.

A gyepek természetvédelmi kezelés során elsősorban arra törekszünk, hogy a természeti folyamatoknak utat biztosítsunk, a beavatkozások az emberi hatásra kialakult élőhelyekre korlátozódnak. A 6585 hektár gyepből az idei évben 4200 hektáron történt kezelés. Elsősorban pályázatok (pl. Vipera Life+) segítségével az elmúlt években mintegy 400 hektár gyepet állítottunk helyre, visszaszorítva a nem őshonos, agresszíven terjedő növényeket. Az Igazgatóság 2008 óta, mint ökogazdaság biominősítéssel rendelkezik. A természetvédelmi kezelés melléktermékeként ún. nemzeti parki terméként évek óta jelen vagyunk az élelmiszerpiacon. A közvetlenül árusított termékeken (pl. szalámi, pácolt húsok és fagyasztott húsok) kívül a nemzeti park területein legelő magyar szürkemarha húsa található meg pl. a HIPP bébitápszerekben is.

A Fertő-tó 1744 ha kiterjedésű halászvízen négy halászati kerületet tartottunk fenn ez évben is, amelyek közül három halászatát biztosítottuk 7 fő östermelő halász számára. 2012 évben is végre hajtottuk az üzemterv szerinti haltelepítést (5 t ponty, 100 kg süllő, 150 kg csuka). A hansági Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területen, ökológiai célú halgazdálkodást végeztünk. A hansági Barbacsi-tavon és a Fehér-tavon a hal élőhelyének biztosítása által tettünk eleget halászati hasznosítói kötelezettségünknek.

A Fertő-tavi, 103810 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9145 hektár. Igazgatóságunk személyi állományából 8 fő hivatásos vadász is egyben, akik eredményesen látták el 2012. év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket az üzemterveknek megfelelően. Jelenleg ebből 6 fő a természetvédelmi őrszolgálat tagja, és az itt ellátott munkája mellett működik közre a munkában. Vadgazdálkodási tevékenységünk célja elsősorban a védett természeti értékeket (botanikai és zoológiai) pusztító róka és vaddisznó és egyéb dúvad állomány csökkentése, valamint a körzeti vadgazdálkodási terv nagyvad állomány szabályozási előírásainak teljesítése. Vadgazdálkodási tervünk időarányos részét év végére teljesítettük.

Erdőgazdálkodásunkat (1161 ha) a tavalyi évben is az jellemezte, hogy az Igazgatóságunk vagyonkezelésében lévő védett erdők biodiverzitásának fenntartása, illetve gyarapodása érdekében végezzük el a szükséges beavatkozásokat. A véghasználatokat az átvett nemesnyárasokra korlátoztuk. Az őshonos fajokból álló állományokban csak egészségügyi termeléseket végezzük. Folyamatos erdősítéseink területe 2012. év végére 70,49 hektár volt. Véghasználat (TRV) 5,61 hektáron történt, eredményesen befejezett felújítási területünk 1,65 hektár volt az

év folyamán. Aszálykár 2,27 ha területen egy erdőrészletet érintett, vízkár két erdőrészletben jelentkezett 1,84 ha területtel.

A már említett, kifejezetten természetvédelmi célú projektek mellett számos fejlesztési pályázatban veszünk részt önállóan vagy konzorcium tagjaként. Ezek közül kiemelkedik egy kerékpárutas projekt, melyre a Magyar Kormány a 1377/2012. (IX.17) Korm. határozata alapján 450 millió forintot különített el a Fertő-tó környéki kerékpárút-hálózat fejlesztésére. 2012-ben elkészült a beruházási programterv, a megvalósításra megalakult egy 14 tagú konzorcium, elkezdődött a műszaki dokumentáció elkészítése. Talán a legjelentősebb projektünk „A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója” című KEOP projekt: A második fordulóra ősszel benyújtottuk a pályázatot, amely 994 M Ft támogatást kapott. A projekt keretében több kilométer hosszan újulnak meg a nádas csatornái, amelyek friss vízzel látják el a belső területeket.

Az Igazgatóság hagyományosan jó társadalmi kapcsolatait idén is sikerült fejlesztenünk. Számos közös programot, egyeztetést folytattunk az érintett kormányhivatalokkal, hatóságokkal. Közös ellenőrzéseket folytattunk az MVH-val, a rendőrséggel és a kormányhivatal különböző igazgatási szerveivel. A társadalmi szereplők közül kiváló a kapcsolatunk az oktatási intézményekkel. Győr-Moson-Sopron megye már 70 iskolájával, valamint a Nyugat-Magyarországi Egyetemmel szerződött együttműködésben van Igazgatóságunk. A térségben működő jelentősebb társadalmi szervezetekkel rendszeres kapcsolatot tartunk fenn, lehetőség szerint segítjük a munkájukat. Ilyenek pl.: a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesületet, vagy a Reflex Környezetvédelmi Egyesület.

A határon átnyúló társ nemzeti parkunkkal, a Nationalpark Neusiedler-see Seewinkel-el és az osztrák Fertő-táj tudományos kutatóintézetével, a Biologische Station Neusiedler-see-vel szoros szakmai együttműködést folytatunk. Az osztrák NP vezetőivel havi rendszerességgel egyeztetések zajlanak, ezen felül szakszemélyzetünk a tevékenységi körét érintően (pl.: őrszolgálat, tűzok-védelem, ökoturisztika) napi – heti rendszerességgel együttműködik osztrák partnerével. A Biológiai Állomással közös projektet nyújtottunk be, amelynek eredményeképpen az osztrák oldalon madárgyűrűző állomás létesül, míg a magyar oldalon megújul a Hanságban az Esterházy-madárvárta épülete; Részt veszünk az európai nemzeti parkokat tömörítő szervezet, az EUROPARC, valamint annak alszervezete, a határon átnyúló nemzeti parkokat összefogó TransParcNet munkájában is.

17.Fontosabb célkitűzések a következő évre (Munkaterv)

17.1 Gazdasági téren

- A 2012. évben bevezetett integrált ügyviteli rendszer tapasztalatainak felhasználásával az egyes modulok információs lehetőségeinek még teljes körűbb kihasználása.
- A tárgyi eszköz modulhoz illeszkedve a vonalkódos leltározás bevezetése és gyakorlati kivitelezése.
- A munka-és személyügyi területen a hatékony adatszolgáltatáshoz szükséges rendszer bevezetése.
- Az államháztartás számviteléről szóló 4/2013.(I.11.) Korm. rendelettel elfogadott új számviteli rendszer alkalmazására való felkészülés.

14.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén

- A 2013-as évben, a korábbi évekhez hasonlóan törekszünk arra, hogy minél hatékonyabban tudjunk pályázati forrásokat bevonni a természetvédelmi tudatformálásba és az ökoturisztikai fejlesztéseinkbe.
- Az Öntésmajorban található Hanság Élővilága Kiállítás látogatottságának növelése.
- A Lászlómajori Bemutató Majorság széleskörű reklámozása, látogatottságának növelése.
- A helyi és környékbeli oktatási intézmények körében nagy sikernek örvendő „Leselkedő” vetélkedősorozat sikeres folytatása.
- A Magyar Nemzeti Parkok Hete kapcsán újra érdekes és attraktív programokkal várjuk majd az érdeklődőket.
- A meglévő tanösvények és kilátótornyok folyamatos karbantartásáról is - hasonlóan a korábbi évekhez - gondoskodni szeretnénk.
- A 2013-as esztendőben is megjelentetjük a Turisztikai programajánlónkat.
- Az alapfokú oktatási (óvodai/iskolai) intézmények részéről érkező megkereséseknek eleget téve, bővíteni szeretnénk az igazgatósággal együttműködő, pl.: az erdei iskolai programjainkba, bemutató foglalkozásainkba bekapcsolódók körét.

17.2 Társadalmi kapcsolatok terén:

- Szakmai összejövetelek, megbeszélések szervezése.
- Részvétel az Utazás 2013 kiállításon, Budapesten.
- Jeles zöld napi rendezvények szervezése.
- Részvétel tavasszal a nemzeti parkok környezeti nevelőinek szervezett szakmai napokon, valamint az őszi ökoturisztikai szakmai napokon.
- Részvétel a „Nemzeti Parkok Hete” szakmai rendezvényén a Hortobágyi Nemzeti Parkban.
- Helyi és regionális kiállításokon való részvétel.
- A Nemzeti Parki Termék védjeggyel rendelkező termékek körének kialakítása Igazgatóságunk területén.

17.3 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren

- A parlagi vipera védelmére elnyert Life+ pályázat 2013. évre tervezett feladatainak sikeres végrehajtása és a pályázat lezárása.
- A Kisalföldi Meszes Homokpuszta Life+ pályázat éves feladatainak elvégzése.
- Az fertői csatornahálózat rekonstrukciójára elnyert KEOP pályázat kivitelezésének megkezdése.
- Nemzeti Fejlesztési Tervben prioritás szerint finanszírozásra kerülő programok végrehajtása.
- Vizes élőhely-rekonstrukciók vízellátásának és kutatásának biztosítása.
- Természetvédelmi regionális konferencia megszervezése.
- Invázió fajok (pl. kárókatona, bütykös hattyú, szürke varjú, róka, bálványfa) visszaszorítása
- A fokozottan védett Kistóalmi láprét évi egyszeri kaszálásának biztosítása.
- 2013-ban megkezdjük a fertő parti veresgyűrűs sommal erősen elcserjésedett gyepék helyreállítását, egyenlőre saját forrásokból.
- Meg kell kezdeni a 2014-től induló pályázati időszakban tervezett pályázatok előkészítését, a tervek elkészítésével és engedélyezési eljárások lefolytatásával.
- Az Észak-Hansági és Felső-Szigetközi erdőtervezési körzet erdőtervének lezárása, illetve a Soproni körzet tervezéséhez szükséges természetvédelmi adatok kiegészítése.
- 2012-ben folytatjuk vadgazdálkodási tevékenységünket a 2007-17 üzemtervezési ciklusra megalakított Fertő-tavi (103810 kódszámú) vadászterületen.
- 2012-ben folytatjuk a fafajcserés állomány-átalakítást a saját kezelésben lévő véghasználatra érett nemes nyarasoknál.
- Megkezdjük a szálaló üzemmódba sorolt erdőterületeinken a 2008. év végén elkészült kezelési tervnek megfelelő gazdálkodást.
- A Természetvédelmi Információs Rendszer üzemeltetése.

17.4 Hatósági tevékenység terén

- A vonatkozó 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet rendelkezése szerint a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség megkeresésére a lehető legrövidebb időn belül szakvéleményt adunk a hatósági határozatok, szakhatósági állásfoglalások elkészítéséhez.
- Őrszolgálatunk területi ellenőrzései során törekedni fog a már megszokott állampolgárbarát eljárásának fenntartására és továbbvitelére.